

המוקד לפליטים ולמהגרים ע"ר

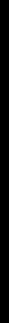
עשרים שנות מאבק בסחר בבני אדם

בשנים 2000 עד 2020

עשרים

שנות מאבק

בסחר בבני אדם

בשנים

2020 עד 2000

2000 – 2020: עשרים שנות מאבק בסחר בבני אדם בישראל

כתיבה: סיגל רוזן

מחקר: סיגל רוזן, טליה גלזר, נועם כהן

עיבוד גרפים: ד"ר יעל רוזן

עריכה: ד"ר איילת עוז

עיצוב: אופליה פטרוסיאן

המידע בדו"ח זה נאסף הודות לעבודתם המסורה של נציגות ונציגי המוקד לפליטים ולמהגרים לאורך שני העשורים האחרונים ואנו מבקשים להודות לכל אחת ואחד מהם על מאמצייהם ומסירותם לצמצום הסחר בבני אדם בישראל וסיוע לשורדיו ושורדותיו. כמו כן נבקש להודות לארגוני השטח השותפים: אישה לאישה בתחום הסחר בנשים לזנות, קו לעובד שעובדיו ומתנדביו איתרו וזיהו את רב רובם של מהגרי העבודה שורדי העבדות בישראל וכן לרופאים לזכויות אדם ולא.ס.ף – ארגון סיוע לפליטים ולמבקשי מקלט, המסייעים רבות לשורדי ושורדות מחנות העינויים בסיני.

תודות גם לשירה עבו, לעו"ד רחל גרשוני, לעו"ד חני בן ישראל, לעו"ד מעיין נייזנה ולד"ר נעמי לבנקרון, על הערותיהן המועילות.

נובמבר 2021

המוקד לפליטים ולמהגרים היא עמותה אי-מפלגתית וללא מטרת רווח, ששמה לה למטרה להגן על זכויות האדם של פליטים ומהגרי עבודה ולקדם אותן ולמנוע סחר בבני אדם בישראל. העמותה פועלת באמצעות מתן מידע, ייעוץ וייצוג משפטי; ביקורים במתקני הכליאה למהגרים; וכן באמצעות פעילות ויוזמות ציבוריות.

המוקד לפליטים ולמהגרים

כתובת: הצפירה 18, תל אביב יפו

טלפון: 03-5602530

פקס: 03-5605175

דואר אלקטרוני: info@hotline.org.il

אתר: www.hotline.org.il

Published with the generous support of the Heinrich Boll Stiftung

ראשי פרקים

6	פרק 1 - מבוא
7	הקדמה, או – מדוע עכשיו?
9	רקע היסטורי – הסחר בבני אדם בישראל והמאבק בו במבט-על
20	לוח זמנים: המאבק בסחר במהגרים ובמהגרות בישראל: משנת 1997 עד 2021
23	פרק 2 - תמונת המאבק בסחר במהגרות ובמהגרים בשנים 2000 עד 2020
24	שנות התפתחות הסחר בבני אדם והמאבק בסחר בנשים לזנות
25	2000
31	2001
38	2002
45	2003
48	2004
51	2005
60	2006
63	שנות דעיכת הסחר בנשים לזנות והמשך שגשוג הסחר לעבודות
64	2007
70	2008
76	2009
84	2010
92	2011

97	2012
104	2013
106	2014
112	2015
116	2016
119	2017
125	2018
128	2019
134	2020
140	פרק 3 - מגמות בולטות במאבק בסחר לאורך שני העשורים האחרונים
141	המערכות הנפרדות למאבק בסחר בנשים לזנות ולמאבק בדפוסי סחר אחרים
154	הסתמכות הרשויות על ארגוני זכויות האדם לאיתור וזיהוי שורדי ושורדות סחר
156	מאמצים למיגור מעורבות פקידי ממשל ושוטרים בסחר ועברות נלוות
163	פרק 4 - סיכום והמלצות
164	המחויבות והמחדל
164	הגנה על מהגרי עבודה וביטול הסדרים כובלים
166	תעדוף חקירות סחר על פני הרחקה מהירה ככל האפשר מן הארץ
167	צדק והכרה בשורדי ושורדות מחנות העינויים בסיני
168	גמישות בזיהוי דפוסי סחר חדשים

מבוא

“לא יהיה אדם עבד או
משועבד: עבדות וסחר בעבדים
יאסרו לכל צורותיהם”
הכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם

הקדמה, או – מדוע עכשיו?

סחר בבני אדם מתקיים בישראל זה שלושה עשורים ומזה שני עשורים שהמדינה מנהלת נגדו מאבק, גם אם בלתי מספק. לאחר שנים ארוכות של דיונים, בתחילת 2019 אימצה המדינה, בפעם השנייה, תוכנית לאומית למאבק בסחר בבני אדם.¹ שנתיים לאחר מכן, ביולי 2021, הורדה ישראל לראשונה מזה עשור בדירוג מחלקת המדינה האמריקאית, הבוחן את המאמצים שמשקיעות מדינות העולם במאבק בסחר בבני אדם בשטחן.²

שילובן של התרחשויות אלו מעמיד את ישראל בצומת היסטורית באשר ליחסה לסחר בבני אדם המתרחש בתחומה. במטרה לנצל הזדמנות זו, ולקדם מדיניות ראויה אשר תשפיע על תחום זה בשנים הבאות, בחרנו לפרסם כעת דוח זה. הדוח מבקש להוסיף פרספקטיבה היסטורית לנקודה בה אנו מצויים כיום, ולצייר את תמונת המצב בתחום הסחר בבני אדם בישראל והמאבק בו, בין השנים 2000 עד 2020, כפי שהשתקף בעיקר מעבודת השטח של ארגון זכויות האדם המוקד לפליטים ולמהגרים (להלן: המוקד).³ דוח זה מציג לראשונה את המידע שנאסף בארגון בנושא במשך שני העשורים האחרונים, באופן שמאפשר לקוראת להתרשם הן מהתופעות המרכזיות בתחום כפי שנצפו על ידי צוות המוקד בשטח מידי שנה והן מהשינויים וההתפתחויות בתחום לאורך שני העשורים האחרונים.

נציין, כי בדוח נסקור במידת האפשר את המגמות והמאמצים של ממשלת ישראל במאבק בסחר, כפי שהשתקפו במעשי הרשויות ובדיווחים השנתיים של מחלקת המדינה האמריקאית שמפורסמים אחת לשנה מאז שנת 2001 על פי החוק להגנה על קורבנות סחר ואלימות.⁴ הדוח יתמקד באוכלוסיית המהגרים. ואת אשר בעטיה פעלו המוקד וקו לעובד להרחבת הגדרת עברות הסחר בבני אדם. בניגוד להמצלת מחלקת המדינה האמריקאית ועל אף העניין לציבור וחובת השקיפות, מדינת ישראל מסרבת לפרסם את המידע אותו היא מעבירה מידי שנה למחלקת

1 החלטת ממשלה מס' 4463 מיום 13 ינואר 2019: תוכנית לאומית [למאבק בסחר בבני אדם 2019 – 2024](#) ותיקון החלטת ממשלה. נציין, כי תוכנית זו, על אף שהיא מהווה התפתחות חשובה ומשמעותית, לוקה בחוסרים משמעותיים עליהם התעכבו והתריעו ארגוני זכויות האדם. כמו כן, קבוצת המחקר הישראלית TraffLab, הפועלת באוניברסיטת תל אביב, הציעה תוכנית אלטרנטיבית מקיפה לתוכניתה של המדינה. התוכנית האלטרנטיבית, לפי גישת העבודה לסחר, מתווה דרך והצעה למדיניות הבוחנת לעומק את הבעיות המבניות שעומדות בבסיס התופעות החמורות המתגלות בשוק העבודה הישראלי. לקריאת הערות ארגוני זכויות האדם, ראו המוקד לפליטים ולמהגרים, קו לעובד, רופאים לזכויות אדם וא.ס.ף., [הערות ארגוני הסיוע לתוכנית הלאומית למאבק בסחר בבני אדם](#), 4 יוני 2019. לקריאת התוכנית האלטרנטיבית של קבוצת TraffLab ראו הילה שמיר ומעיין ניזנה (עורכות), [תוכנית אלטרנטיבית למאבק בסחר בבני אדם](#): מודל מוצע לפי גישת העבודה לסחר, מסמך מדיניות – קבוצת המחקר טראפל, אוניברסיטת תל אביב (2020).

2 US State Dept. [TIP report for 2020](#), Israel, July 2021

3 עד שנת 2012 נקרא המוקד לפליטים ולמהגרים "מוקד סיוע לעובדים זרים" וכך מופיע שמו בפרסומים עד לאותה שנה.

4 Victims of Trafficking and Violence Protection Act 2000, section 110 (PUBLIC LAW 106-386-OCT 28, 2000

: (114 Stat, p. 1482

המדינה האמריקאית לטובת הדוח.⁵ לכן, דוח זה נסמך על הנתונים שמשקפים בדוחות מחלקת המדינה האמריקאית, נתונים שנמסרו במהלך השנים על ידי גורמים ממשלתיים שונים ונתונים שנאספו בארגוני זכויות האדם.

כפי שניתן ללמוד מדוח זה, התפיסה הרווחת לפיה ישראל מיגרה את הסחר בבני אדם בתחומה היא תפיסה אופטימית, הרחוקה מאוד מן המצב בשטח. בעוד מדינת ישראל השקיעה מאמצים לא מבוטלים באכיפת החוק על סוחרי וסרסורי נשים לזנות, והובילה לשינוי משמעותי בתחום זה, טרם חלה הפנמה שיש לאכוף את החוק גם על מעסיקי מהגרי עבודה בתנאי עבדות וכי יש לגלות ערנות מתמדת לדפוסים חדשים של סחר בבני אדם המתגלים בישראל. מחלקת המדינה האמריקאית עמדה עוד ביוני 2006 על כך ש"הממשלה ממשיכה להיבנות מההתקדמות שנעשתה בשנים קודמות במאבק בסחר בנשים לזנות",⁶ ודוח זה מבדיר שדברים אלו יפים גם עשור לאחר מכן.

אם לא די בכך, הרי שבמישורים רבים ממשלת ישראל ממשיכה לקדם מדיניות הגירה שמעודדת, גם אם לא במכוון, סחר והחזקה בתנאי עבדות ויוצרת מצע פורה להתפתחות תופעות אלו. זאת, ראשית, בקביעת רגולציה פוגענית של העסקת מהגרי עבודה, המכשירה מבחינה חוקית תופעות הקרובות לסחר בבני אדם.⁷ שנית, בהימנעות מיצירת מערך זיהוי יעיל, שיוכל לזהות ולאתר את שורדי הסחר שחיים בישראל. כיום, למעט אזרחים ישראלים שורדי כמות ומהגרות שנעצרות בבתי בושת ומועברות באופן אוטומטי למקלט, כמעט כל שורדי ושורדות עברות הסחר מזוהים על ידי ארגוני החברה האזרחית, ורק בודדים מזוהים על ידי הגורמים הממשלתיים המטפלים באוכלוסיות המצויות בסיכון לסחר בבני אדם (ובראשם משרד הפנים וגופי האכיפה שלו). גם חולית הסחר במשטרה (להלן: חולית הסחר), אשר אמונה על חקירות יזומות וחקירות חשיפה בתחום עברות הסחר בבני אדם כללה במהלך רוב השנים הנסקרות, רק שוטר אחד במשטרה כמי שמוסמך לזהות ולהכיר בשורדי ושורדות סחר, באופן שאינו מאפשר הכרה רחבה או זיהוי יזום של שורדי ושורדות עברות הסחר. שלישית, בקביעת מדיניות הגירה המתבססת, על מעצר וגירוש של שוהים שלא כדין, על חשבון מאמצים לאיתור ולסיוע לשורדי ושורדות עברות סחר בבני אדם. כפי שמראה הדוח באופן ברור, מזה עשרים שנה פועלת רשות ההגירה לאור התפיסה לפיה תכליתה היא לגרש שוהים שלא כדין בהקדם האפשרי מהארץ, באופן שאינו מאפשר לאתר את שורדי ושורדות הסחר מבין המורחקים.

5 כפי שערך המוקד לפליטים ולמהגרים למשרד המשפטים תחת חוק חופש מידע ב – 21 בדצמבר 2020 נענתה בשלילה ב – 27 בינואר 2021 בטענה ש"חשיפת הדוחות המבוקשים עלולה להקים חשש לפגיעה ביחסי החוץ של המדינה". זאת על אף שדוח מחלקת המדינה האמריקאית האחרון מיום 1 ביולי 2021 מבקר את ישראל על אי פרסום המידע.

6 US State Dept. [TIP report for 2005](#), Israel, June 2006

7 לשם קיצור, נכנה בשם "עברות הסחר" את כלל העברות המצוינות ב**חוק איסור סחר בבני אדם** התשס"ו – 2006, שכוללות איסור על סחר בבני אדם למטרות הבאות: נטילת איבר מאברי גופו, הולדת ילד ונטילתו, הבאתו לידי עבדות, הבאתו לידי עבודת כפייה, הבאתו לידי מעשה זנות, הבאתו לידי השתתפות בפרסום תועבה או בהצגת תועבה, ביצוע עבירת מין בו (חוק העונשין, 1977, סעיף 377 א). החזקה בתנאי עבדות: "החזקה כדי לספק שירותים או עבודה, לרבות מין, החזקה במצב שבו היחס לאדם הוא כאל רכוש, וכוללת שליטה על חייו והפקעת חירותו" (חוק העונשין, 1977, סעיף 375 א). עבודת כפייה: מוגדרת בחוק כ"שימוש בכוח או אמצעי לחץ אחרים, או אימים, או הסכמה שהושגה במרמה, עם או בלי תמורה" (חוק העונשין, 1977, סעיף 376).

דוח זה לא יתעכב על השירותים שניתנים לשורדים.ות במקלטים במהלך השנים, כמו גם על השירותים שניתנים להם במרכז היום לקורבנות סחר וזאת משום שאנו מבקשים להתמקד במישור איתור וזיהוי שורדי ושורדות עברות הסחר בישראל מקרב אוכלוסיות המהגרים, בכשלים במערך זה ובשינויים הנדרשים.⁸ עם זאת, אין בכך כדי להפחית מחשיבותם של שירותים אלו. קיומם הוא ההוכחה לכך שמדינת ישראל יכולה לפעול כראוי ולכך יש לשאוף. אנו תקווה כי דוח זה יסייע למדינת ישראל להתפכח מאשליית "מיגור הסחר", ולהתבונן באופן ביקורתי ונחרץ בדרך שבה היא מקדמת ומובילה ליצירת תופעות של סחר בבני אדם בישראל.

רקע הסטורי – הסחר בבני אדם בישראל והמאבק בו במבט-על

בשנות ה-90, עם נפילתה של ברית המועצות, הפכה ישראל למדינת יעד לסחר בנשים למטרות זנות ממדינות ברית המועצות לשעבר, אם כי בהיקף מצומצם בהשוואה למדינות מערביות אחרות. ארגוני זכויות האדם היו הראשונים לזהות את מגמת הסחר. דוח מטעם שדולת הנשים שכלל 11 עדויות של שורדות סחר דיווח על התופעה עוד בשנת 1997, אך ניכר היה שבעיקר התקשורת גילתה בו עניין.⁹ ממדי התופעה המדוייקים באותה עת אינם ידועים, ועל פי הערכת המשטרה עמד מספרן של הנשים שנסחרו לישראל על כ- 3,000 נשים.¹⁰ לא ידוע על מה התבססה הערכה זו, אך למיטב ידיעתנו הנתונים המוחלטים היחידים המצויים ברשות המדינה הם מספרן של הנשים שנעצרו בבתי בושט וגורשו מכלא נווה תרצה בתקופה זו: בשנת 1998 – 499 נשים, בשנת 1999 – 295 נשים, בשנת 2000 – 487 נשים ובשנת 2001 – 413 נשים.¹¹

צוות המוקד פגש לראשונה שורדות סחר לזנות, שנכלאו בכלא נווה תרצה לפני גירושן מהארץ, בשנת 1998, מיד לאחר הקמתו של המוקד ותחילת ביקורי הצוות הסדירים בכלא. המוקד סייע לתאם ראיונות עם ארבע שורדות סחר שהיו כלואות בנווה תרצה עבור שתי חוקרות שביקרו בישראל וערכו מחקר בחודשים אפריל ומאי 1999 מטעם ארגון זכויות האדם הבינלאומי אמנסטי אינטרנשיונל. הדוח שפרסמו החוקרות, במאי 2000, זכה לכיסוי תקשורתי רב ומשך את תשומת לב הציבור ומקבלי ההחלטות לתופעה.¹²

8 למידע על שירותים חשובים אלו, ראו: ד"ר דפנה הקר וד"ר אורנה כהן, "דוח מחקר – המקלטים בישראל לנשים ולגברים שורדי סחר בבני אדם" אוניברסיטת תל אביב, מרץ 2012.

9 מרטינה ונדנברג, שדולת הנשים, הברחת נשים לישראל וזנות בכפייה, נובמבר 1997.

10 משרד המשפטים, דוח הצוות הבין-משרדי להתמודדות ומעקב עם תופעת הסחר בנשים לעיסוק בזנות, ירושלים, ט"ו בכסלו תשס"ג.

Ministry of Justice of Israel, Response of the State of Israel to The United States Department of State Trafficking In 11 Persons Questionnaire, submitted in February 2002; Hila Tene-Gilad, Adv. Director – Human Rights and Relations with International Organizations, Ministry of Justice, Department for International Agreements and Litigation

12 "אישה – סחורה", דו"ח אמנסטי אינטרנשיונל, מאי 2000. (באנגלית).

ביוני 2000 הוקמה ועדת החקירה הפרלמנטרית לעניין הסחר בנשים, בראשותה של ח"כ דאז זהבה גלאון, שהיוותה גורם משמעותי במאבק בסחר באמצעות יוזמות חקיקה והעלאת מודעות הציבור לתופעה.¹³

ביולי 2000, ביוזמתה של ח"כ דאז יעל דיין, תוקן חוק העונשין, התשל"ז-1977, והוסף בו סעיף 203א, האוסר סחר בבני-אדם למטרת זנות. ואולם, החוק עסק בעברות סחר למטרת זנות בלבד ולא התייחס לדפוסים נוספים של סחר בבני-אדם. בנוסף, על אף הקביעה בחוק, יחסן של הרשויות לקורבנות נותר ברב המקרים כאל שוהות שלא כדין שיש לעצור ולגרש במהירות האפשרית.

באותה שנה התקבלה בארצות הברית הצעת החוק המקיפה ביותר בהיסטוריה נגד סחר בבני אדם. החוק, המכונה "החוק להגנת ניצולי סחר בבני אדם" (TVPA), ואשרורו היוו בין היתר, את הבסיס לחיבור הדוח השנתי של מחלקת המדינה של ארה"ב בנושא המאבק בסחר בבני אדם (Trafficking in Persons - TIP). דוח TIP הראשון, אשר נכתב על ידי מחלקת המדינה האמריקאית, פורסם ביולי 2001. הדוח העריך את מאמציהן של מדינות העולם בפעילותן נגד סחר בבני אדם בתחומן בשנה שקדמה לדוח, על-פי מדדים שנקבעו בחוק – מניעה, אכיפה, שיקום. הדוח דירג את המדינות לפי שלוש דרגות בהתאם למידת המאמץ שהשקיעו המדינות באותה שנה במיגור הסחר בתחומן.¹⁴ על פי החוק, מדינות המדרגות בדרגה השלישית, דהיינו שאינן פועלות למיגור הסחר בבני אדם בתחומן, עלולות לאבד את חלקן בסיוע החוץ האמריקאי.¹⁵

מחלקת המדינה האמריקאית עודדה ארגוני זכויות אדם במדינות השונות להעביר לידיעתה את המידע המצוי בידיהם באשר לתופעות של סחר בבני אדם. בעקבות כך, בשנת 2000 העביר המוקד למחלקת המדינה את המידע שאסף ממאות שורדות סחר שהוחזקו בנווה תרצה, והגיש את "דוח הצללים" הראשון לדוח הסחר בבני אדם השנתי של מחלקת המדינה האמריקאית.¹⁷

בעקבות העדויות הקשות שאסף צוות המוקד, בדוח הראשון שפרסמה ארה"ב, בשנת 2001, דורגה ישראל בדרגה השלישית, של המדינות שאינן פועלות למיגור הסחר בבני אדם בתחומן, בין המדינות אינדונזיה לקזחסטן. משמעות הדירוג של מחלקת המדינה היתה שישראל אינה עושה מאמצים למניעת סחר בבני אדם בתוך גבולותיה.¹⁸ ביקורת מחלקת המדינה האמריקאית ודירוגה

13 למידע נוסף על תרומתה החשובה של ועדת החקירה הפרלמנטרית למאבק בסחר בנשים ראו: [דוח מסכם](#), מרץ 2005.

14 למידע נוסף ראו [דוחות מחלקת המדינה האמריקאית](#).

15 נבחר שכל אחד מהדוחות השנתיים של מחלקת המדינה האמריקאית מקיף מידע אודות שנה שלמה, אך אין זו שנה קלנדרית. רב הדוחות מקיפים שנה מלאה מפברואר ועד לינואר בשנה לאחר מכן. חלקם מקיפים שנה ממרץ ועד פברואר או אף מאפריל ועד מרץ בשנה לאחר מכן. מאחר וכך מתועדים הנתונים בדוחות מחלקת המדינה האמריקאית, גם בדוח זה נכלול נתונים שנתיים המתייחסים לשנה מלאה כפי שהיא מופיעה בדוח מחלקת המדינה האמריקאית ולא לשנה קלנדרית. כך למשל, נתוני שנת 2002 בדוח זה, יכללו מידע אודות התקופה פברואר 2002 עד ינואר 2003.

16 For more information about the TVPA [see here](#) (page 48) 16

17 מוקד סיוע לעובדים זרים, [סחר בנשים בישראל](#) – דוח עדכני לשנת 2001.

18 למידע נוסף ראו באתר המוקד: [סחר בבני אדם](#).

של ישראל בדרגה הנמוכה ביותר, חוללו לא פחות ממהפכה בהתייחסות הרשויות. בחמש השנים לאחר מכן, פעילות ציבורית ומשפטית של ארגוני זכויות אדם בכלל והמוקד בפרט, בשיתוף פעולה עם הרשויות, הביאו לשורה של שינויי חקיקה, מדיניות ושינויים בפועל, שסייעו בצמצום דרמטי של תופעת הסחר בנשים למטרות זנות בישראל.¹⁹

ב-2003 קיבלו השורדות הראשונות אשרת שהייה ממשרד הפנים ושונה החוק כך שנקבע שעל המדינה לספק ייצוג משפטי לשורדות סחר.²⁰ באותה שנה, יזמה ועדת החקירה הפרלמנטרית מספר תיקוני חקיקה חשובים, ביניהם הוספת סעיפים לחוק משנת 2000 שקבעו עונשי מינימום לסוחרי אדם ומאסר בפועל.²¹ ב-2004 הוקם מקלט לנשים שורדות סחר,²² וב-2009 הוקם מקלט נוסף לגברים שורדי סחר.²³ בשנת 2005, קיבלו שורדות סחר את הזכות לעבוד במהלך התקופה עד לעדותן נגד הסוחרים או הסרסורים. כמו כן קיבלו זכות לאשרה שאפשרה להן נגישות לשנת שיקום בישראל לאחר שהעידו.²⁴ בעקבות שינויים אלו, חלה ירידה ניכרת במספר הנשים שנסחרו לישראל למטרות זנות. כך, בעוד בחמש השנים הראשונות של שנות האלפיים עלה מספר המהגרות שנעצרו על ידי הרשויות בבתי בושת על 500 בשנה, בשנים 2010 – 2011 לא אותרה אף אישה שנסחרה לזנות בישראל באותה שנה.²⁵ מאז, במהלך כל העשור האחרון, הוכרו לכל היותר 158 נשים כקורבנות סחר לזנות. רובן נכנסו לישראל שנים קודם לכן וגם מתוכן, רבות ביכרו לעזוב את הארץ מבלי להעיד נגד סרסוריהן, גם אם נעצרו סרסורים במקום עבודתן.²⁶

ב - 2006 תוקן חוק העונשין כך שגם סחר למטרות עבדות ומטרות נוספות, כגון נטילת איברים, ייחשב כעברה, וכן נוספו לחוק עברות ההחזקה בתנאי עבדות ועבודת הכפייה, ועברות נוספות

19 להרחבה על פעילות הממשלה ראו גם: [סחר בבני אדם](#) באתר משרד המשפטים, יעוץ וחקיקה, עו"ד רחל גרשוני, 2010.

20 תיקון מס' 3 לחוק הסיוע המשפטי, התשס"ג 2003 ומוקד סיוע לעובדים זרים, [אשרות לקורבנות סחר בבני אדם: בין המצוי והרצוי](#), ינואר 2006, עמ' 18-19.

21 חוק העונשין, התשל"ז-1977. בשנת 2003 הוספו לסעיף 203א סעיפים קטנים (ג) ו(ד) וכן יזמה הועדה את סעיף 203ב לחוק העונשין המחמיר ענישה על זנות או סחר בקטינים.

22 החלטה 2806 של הממשלה ה-29 "הקמת מקלט לקורבנות סחר בבני אדם לעיסוק בזנות" מיום 1 בדצמבר 2002. 23 שם.

24 החלטה 2670 של הממשלה ה-31, [תוכניות לאומיות למאבק בסחר בבני אדם](#), מיום 2 בדצמבר 2007.

25 מריה רבינוביץ', [סקירת פעילות של מדינת ישראל בתחום המאבק בסחר בבני אדם](#) – הטיפול בסחר בנשים, מרכז מידע ומחקר של הכנסת, 20 אוקטובר 2013.

26 ראו פילוח הנתונים כפי שהופיעו בדוחות מחלקת המדינה האמריקאית תוך חישוב השורדות שהוכרו על ידי המוקד ואשר אינן שורדות זנות, בגרף מס' 3 בפרק "הסתמכות הרשויות על ארגוני זכויות האדם לאיתור וזיהוי שורדי סחר".

הנלוות לעברת הסחר והעבדות.²⁷ הוחלט על הקמת ועדת מנכ"לים ומינוי פקיד תיאום בינמשרדי למאבק בסחר.²⁸ על אף שהתיקון לחוק, איפשר להעמיד לדין בעברת הסחר גם מעסיקים פוגעניים במיוחד, לא נעשה בו שימוש יעיל בקרב מהגרי העבודה. רק בשנת 2010 הועמד לדין לראשונה זוג מעסיקים תושבי ישראל בגין העסקת מהגרת עבודה בתנאי עבדות.²⁹ גם כיום, בהיעדר מאמצי זיהוי ואכיפה מצד הרשויות, עברות אלו לא נאכפות על מעסיקי מהגרים.

ב – 30 במרץ 2006, לאחר ארבע שנות דיונים, קיבל בג"ץ את עתירתם של שישה ארגוני זכויות אדם בדרישה לבטל את "מדיניות הכבילה" של העובד למעסיקו בשל הפגיעה הקשה בזכויות היסוד של מהגרי העבודה הגלומה בה.³⁰ פסק הדין חייב את המדינה לאמץ נהל חדש להסדרת העסקת מהגרים, אך נוהל כזה לא גובש. לאחר שנתיים, ביולי 2008 הגישו הארגונים העותרים בקשת ביזיון בית משפט וזה הורה על פרסום נהלים חדשים תוך 30 יום.³¹ אמנם חלו הקלות בניידותם של חלק ממהגרי העבודה, אך עד היום עשרות-אלפים מהם עדיין כבולים למעסיקיהם בשל כשלים רגולטוריים שונים.³²

שנה לאחר מכן, בספטמבר 2007, סטה בג"ץ מההלכה שפסק בבג"ץ הכבילה ודחה את עתירת המוקד נגד הממשלה בקובעו שתבנית העסקתם הכובלת של עובדי חברת הבניין הטורקית ילמזלר, תוצאת ההסכם בין ממשלת טורקיה לממשלת ישראל, היא כדן, ושהוצגה מערכת פיקוח שמטרתה להגן על זכויות העובדים.³³ באותה שנה גם הוחלט על הכנת תוכנית לאומית ראשונה למאבק בסחר בבני אדם.³⁴

27 [חוק איסור סחר בבני אדם](#) התשס"ו – 2006. סחר בבני אדם: "מכירה או קנייה של אדם, או ביצוע עסקה באדם, עם או בלי תמורה" (חוק העונשין, 1977, סעיף 377 א [ד']). הגדרת העברה של סחר בבני אדם בחוק הישראלי צרה מזו המופיעה בפרוטוקול פלרמו (פרוטוקול למניעה לדיכוי ולהענשה על סחר בבני אדם, 2000). החוק הישראלי אוסר על סחר ועל תיווך למטרות סחר, למטרות הבאות: נטילת איבר מאברי גופו, הולדת ילד ונטילתו, הבאתו לידי עבדות, הבאתו לידי עבודת כפייה, הבאתו לידי מעשה זנות, הבאתו לידי השתתפות בפרסום תועבה או בהצגת תועבה, ביצוע עבירת מין בו (חוק העונשין, 1977, סעיף 377 א). החזקה בתנאי עבדות: "החזקה כדי לספק שירותים או עבודה, לרבות מין, החזקה במצב שבו היחס לאדם הוא כאל רכוש, וכוללת שליטה על חייו והפקעת חירותו" (חוק העונשין, 1977, סעיף 375 א). עבודת כפייה: מוגדרת בחוק כ"שימוש בכוח או אמצעי לחץ אחרים, או איומים, או הסכמה שהושגה במרמה, עם או בלי תמורה" (חוק העונשין, 1977, סעיף 376).

28 החלטת ממשלה מס' 63 מיום 21 במאי 2006, הקמת ועדת מנכ"לים קבועה ומינוי מתאם בתחום המאבק בסחר בבני אדם. 29 תפ"ח 11-10/13546-11 מדינת ישראל נ' אברהים ובסמה ג'ולאני, פס"ד מיום 29 בפברואר 2012.

30 בג"ץ 4542/02 קו לעובד ואח' נ' ממשלת ישראל, פסק דין מיום 30 מרץ 2006. העתירה הוגשה בשנת 2002 על ידי קו לעובד, מוקד סיוע לעובדים זרים, האגודה לזכויות האזרח בישראל, רופאים לזכויות אדם מכון אדווה ועמותת מחויבות לשלום ולצדק חברתי באמצעות התכנית למשפט ורווחה בפקולטה למשפטים שבאוניברסיטת תל-אביב.

31 בג"ץ 4542/02, קו לעובד ואח' נ' ממשלת ישראל, בקשה לפי פקודת ביזיון בית המשפט, החלטה מיום 24 בנובמבר 2008.

32 התקבלה החלטת ממשלה שמטרתה ניידות מהגרי עבודה, אך זו מיתנה את הכבילה באופן חלקי בענף הסייעוד (סעיף 448) ולא שינתה דבר בענף החקלאות (סעיף 447): החלטת ממשלה מיום 12 ספטמבר 2006.

33 בג"ץ 10843/04 מוקד סיוע לעובדים זרים נ' ממשלת ישראל, פס"ד מיום 19 ספטמבר 2007.

34 [החלטת ממשלה 2670](#) מיום 2 בדצמבר 2007.

בשנת 2009, עם פירוק משטרת ההגירה והקמת רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול, הוחלט על הקמת זרוע סע"ר (סחר בבני אדם, עושק ורמייה), יחידה משטרתית, שהורכבה מ - 110 חוקרים מנוסים, שהביאו להעמדתם לדין של לא מעט מעורבים בעברות סחר ועברות נלוות.³⁵

באותה שנה, החלו להגיע לישראל גם מבקשי מקלט מאריתריאה, אתיופיה וסודן, שנפלו קורבן להחזקה בתנאי עבדות במחנות העינויים במדבר סיני, בדרכם לישראל.³⁶ בתחילה, סירבה המדינה להכיר בשורדים. כקורבנות החזקה בתנאי עבדות, אך החל בשנת 2010, לאחר מאמצים רבים של ארגוני זכויות האדם, המתאמת הבינמשרדית עו"ד רחל גרשוני, והלשכה לסיוע משפטי, החלו הרשויות להכיר גם בחלק קטן מהם כקורבנות החזקה בתנאי עבדות.³⁷

ביולי 2011 – רק שנתיים לאחר הקמתה - פורקה זרוע סע"ר והטיפול בעברות הסחר הועבר לימ"רים, היחידות המרחביות של המשטרה, מבלי שניתנה הכשרה מתאימה לחוקרים ביחידות אלו. ארגוני זכויות האדם עתרו לבג"ץ כנגד פירוק היחידה. לאחר שני דיונים בבג"ץ נמחקה העתירה בדצמבר 2011, עם קבלת הבטחת המשטרה שהטיפול בתופעה לא ייפגע כתוצאה מההערכות החדשה.³⁸

עתירה שהגיש המוקד בשנת 2007, בשיתוף עם הוועד למלחמה באיידס ורופאים לזכויות אדם, הביאה את המדינה ביולי 2010 לממן טיפולים רפואיים לשתי שורדות סחר, הסכמה שעוגנה בפסק הדין,³⁹ וסללה את הדרך להסדרת טיפולים רפואיים בשנת 2012, לשורדות ושורדי סחר, בתקופה שעד מתן עדותם ובמהלך שנת השיקום.⁴⁰

שינויים ושיפורים אלו הביאו לכך שמאז 2012 ועד שנת 2020 דורגה ישראל בכל שנה בדו"ח מחלקת המדינה האמריקאית בדרגה הראשונה של המדינות הפועלות למיגור הסחר בבני אדם בתחומן.⁴¹ זאת על אף שבין השנים 2010 עד 2018 לא הוכר אף מהגר עבודה בעל אשרה כקורבן אחת מעברות הסחר, על אף הבנת כל הגורמים המעורבים שרב הקורבנות הם מקבוצת מהגרי העבודה. בשנת 2018 דיווחה המדינה על כך שהכירה בחמישה מהגרי עבודה שהועסקו בענף החקלאות כקורבנות. גם עובדים אלו, כמו כל עשרות עובדי החקלאות שהוכרו כקורבנות על ידי המדינה בעשור הקודם וכן בשנים הבאות, אותרו וזוהו על ידי נציגי ארגון קו לעובד.⁴²

35 פרוטוקול ישיבת ועדת המשנה לסחר בנשים מיום 8 יולי 2013, דברי רפ"ק מיכל אלמוג.

36 למידע נוסף על מחנות העינויים בסיני ראו: המוקד לפליטים ולמהגרים ורופאים לזכויות אדם, ['עונו במדבר, נכלאו בישראל: מבקשי מקלט עצורים מכוח החוק למניעת הסתננות, יוני-ספטמבר 2012'](#), 11 אוקטובר 2012.

37 רוזן סיגל, ['אף פעם לא סיפרתי מה קרה לי בסיני'](#) הקשיים באיתור וזיהוי ניצולי מחנות העינויים והתנהלות רשות ההגירה כלפיהם, כתב העת הגירה, כרך 7, 2017, עמ' 120.

38 בג"ץ 5465/11 ח"כ אורית זוארץ ואח' נ' השר לבט"פ ואח', פס"ד מיום 5 דצמבר 2011.

39 [בג"ץ 5637/07 פלוניות ואח' נ' שר הבריאות ואח'](#), פס"ד מיום 15.8.2010.

40 ועדת המנכ"לים הקבועה החליטה בסוף 2012 לאשר את המלצות ועדת דור ולהעניק טיפול רפואי מלא לקורבנות סחר שיוכרו על ידי רשות ההגירה לתקופת העדות ושנת השיקום.

41 US State Dept. [TIP report for 2011](#), Israel, June 2012

42 US State Dept. [TIP report for 2018](#), Israel, June 2019

כפי שצינו בפתח הדברים, לאחר שנים ארוכות של דיונים בוועדות, בתחילת 2019 פרסמה המדינה תוכנית לאומית למאבק בסחר בבני אדם,⁴³ תוכנית שלוקה בחוסרים משמעותיים עליהם התעכבו והתריעו ארגוני זכויות האדם.⁴⁴ בדוח מחלקת המדינה האחרון, שפורסם ביולי 2021 אודות שנת 2020, הורדה ישראל לראשונה מזה עשור לדרגה השנייה, כשהדוח מותח ביקורת על התמודדותה הכושלת של המדינה עם עברות הסחר במהגרי עבודה.⁴⁵

לזכותה של ישראל יאמר שהמדיניות ואופני היישום שלה במאבק נגד סחר בבני אדם, מיגרו כמעט לחלוטין את הסחר בנשים ממדינות ברית המועצות לשעבר למטרות זנות בישראל. עם זאת, המדינה עדיין לא השכיחה לאמץ מדיניות שמתמודדת כראוי עם עברות הסחר נגד מהגרי ומהגרות העבודה שהגיעו לישראל כחוק, או עם דפוסי סחר חדשים שהתפתחו בעשור האחרון.

דוח זה יסקור את עשרים השנים הראשונות של המאבק בסחר בבני אדם בישראל, תוך התמקדות באוכלוסיות המהגרים. נראה, כיצד לצד השיפור המרשים, שאין להכחישו, בתחום המאבק בסחר בנשים למטרות זנות והגנה על שורדות אלו, ישנם תחומי סחר שהמדינה ממשיכה וכושלת בטיפול בהם: כשל מתמשך באיתור, זיהוי והכרה של קורבנות סחר למטרות עבודה, הגנה ושיקום רב רובם של שורדי ושורדות מחנות העינויים בסיני, ואי הפסקת פעילותן של רשתות המשתכפות פעולה עם אזרחים ישראלים בפיתוי אזרחי מדינות מזרח אירופה להגיע לישראל בתואנות שווא שיוכלו להתפרנס כאן כחוק. הדוח יראה כיצד לאורך כל השנים כושלת המדינה באיתור וזיהוי שורדי ושורדות סחר, גם כאשר אלו מובאים בפני ממוני ביקורת הגבולות עם מעצרם וכן בפני דיני בית הדין לביקורת משמורת של שוהים שלא כדין (להלן: בית הדין). עוד יבהיר הדוח כיצד מסרבת המדינה להכיר ואף משקיעה מאמצים רבים במעצר וגירוש מהארץ של שורדים. ורבים המאותרים ומזוהים על ידי ארגוני זכויות האדם.

בנוסף, נראה כי ישנם תחומי סחר שהמדינה מעודדת בפועל, שלא במכוון, ביצירתה של מדיניות העסקה נצלנית המהווה מצע פורה לתופעות של סחר בבני אדם, ובראשן העסקת מהגרי עבודה בעלי אשרות בתנאי עבדות. תופעות אלו הן תוצאה ישירה של מדיניות הממשלה, המגבילה קשות את חירותם של מהגרי העבודה ופועלת לגירושם אם הם מעזים לתבוע זכויותיהם ממעסיקיהם הישראלים.⁴⁶

43 החלטת ממשלה מס' 4463 מיום 13 ינואר 2019: [תוכנית לאומית למאבק בסחר בבני אדם 2019 – 2024](#) ותיקון החלטת ממשלה.

44 לקריאת הערות ארגוני זכויות האדם, ראו המוקד לפליטים ולמהגרים, קו לעובד, רופאים לזכויות אדם וא.ס.ף., [הערות ארגוני הסייע לתוכנית הלאומית למאבק בסחר בבני אדם](#), 4 יוני 2019.

45 להרחבה ראו המוקד לפליטים ולמהגרים, [מדינת ישראל הורדה בדירוג המאבק בסחר בבני אדם](#), 5 ביולי 2012.

46 להרחבה על תנאי העסקת מהגרי עבודה בענפי הבניין והסיעוד ראו קו לעובד והמוקד לפליטים ולמהגרים, ['כלי שרת – כבילה וניצול של עובדי בניין מתורכיה'](#), פברואר 2020 וכן ['עובדות סיעוד ממזרח אירופה'](#), ינואר 2017.

צילום: מלין פזגאי

לוח זמנים: המאבק בסחר במהגרים ומהגרות בישראל משנת 1997 עד 2021

- 1997** | שדולת הנשים מפרסמת את הדוח: "הברחת נשים לישראל וזנות בכפיה"
- 1998** | הוקם המוקד וצוותו פוגש לראשונה שורדות סחר לזנות בכלא נווה תרצה
- 1999** | אמנסטי אינטרנשיונל מפרסם את הדוח: "אישה – סחורה"
- 2000** | נחקק בארה"ב "החוק להגנת ניצולי סחר בבני אדם" (TVPA)
- נחקק בישראל סעיף לחוק העונשין, האוסר סחר בבני אדם למטרות זנות, ביוזמת ח"כ יעל דיין
- הוקמה ועדת חקירה פרלמנטרית לעניין הסחר בנשים בראשות ח"כ זהבה גלאון
- 2001** | מתפרסם דוח TIP הראשון על ידי מחלקת המדינה האמריקאית. ישראל מדורגת בדרגה השלישית, הנמוכה ביותר.
- 2002** | ישראל מתחילה להאבק בסחר בנשים לזנות ועולה לדרגה השנייה בדוח
- 2003** | שורדות ראשונות מקבלות אשרות שהייה ממשרד הפנים
- נחקק תיקון לחוק הסיוע המשפטי המעניק סיוע משפטי לשורדות סחר
- נחקק תיקון לחוק העונשין הקובע עונשי מינימום לסוחרי אדם ומאסר בפועל
- 2004** | מוקם מקלט לנשים שורדות סחר
- 2005** | ועדת החקירה הפרלמנטרית מסיימת את תפקידה ומתבססת כועדת משנה למאבק בסחר בנשים בראשות ח"כ זהבה גלאון במסגרת הועדה לקידום מעמד האישה
- 2006** | נחקק תיקון לחוק העונשין שמרחיב את הגדרת הסחר ומוסיף עברות החזקה בתנאי עבדות ועבודת כפייה
- מוקמת ועדת מנכ"לים וכן יחידה לתיאום המאבק בסחר בבני אדם
- מבוטל הסדר הכבילה של מהגרי עבודה למעסיקיהם על ידי בג"ץ
- ישראל יורדת לרשימת המעקב בדרגה השנייה בדוח האמריקאי

2007 | מתקבלת החלטת ממשלה על תוכנית למאבק בסחר בבני אדם

נדחית העתירה בעניין ילמזלר בבג"ץ, בחריגה מהלכת בג"ץ הכבילה

מוגש לראשונה כתב אישום נגד מעסיק ישראלי בעברת העסקה בעבודת כפייה של מהגרי עבודה בענף החקלאות

2009 | מוקם מקלט לגברים שורדי סחר

מוקמת יחידת סע"ר במשטרה ללוחמה בעברות הסחר

2010 | מוכרים חלק משורדי מחנות העינויים בסיני כקורבנות החזקה בתנאי עבודת

מוגש כתב אישום ראשון ויחיד נגד מעסיק תושב ישראל בעברת החזקה בתנאי עבודת של מהגרת עבודה במשק ביתו

2011 | מפורקת יחידת סע"ר ומועבר הטיפול בעברות הסחר לימ"רים

2012 | מונגשים שירותי בריאות לשורדי ושורדות סחר במהלך שנת השיקום

ישראל עולה לדרגה הראשונה בדוח TIP של מחלקת המדינה האמריקאית

מורשע לראשונה ובפעם היחידה מעסיק תושב ישראל בעברת החזקה בתנאי עבודת של מהגרי עבודה.

2013 | ועדת המשנה למאבק בסחר בנשים בראשות ח"כ עליזה לביא מרחיבה פעילותה למאבק בזנות.

2019 | מפורסמת תוכנית לאומית חדשה למאבק בסחר בבני אדם.

2021 | ישראל יורדת לדרגה השניה בדוח TIP של מחלקת המדינה האמריקאית.

מדינת ישראל

תמונה: צילום העיטור למאבק
בסחר בבני אדם שהוענק למוקד
בשנה הראשונה בה הוענק

עיטור המצבוק בסחר בבני אדם לשנת תשס"ח

מוענק על-ידי נשיא המדינה

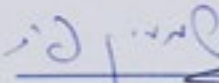
למוקד סיוע לעובדים זרים

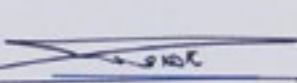
על תרומתו המכרעת למצבוק בסחר בבני אדם למטרת זכות ועבודות. המוקד היה מהחלוצים ההולכים לפני המחנה בדיהוי התופעה, בהעלחת המודעות הציבורית חליה, במתן סיוע לנפגעי העבירה ובקידום מחקר, חקיקה ופסיקה עקרוניים. השפעת עובדי המוקד על מדיניות המצבוק בסחר בבני אדם היז הרבה מעבר ממספר עובדיו ומתנדביו.

"הַיָּדָה שֶׁכָּלוּ אֵלָיו וּפְעָלָיו אֶפְנִיּוֹ"

(ישעיהו סב' פסוק י"ח)

שר המשפטים

נשיא המדינה
שמעון כרס

רצח המשלה

תמונת המאבק

בסחר במהגרות

ובמהגרים בשנים

2000 עד 2020

"בהסדר הכבילה רצעה המדינה את אוזנם
של העובדים הזרים לביתם של מעסיקיהם, וכבלה
אותם באזיקים ובנחושתיים למעסיק..."
מתוך פס"ד של כבוד השופט אדמונד לוי ז"ל, בג"צ 4542/02 (2006)

שנות התפתחות הסחר בבני אדם והמאבק בסחר בנשים לזנות

מאי 2002, נערות ליווי שהוברחו דרך הגבול ונתפסו. הרווח לסרסור הוא יותר מ-5,000 דולר, בהתאם למראה ולגיל

צילום: דודו גרינשפן, מתוך כתבתו של שמעון איפרגן, "יש גבול", 23 מאי 2003, מעריב

2000

דוח מחלקת המדינה האמריקאית

יולי 2001⁴⁷

דרגה 3

"ממשלת ישראל אינה עומדת בסטנדרטים מינימאליים למאבק בסחר בבני אדם בתחומה... ביולי 2000 הכנסת תיקנה את חוק הזנות 1997 כך שיאסור על מכירה, קנייה או שידול אדם לעזוב את מולדתו לצורך עיסוק בזנות... נשים קורבנות סחר, נעצרות ונכלאות בכלא, בנפרד מאסירות פליליות ומגורשות מהארץ. נשים המוכנות להעיד נגד סוחריהן אינן מגורשות באופן מידי, אך הרשויות אינן מעודדות את הנשים להתלונן כנגד סוחריהן. ארגון לא ממשלתי עודד נשים להגיש הליכים משפטיים. כמה נשים האשימו מספר שוטרים בשיתוף פעולה עם סרסורים וסוחרי אדם."⁴⁸

דוח מחלקת המדינה האמריקאית הראשון, שהתייחס למאמציי המאבק בסחר בבני אדם בשנת 2000, הכיל רק 328 מילים אודות ישראל, אך הציב אותה בדרגה הנמוכה ביותר, כאחת מן מדינות שאינן עושות כל מאמץ להאבק בסחר בבני אדם בתחומן. זאת על אף שביוולי 2000 הצטרף לספר החוקים תיקון 56 לחוק העונשין אשר הוסיף את האיסור על סחר בבני אדם למטרות זנות וקבע עונש כבד של עד 16 שנות מאסר למבצעי עברה זו.⁴⁹

2000: צוות המוקד איתר וזיהה 392 שורדות סחר לזנות. 392 בני אדם.

47 US State Dept. [TIP report for 2000](#), Israel, July 2001

48 ש.ם.

49 חוק העונשין [תיקון מס' 56](#), התש"ס (2000).

צילום: תומר אפלבוים

סחר בנשים לזנות

ב' – 18 באפריל 1999 התקשרה אלי מכלא נווה תרצה אזרחית ביילורוסיה בשם הלנה שסיפרה על מעצרה בגין שהייה שלא כדין חודש קודם לכן, בבית הבושת בו עבדה. נשים שנעצרו אחריה, אף ללא דרכון וכסף לכרטיס טיסה, גורשו מהארץ זה מכבר ואילו היא, שמחזיקה גם בדרכון תקף וגם בכסף לכרטיס טיסה, אינה מורשית לעזוב על אף שהביעה רצונה בכך. בירור קצר העלה שאמנם משרד הפנים הוציא נגדה צו גירוש, אך 18 ימים מאוחר יותר, הוציאה הפרקליטות צו עיכוב יציאה מהארץ על מנת שתעיד במשפטם של עבריינים מוכרים שחטפו אותה מהסרסור שלה ומכרו אותה לאחר. אחד מהם גם אנס אותה. הלנה הופתעה לשמוע את דבריי שכן במהלך החודש בו הייתה כלואה באותה עת, לא דיבר עמה אף נציג מהרשויות על מנת להתעניין אם תסכים להעיד במשפט או על מנת לבחון את טיב עדותה. הלנה הבהירה שלא תתנגד להעיד, אך התרעמה על כך שעליה להיכלא לתקופה בלתי ידועה לצורך כך. כעסה אף גבר כשנודע לה שהאיש שחטף ואנס אותה, שוחרר בערבות... הלנה הוחזקה במעצר במשך 76 ימים עד למתן העדות וגירושה מהארץ.⁵⁰

הלנה נעצרה שנה לפני שנכנס לתוקפו החוק שהיה בוודאות מגדיר אותה כקורבן סחר בנשים. משרד הפנים הוציא נגד הלנה צו הרחקה שאפשר את מעצרה המנהלי עד לגירושה מהארץ, אך בשנים שקדמו למעצרה, עצרה משטרת ישראל נשים במצבה גם בניגוד לחוק, ומבלי שהוצא כלל צו הרחקה. כך למשל בעניינה של אולסיה, שנעצרה בבית בושת בחיפה בספטמבר 1998. חוקר המשטרה טען בפני בית המשפט: "עילת המעצר היא לשם הוצאת צו גירוש מהארץ עבור שהייה בלתי חוקית... הדרך היחידה לזרז את הגירוש היא היותה של החשודה במעצר. לאחר החג נגיש בקשה למשרד הפנים".⁵¹ זאת, תוך התעלמות מהעובדה שצו הגירוש שטרם הוצא הוא העילה החוקית היחידה להחזקתה של אולסיה במעצר.

גם לאחר שהמשטרה פסקה ממעצרים למטרת גירוש מבלי להוציא צו גירוש, נשים שורדות סחר עדיין הוחזקו במעצר ללא עילה חוקית. הלנה הייתה הראשונה מבין מספר לא מבוטל של מהגרות שצוות המוקד איתר בנווה תרצה כשהן כלואות ללא עילה חוקית: מצד אחד, משרד הפנים הוציא נגדן צו הרחקה וצו מעצר שתכליתו הבטחת הרחקתן מהארץ. מצד שני, הוציאה נגדן הפרקליטות צו עיכוב יציאה מהארץ לצורך מתן עדות נגד נאשמים בעברות שונות. הפרקליטות גם התנגדה לשחרורן של הנשים בטענה שאותם נאשמים שוחררו בערבות, ועלולים לפגוע בהן ולסכל את עדותן.⁵² אחת מהנשים, פאולינה, הוחזקה במעצר 42 ימים רק על מנת להבטיח את עדותה נגד שוטר לו שילמה לטענתה \$1,000 וכן קיימה עמו מספר פעמים יחסי

50 מתוך הרצאה של סיגל רוזן, מוקד סיוע לעובדים זרים, המושב החמישי של פרלמנט הנשים בנושא "זנות, סרסורים וסחר בנשים" מיום 4 במאי 2000.

51 מתוך פרוטוקול בית משפט השלום בחיפה, ת.מ. 9107/98 מיום 19 בספטמבר 1998 בעניין שבין משטרת ישראל נ' לאונטייב אולסיה בפני השופט א. גנון.

52 למידע נוסף על מצב קורבנות הסחר בנשים באותן שנים ראו: מוקד סיוע לעובדים זרים, אישה לאישה ומרכז אדווה, [אישה עוברת לסוחר](#), סחר בנשים בישראל, 2003.

מין בתמורה לכך שלא יעצור אותה בגין שהות בלתי חוקית בישראל.⁵³ במהלך שנת 2000, כגש צוות המוקד בכלא נווה תרצה 384 מהגרות לפני גירושן מהארץ. באותה שנה גורשו מהכלא 474 מהגרות, מתוכן 392 (83%) נעצרו בבתי בושת. מעדויות שאסף צוות המוקד עולה שרבות מהן הוחזקו בכפייה ונמכרו בין סרסורים. הנשים הועברו לכלא לאחר שנעצרו על ידי משטרת ישראל, הגוף שהיה אמון באותה עת על מעצר שוהים ושוהות שלא כדין וגירושם מהארץ. נשים רבות התלוננו על תקופות הכליאה הממושכות כתוצאה מהיעדר מסמכי נסיעה ולעיתים גם בהיעדר נציגות דיפלומטית של מדינתן בישראל.

"היום עצורות בנווה תרצה 30 נשים, 28 מתוכן נעצרו בבתי בושת... לפני שהחלו דיוני ערכאת הביקורת גיליתי שעו"ד ישראל קליין, שהוצג לפני שבועיים בתוכנית 'פוליטיקה' כ'עורך דין של סרסורים', חתם ביום 13 ביוני 2000 על ערבות בסך 30,000 ש"ח לשחרורה של אוקסנה ממעצר. לנווה תרצה הגיע על מנת לשחרר בערבות ארבע נשים שנעצרו יום קודם לכן, לאחר שנחטפו מהסרסור שלהן, על ידי סרסור אחר. אחת מהן הצליחה להזעיק את המשטרה ולהביא למעצרה. הארבע ידעו לציין שקליין הוא עורך הדין שלהן אך לשאלתי ענו שאינן משלמות לו עבור שירותיו ולא ידעו מי משלם. נגד ארבע הנשים הוצא צו עיכוב יציאה מהארץ למטרת עדות נגד הסרסור החוטף... דיינת ערכאת הביקורת, שרון לארי בבלי, הבהירה להן שיתכן שעורך דין מקבל את שכרו מהאדם שנגדו הן אמורות להעיד, שיש לו אינטרס ברור שלא תמסורנה עדותן. לאור דבריה של הדיינת, שתיים מהנשים, יאנינה ואינגה, סירבו להשתחרר בערבות."⁵⁴

במהלך שנת 2000, נשים זרות, שנעצרו בבתי בושת בהיעדר מעמד חוקי בישראל, הוחזקו במעצר בתחנות המשטרה ובבתי מעצר למשך שמונה ימים בממוצע לפני שהועברו לכלא נווה תרצה למטרת גירוש מהארץ. על פי נוהל שנקבע בבג"ץ ססאי,⁵⁵ אשר עוגן בשנת 2001 בתיקון מס' 9 לחוק הכניסה לישראל, כל עצור מכוח צו גירוש צריך היה להופיע בהקדם האפשרי ולא יאוחר מ-14 יום בפני ערכאת ביקורת, על מנת שתבדוק אפשרות של שינוי תנאי צו המעצר ושחרורו של העצור בתנאים עד שיוכל לצאת את הארץ. נוהל זה הופר באופן שיטתי ותדיר בעיקר בבתי המעצר של המשטרה, ובמיוחד בבית המעצר קישון. בשנת 2000, 35% מהנשים שנעצרו בגין שהות שלא כדין בישראל הוחזקו למעלה משמונה ימים בבתי מעצר, יחד עם עצורות פליליות, מבלי שהובאו בפני ערכאת הביקורת, מתוכן 14% הוחזקו למעלה מ-14 יום ללא שהחזקתן נבחנה על ידי ערכאת הביקורת.⁵⁶ 83% מאותן נשים נעצרו בבתי בושת שנהלו על ידי אדם אחר והוגדרו לאחר כניסתן לתוקף של התיקון לחוק, כקורבנות סחר בבני אדם.⁵⁷ כיוון שמשמכיהן של רב הנשים היו מזוייפים או הוחזקו בידי הסרסורים, החזקתן בתחנות המעצר גם עיכבה את הטיפול בהשגת מסמכי נסיעה עבורן, טיפול שהתחיל רק עם הגעתן לכלא נווה תרצה ובכך האריך עוד יותר את תקופת כליאתן. על פי מידע שאסף צוות המוקד, הרי שבשנת 2000 רק 12 מתוך 392 נשים שעסקו בישראל בזנות

53 הש"ל 50.

54 מתוך דוח ביקור בכלא נווה תרצה, סיגל רוזן, מוקד סיוע לעובדים זרים, מיום 18 ביוני 2000.

55 בבג"ץ 4963/98 חסן ססאי ואח' נ' שר הפנים.

56 ראו: מוקד סיוע לעובדים זרים, "סחר נשים בישראל", דצמבר 2001.

57 ש.ם. עמ' 1.

וגורשו, העידו נגד סרסוריהן לפני הגירוש, בגין עברות נלוות שונות.⁵⁸ מספרן הנמוך של הנשים המעידות, לפי שיחות שקיימנו איתן בכלא, נבע ממספר שיקולים: העדות לא הוביל לשחרורן ממעצר, לא מנעה את גירושן ולא סיפקה להן הגנה מפני התנכלות או פגיעה כתוצאה מעדותן.

עד חודש יולי 2000 נהגה הפרקליטות לבקש את החזקתן במעצר של עדות תביעה כמו הלנה ופאולינה שהתעכבו אודות סיפוריהן, עד למתן עדותן, ומיד לאחר מתן העדות הן גורשו לארצן. תקופות מעצר אלו נמשכו שבועות ארוכים ולעיתים אף מחצית השנה. כך למשל ביקשה הפרקליטות את מעצרן של מתלוננות וציינה תוך הצגת נקודת מבטה האינסטרומנטלית: "צו המעצר הוא מבחינתן גם צו הגנתי הואיל ומעורבת בתיק המאפיה הרוסית. הבנות האלה זיהו את המשיבים ונעשו פעולות שיגרמו לכך שירצחו אותן ברגע שינסו לצאת החוצה. לפיכך אין מנוס מלהשאירן במעצר.... הבקשה לא מתבקשת לצורך הגנתי. אם מישהו יפגע בחייהן – ימנע מהן להעיד..."⁵⁹

באותה שנה גם פגש צוות המוקד בכלא נווה תרצה את ו"מ, קורבן סחר ממולדובה שהועברה בין שישה סוחרים והועסקה בכפייה בזנות. התביעות והעתירות שהגיש המוקד בשמה של ו"מ היו ראשונות מסוגן: לראשונה נתבעה מדינת ישראל לפתוח בחקירה נגד סוחרים, לשחרר שורדת סחר ממעצר, להעניק לה אשרת שהייה ועבודה או דמי מחייה בזמן המתנה לעדות ולפטור אותה מאגרת בית משפט בתביעת הפיצויים.⁶⁰ הייתה זו גם הפעם הראשונה בה תבעו בישראל בתביעה אזרחית פיצויים מסוחר אדם.⁶¹ התוצאות היו תקדימיות: המשטרה חקרה את העברות והגישה כתבי אישום נגד הסרסורים, נגד הסוחרים ונגד שוטר ששיתף פעולה עמם. המשטרה אף מימנה לו"מ דמי מחייה בזמן שהמתנה למתן עדות; בית הדין לביקורת משמורת שחרר את ו"מ מהכלא והיא קיבלה אשרת שהייה; ב – 2005, לאחר חמש שנות דיונים, בית הדין לעבודה פסק כי על סוחריה לשלם לה פיצוי של למעלה מ־250,000 ש"ח. ההליכים המשפטיים, ותשומת הלב הציבורית שהם גררו, סללו את הדרך לשינוי מהותי ביחס הרשויות לתופעת הסחר בכלל והיחס לנשים הנסחרות בפרט.

58 עברות כגון כליאה, אינוס, תקיפה, החזקת דרכון, ניהול בית בושת, השכרת מקום לשם ניהול בית בושת וכד'.

59 שם.

60 בג"ץ 967/01.

61 ע"ב (ב"ש) 4634/03 ו. מ. נ' יורי סרסלבסקי ואח'.

2001

דוח מחלקת המדינה האמריקאית

5 יוני 2002⁶²

דרגה 2

פרק הדוח אודות ישראל בשנת 2001 התפרסם על פני חצי עמוד בלבד, והבהיר שמדינת ישראל פועלת למניעת הסחר בבני אדם בתחומה. "המדינה חוקרת באופן יזום מקרי סחר והעמידה לדין בהצלחה סוחרי אדם." הדוח אינו מתייחס למספר הסוחרים שהועמדו לדין וגם אינו מזכיר את מספר הקורבנות.

בנוגע להגנה על קורבנות הסחר, מבהיר הדוח: "הממשלה החלה במספר יוזמות להגן על הקורבנות, כולל שיתוף פעולה עם ארגוני חברה אזרחית וארגונים בינלאומיים על מנת לשפר את השירותים שהם מספקים לקורבנות."

2001: צוות המוקד איתר וזיהה 384 שורדות סחר לזנות ו- 73 מהגרי עבודה שהוחזקו בתנאי עבדות. 457 בני אדם.

.US State Dept. [TIP report for 2001](#), Israel, June 2002 62

סחר בנשים לזנות

במהלך שנת 2001 תעד צוות המוקד 384 מהגרות שנעצרו בגין שהייה שלא כדין בישראל, בבתי בושתי ברחבי הארץ. בתיקון מס' 9 לחוק הכניסה לישראל שנחקק באותה שנה, נקבעה החובה להפריד עצורים מועמדים לגירוש מאסירים ועצורים פליליים. נדרשו שנתיים נוספות ועתירה של המוקד לבג"ץ על מנת לממש חובה זו, שתרמה לשיפור תנאי הכליאה של כלל המהגרות וביניהן גם שורדות הסחר בנשים.⁶³

"אני מקווה שזאת תהיה הבעיה שלנו, כי כמו שידוע לכם, אנו ניצבים היום בפני בעיות קיומיות קשות מאד... צריך לפשוט על בתי הבושתי, לתפוס את נערות הליווי, ולגרש אותן כמה שיותר מהר מהארץ. עם כל אישה כזו שנגרש פתרנו עוד חלק מהבעיה".⁶⁴

כך תאר ביולי 2001 סגן השר לבט"פ דאז, גדעון עזרא, את בעיית הסחר בנשים למטרות זנות, ושיקף במדויק את הבעיה ביחס הרשויות לשורדות: תחת מתן הגנה לנשים ועידודן לשתף פעולה על מנת להרשיע את הפושעים שסחרו וסרסרו בהן, סבור היה השר שהופקד על הטיפול בנושא, שיש לעצור ולגרש אותן בהקדם.

ואם לא די בכך, משרדו של השר לבט"פ השקיע את מרבית המשאבים במעצר בלבד וכלל לא פעל "לגרש אותן כמה שיותר מהר מהארץ" כפי שהבטיח. כך למשל איתר צוות המוקד את ט"א מטג'יקיסטן, שגורשה רק ביום 3 ביוני 2001, לאחר לא פחות מ- 290 ימי כליאה בנווה תרצה. ט"א הייתה אחת מרבות, אזרחיות טג'יקיסטן וקזחסטן, שהיו כלואות תקופות ממושכות משום שמדינותיהן לא החזיקו נציגויות בישראל ולפיכך נוצרו קשיים בהנפקת מסמכי נסיעה עבורן. נשים רבות מאוזבקיסטן נכלאו אף הן לחודשים ארוכים על אף שנמצאה נציגות למולדתן בישראל וזאת משום שנציגות זו דרשה \$25 בתמורה למסמכי הנסיעה, סכום שלא היה בידי רב רובן של העצורות לשלם. על אף פניות המוקד לרשויות, סירבה מנהלת ההגירה לשלם את הסכום בטענה שאינו מוסרי ועלול להוות תקדים לדרישות דומות נוספות.⁶⁵

בעתירה שהוגשה לבג"ץ בשנת 2001, הצטרף המוקד במעמד "ידיד בית המשפט",⁶⁶ והעלה את סוגיית ניגוד העניינים בייצוגן של שורדות סחר על ידי עורכי דין הפועלים מטעם סוחרי אדם וסרסורים. זאת לאחר שצוות המוקד פגש בכלא נווה תרצה עורכי דין המייצגים סרסורים, שפועלים לשחרורן מהכלא של הנשים שנעצרו בבתי בושתי בבעלות לקוחותיהם. נשיא בית

63 חוק הכניסה לישראל תשי"ב – 1952 ובג"ץ 9402/02 מוקד סיוע לעובדים זרים ואח' נ' ממשלת ישראל ואח', פס"ד מיום 23 פברואר 2003. העתירה נדחתה בעקבות שורת התחייבויות מצד המדינה ביניהן להקפיד על הפרדה בין אסירים פליליים למהגרים הממתנים לגירוש.

64 דברי סגן השר לביטחון פנים דאז, גדעון עזרא, בכנס בנושא הסחר בנשים בישראל, נווה אילן, 31 ביולי 2001. להרחבה ראו גם: מוקד סיוע לעובדים זרים, [סחר נשים בישראל, 2001](#), עמ' 7.

65 מוקד סיוע לעובדים זרים, אישה לאישה ומרכז אדווה, [אישה עוברת לסוחר](#), סחר בנשים בישראל, 2003, עמ' 55.

66 בג"ץ 1119/01 פלונית נ' שר הפנים, שם ביקש עו"ד ישראל קליין, שייצג את סרסורה של האישה, לשחרר אותה ממעצר.

המשפט העליון לשעבר, השופט אהרון ברק, קיבל את טענות המוקד.⁶⁷ פסק הדין עורר הדים והוביל לתיקון חקיקה שקבע ששורדות סחר זכאיות לייצוג משפטי מטעם המדינה.⁶⁸

"... שוטרים היו מבקרים במכון. הם היו באים בבוקר כאילו לבדוק תעודות אבל למעשה כדי לבדוק את 'הסחורה' ולבחור. ואז אותם שוטרים היו חוזרים בערב על אזרחי, כלקוחות. חוץ מזה היו לקוחות קבועים שהיו שוטרים, שבאו בימי החופשה שלהם. הנשים היו מזהות אותם על פי האקדחים..."⁶⁹

עדות זו, שמתנדבת המוקד שמעה מנשים בכלא נווה תרצה, עדות אחת מיני רבות שהועברו על ידי המוקד לרשויות, סייעו להפנמת ההבנה שיש להתמודד בתקיפות עם הנוהג הפסול של שוטרים לצרוך שירותי מין מנשים השוהות שלא כדין בישראל, אותן נשים שמשרתת ישראל הייתה מופקדת באותן שנים על מעצרן למטרת גירוש מהארץ. באותה שנה וכן בשנים הבאות ניתן לזהות את מאמצי אכיפת החוק על שוטרים ופקחים בהיבט זה.⁷⁰

סחר במהגרי עבודה

"סינים זה העסק המשתלם ביותר... זאת תעשייה המגלגלת מיליארדים. משתלם להביא אותם בלי כוונה לשבצם לעבודה."⁷¹ "אנחנו רואים בעובדים הזרים ובכללם הסינים קורבנות. יש לנו עדויות באזהרה של עובדים סינים ששילמו אפילו \$10,000 בעד הזכות לבוא ולעבוד בישראל... מתנהלות מספר חקירות שנוגעות לקשרים בין ישראל לגורמים בסין שעוסקים בסחר של בני אדם ועשיית הון מעצם זה שאותם אנשים רוצים להגיע למדינת ישראל."⁷² "היום כאשר האזרח הישראלי בא להתקבל למקום עבודה יש לו בעיה מהסיבה הפשוטה שיש לו מתחרה ב – \$500 ולפעמים בפחות, שמסוגל לעבוד שעות יותר ארוכות. יש לו מחויבות. הוא לקח הלוואות במדינתו והוא צריך להחזירן. אין לו ברירה. הוא מעין עבד אצל אותם מעבידים. לכן אפשר ואני מצטער לומר זאת, לנצל אותו."⁷³

דברים חמורים אלו נאמרו על ידי מקבלי החלטות במשרדי הפנים, ביטחון הפנים והעבודה בראשית שנת 2002, אך לא גרמו לדוברים לפעול לשיפור מדיניות ההעסקה של מהגרי העבודה. במהלך שנת 2001 עבדו בישראל, על פי נתוני השגרירות הסינית כ – 9,600 עובדי בניין מסין. בישיבת ועדת הכנסת לבחינת בעיית העובדים הזרים שנערכה ביום 1 בינואר 2002, אישר המזכיר הראשון בשגרירות הסינית שהעובדים משלמים מראש, עוד טרם הגיעם ארצה, 25% משכרם המשוער בישראל (כ – \$5,000). עובדים סינים שרואיינו על ידי צוות המוקד במהלך פברואר 2002 ענו ששילמו סכומים שנעים בין

67 שם.

68 תיקון מס' 3 לחוק הסיוע המשפטי, התשס"ג 2003.

69 מתוך דוח ביקור כלא מיום 1 במאי 2001, מנדי וולף, מוקד סיוע לעובדים זרים.

70 להרחבה ראו פרק "מאמצי האכיפה של עברות הסחר על שוטרים, פקחים ופקידים נוספים" בדוח זה.

71 בתיה כרמון, מנהלת מחלקת אשרות זרים במשרד הפנים למאירי אורון, רפפורט מירון ופטרסבורג עופר, ידיעות אחרונות, "יש לכם מובטלים, בשביל מה אתם צריכים אותנו?" 7 דצמבר 2001

72 חגי הרצל, יועץ השר לבט"פ לענייני עובדים זרים בוועדת הכנסת לבחינת בעיית העובדים הזרים מיום 1 בינואר 2002.

73 שר העבודה, שלמה בניזרי, בוועדת הכנסת לבחינת בעיית העובדים הזרים מיום 15 בינואר 2002.

\$3000 ל – \$11,000 תמורת הזכות לעבוד בישראל. ממוצע התשלום לעובד עמד על \$8,000, עובדה המציבה את העובדים בשעבוד חוב, אחד המאפיינים הבולטים של החזקה בתנאי עבדות.

מתוך 81 עובדים סינים שראיין צוות המוקד בחודשיים הראשונים של 2002 בכלא מעשיהו, שם נכלאו למטרת גירושם מהארץ, 19% דיווחו שעזבו את מעסיקם הראשון משום שלא הייתה לו עבודה עבורם. סדרת כתבות פורסמה בנושא זה בעיתון ידיעות אחרונות בתאריכים 7 – 14 בדצמבר 2001. 37% מאותם עובדים דיווחו שעזבו את המעסיק משום שלא שילם את שכרם חודשים ארוכים, 88% מהם דיווחו שחלק משכרם עדיין מצוי בידי המעסיק. 98% מהם לא יכלו לממן את כרטיס טיסתם לסיין ומכאן ניתן להסיק על מצבם הכלכלי. 90% מדרכוני העובדים הוחזקו על ידי מעסיקיהם בעת מעצמם. על אף שמדובר בעברה פלילית שאודות שכיחותה התריעו שוב ושוב צוות המוקד וקו לעובד בפני הרשויות, אף מעסיק לא הועמד לדין בגין ביצוע עברה זו. 23% מהעובדים העצורים טענו שכלל לא עזבו את מעסיקם החוקי ואינם מבינים מדוע נעצרו. בחינת העדויות של אותם עובדים מעלה שסך הפרות זכויותיהם של לפחות 73 מתוך אותם 81 עובדים עצורים עלול היה לעלות לכדי החזקה בתנאי עבדות, עברה שעדיין לא הייתה קיימת בספר החוקים באותה שנה. ניתן היה להעמיד לדין את מעסיקיהם של 73 מקרב אותם עובדים בגין החזקת דרכון, אך הרשויות לא עשו זאת והשקיעו מאמציהם רק בגירוש העובדים מהארץ.

צילום: אילן ספירא, עובדי בניין סינים, 2002

צילום: ניר כפרי, סינים בכלא מעשיהו, 2002

2002

דוח מחלקת המדינה האמריקאית

11 יוני 2003⁷⁴

דרגה 2

"... רשויות החוק פתחו 67 תיקי חקירה נגד 138 בני אדם ועצרו 92 חשודים. הממשלה הגישה 30 כתבי אישום שהסתיימו ב - 28 עסקאות טיעון..."

...מחפשי עבודה נסחרים למצבים של עבודת כפייה, מצבים בהם הם סובלים מניצול פיזי ותנאי העסקה קיצוניים. דרכוניהם של מהגרי עבודה בלתי מיומנים רבים בישראל מוחרמים, חוזי העסקתם מופרים ומשכורותיהם מולנות לתקופות שונות. חברות בניין ועסקים אחרים הביאו לישראל עובדים מסין ובולגריה לעבודה בתנאים העולים לכדי שעבוד חוב ועבודות כפייה."

דוח מחלקת המדינה האמריקאית אודות ישראל בשנת 2002 מתפרסם על עמוד אחד ו-684 מילים. לא מוזכר בו מספר הקורבנות אך לראשונה מצוינים בדוח נתוני האכיפה שדווחו על ידי ממשלת ישראל. הדוח מתעכב לא רק על סחר בנשים למטרות זנות אלא גם על סחר במהגרי עבודה מסין ומבולגריה.

2002: צוות המוקד איתר וזיהה 408 נשים שורדות סחר לזנות ו - 101 מהגרי עבודה שהוחזקו בתנאי עבדות. 509 בני אדם.

.US State Dept. [TIP report for 2002](#), Israel, June 2003 74

סחר בנשים לזנות

במהלך שנת 2002 חלה ירידה במספרן של הנשים שזוהו כאזרחיות אוקראינה ורוסיה במקביל לעליה במספרן של הנשים שזוהו כאזרחיות אוזבקיסטן. כך למשל, איתר המוקד בפברואר 2003, בכלא הנשים מיכ"ל שבחדרה 79 נשים שנעצרו בבתי בושת, מתוכן 19 הגיעו לישראל מאוזבקיסטן. באותה עת שהו באכסנייה לעדות 38 עדות, מתוכן 13 היו מאוזבקיסטן. באותה שנה 20% מהנשים שנעצרו בבתי בושת, הסכימו להעיד נגד סרסוריהן בטרם גורשו מישראל. מדובר בשיפור משמעותי לעומת 7% שהעידו בשנת 2000, אך עדיין, רק אחת מתוך חמש נשים שנעצרו, העידה וסייעה בהבאתן של הפושע נגדה לדיון.⁷⁵ במהלך שנת 2002 איתר צוות המוקד 278 שורדות סחר בכלא נווה תרצה. בנוסף, שהו 130 עדות באכסניות, בהמתנה לעדותן.⁷⁶

ביולי 2002 נדרש לראשונה בית המשפט להכריע בעניין אשרות לשורדות סחר בעקבות עתירת המוקד. העתירה הוגשה בשמן של שתי שורדות סחר ממולדובה שנגבתה מהן עדות נגד סחוריהן. כן כללה העתירה גם את תינוקה של אחת מהן, שנולד בישראל וסבל ממומים רבים, לאחר התעללות פיזית שעברה אימו במהלך ההריון.⁷⁷ מנהלת ההגירה ניסתה לגרש מהארץ את האם והתינוק, ניסיון אותו הצליח המוקד למנוע. השתיים טענו לחשש לחייהן במולדתן, לאחר שהסרסורים איימו על בני משפחותיהן במולדובה. בית המשפט קיבל את טענת המדינה שלא הוכחה מסוכנות, אך בשל הנסיבות ההומניטאריות הקשורות בתינוק, החליט להעניק לו ולאימו אשרת שהייה לשנה ומחצה. ארבעה חודשים לאחר מתן פסק הדין, העותרת השנייה, שלא קיבלה כל טיפול נפשי וגם לא הורשתה לעבוד, שמה קץ לחייה.⁷⁸ פסק הדין הביא את משרד המשפטים ליזום בשיתוף משרד הפנים, נוהל שיאפשר לעדות תביעה לשהות בישראל שנה נוספת לאחר מתן עדותן.⁷⁹ גם בשנה זו שורדות סחר לזנות נכלאו לתקופות ממושכות בבתי מעצר ובכלא נווה תרצה על אף שיתוף פעולה מצידן, עד שהתאפשרה עזיבתן את הארץ. כך למשל פגש צוות המוקד בכלא נווה תרצה באוגוסט 2002 את טטיאנה וסבטלנה, שתיהן אזרחיות מולדובה שנעצרו בגין שהות שלא כדין בישראל, והוחזקו במשך 49 ימים בבית מעצר נגב מבלי שניתנה להן האפשרות להיפגש עם קונסול מדינתן לצורך קידום הנפקת מסמכי נסיעה עבורן. אולה, גם היא ממולדובה, שהתה 32 ימים בבית מעצר נגב ואילו חברתה אינה, שהתה 31 ימים בבית מעצר אילת. יוליה, אזרחית אוקראינה, נעצרה למטרת גירוש והועברה לבית מעצר קישון ב-7 ביולי 2002, אך 38 ימים לאחר מכן, עדיין הוחזקה שם מבלי שייעשה כל מאמץ להסדיר את מסמכיה.⁸⁰

75 מוקד סיוע לעובדים זרים, אישה לאישה ומרכז אדווה, [אישה עוברת לסוחר](#), סחר בנשים בישראל, 2003, עמ' 52.

76 שם, עמ' 60.

77 עת"מ 673/02 אלמוניות נ' השר לבט"פ ואח', פס"ד מיום 3 מרץ 2003.

78 לסיפורן המלא של שתי העותרות ומידע נוסף אודות המאבק להשגת אשרות לשורדות ושורדי סחר ראו: מוקד סיוע לעובדים זרים, [אשרות לקורבנות סחר בבני אדם: בין המצוי והרצוי](#), ינואר 2006, עמ' 18-19.

79 שם, עמ' 19 – 24 על מדיניות מתן האשרות וליקויי הנוהל שלא פורסם.

80 מתוך פנייתה מיום 15 אוגוסט 2002 של עו"ד נעמי לבנקרון מהמוקד לרפ"ק ג'קי אבוחייר, ראש חוליית נציגויות זרות במטה הארצי של משטרת ישראל.

סחר במהגרי עבודה

באותה שנה דיווח המוקד למחלקת המדינה האמריקאית על 101 עובדי בניין סינים שמצאו עצמם במצב שתואר בדוח כ"תנאי העסקה קיצוניים... בתנאים העולים לכדי שעבוד חוב ועבודות כפייה". בחינת התנהלות הרשויות בעניינם מבהירה מדוע סברו כך מחברי הדוח. ב-19 בפברואר 2002 נעצר שי קינג זו בגין שהות שלא כדין בישראל והועבר לכלא מעשיהו לצורך גירושו מהארץ. הובטח לו בסין חוזה לשנתיים של עבודה בישראל לפחות בשכר של \$700 לחודש. תמורת הבטחה זו, גייס \$13,000, סכום השווה לשכר של עשר שנות עבודה בסין. שי קינג זו הבין שייאלץ לעבוד כשנה וחצי רק עבור החזר החובות, אך האמין שיוכל להישאר בישראל ולעבוד לפחות חצי שנה נוספת שתניב \$4,200 אף ללא שעות נוספות. בחודשיים הראשונים קיבל \$700 לחודש. בשלושת החודשים הבאים קיבל רק 200 ₪ לחודש לרכישת מזון ואז הגיעה המשטרה לאתר הבנייה ועצרה אותו יחד עם שאר העובדים הסינים במקום, שכלל לא הבינו שהפרו את תנאי האשרה שלהם. כשהגיע לארץ שי קינג זו מחצית השנה קודם לכן, מנהל העבודה הסיני, יושין, לקח ממנו ומשאר העובדים בקבוצה את דרכוניהם על מנת להנפיק בהם אשרות ומאז לא ראה שי קינג זו את דרכונו. הוא לא יכול היה לדעת שהאשרה שהוטבעה בדרכונו הייתה תקפה רק עד סוף שנת 2001, חודשיים לאחר הגיעו לארץ.

חודשיים לאחר מעצרו של שי קינג זו, באפריל 2002, עתר המוקד לבית המשפט המחוזי, באמצעות עו"ד ישי שניידור, שייצג את העובדים פרו-בוננו, בשמו של שי קינג זו ובשם 65 מהגרי עבודה נוספים מסין.⁸¹ כולם הגיעו ארצה בסוף שנת 2001, קיבלו אשרת עבודה רק עד סוף אותה שנה, מצאו עצמם ללא עבודה, או ללא אשרה, ללא ידיעתם ונעצרו למטרת גירוש מהארץ על אף שטרם הצליחו להרוויח אף לא מעט מאלפי הדולרים שלוו ושילמו תמורת אשרת העבודה לישראל.⁸²

כב' השופטת מוסיה ארד קבעה שיש לשחרר את העובדים וציינה ש"העובדות המתוארות בעתירה מציגות תמונה קשה ובלתי אנושית של מצב העובדים הסינים בישראל". משרד הפנים הגיש ערעור לבית המשפט העליון שפסק שיש להסדיר את עבודתם של העותרים אך נמנע מלדון בשאלות העקרוניות שהועלו בדיון.⁸³ ואכן, 44 מתוך 66 העובדים העותרים שוחררו לעבודת בניין חוקית בישראל. שי קינג זו ו-21 עותרים נוספים נותרו בכלא לאחר שנציגי משרד הפנים סירבו לאפשר את שחרורם למעסיקים בעלי אשרות שהמוקד איתר עבורם, בניגוד להסכמה שהושגה בין הצדדים בבית המשפט. שי קינג זו נותר כלוא במשך שמונה חודשים נוספים במהלכם דיווחו הוא וחבריו על ביקורים של נציגי הקונסוליה הסינית שהיו מלווים בנציגי הרשות. הנציגים הבהירו שהעובדים יכלאו לתקופות ממושכות בסין אם לא ישובו באופן מידי למולדתם. חלקם שבו לסין. נותרו בכלא מעשיהו תשעה עובדים שטענו שטוב מותם בכלא הישראלי משובם לסין בחוסר כל, לידי אותם מלווים בריבית קצוצה, מהם לוו את הכספים לצורך הגעה לישראל. שניים מהתשעה גורשו בכוח, על אף צו בית המשפט המחוזי שעייב את גירושם. שלישי גייס 30,000 ₪ מחבריו ושוחרר בערבות על ידי בית הדין בכלא. עובד רביעי שוחרר על ידי בית הדין בעקבות בקשת המוקד

81 עת"מ 500/02 הא ג'אן טיאן ואח' נ' מדינת ישראל.

82 שם. עוד על הפרשה ראו: המוקד לפליטים ולמהגרים, [20 שנות שינוי מציאות](#), דצמבר 2019, עמ' 40.

83 עת"מ 1847/02 משרד הפנים נ' דנג לין ואח', פס"ד מיום 20 אוגוסט 2002.

לאפשר חקירת יאח"ס⁸⁴ והגשת תביעה אזרחית בשמו, וזאת משום שנעשה ניסיון אלים לגרשו בניגוד לצו, ניסיון אותו הצליח המוקד למנוע. עובד חמישי שוחרר במקרה למעסיק בעל אשרות, יחד עם למעלה ממאה מהגרי עבודה אחרים שלא היו בין העותרים. בדצמבר 2002, עשרה חודשים לאחר מעצרו של שי קינג זו, הוא נותר כלא עם שלושה עובדים בלבד מקבוצת העובדים הגדולה אותה איתר וייצג המוקד בתחילת אותה שנה. ביום 10 בדצמבר 2002 הדיינת שרה בן שאול וייס קיבלה את טענתם של הארבעה שחייהם יהיו בסכנה אם יגורשו מהארץ בשלב זה והחליטה על שחרורם בערבות כספית לצורך הסדרת מעמדם כעובדי בניין בישראל. הדיינת הבהירה בהחלטתה שידוע לה שישנם מעסיקים בעלי אשרות פנויות. על אף שמשרד הפנים שחרר ביוזמתו, גם אם בשגגה, את אחד מהעותרים למעסיק בעל אשרה רק מספר שבועות קודם לכן, הפעם סירבו הפקידים למלא אחר ההחלטה. ב 11 בדצמבר 2002 קיבלה הדיינת את בקשת משרד הפנים וציינה בהחלטתה: "לבקשת משרד הפנים, ולאחר התחייבות המשטרה כי המוחזקים לא יורחקו מן הארץ לפני החלטת בית המשפט המחוזי בערעור שיוגש על ידי המדינה על החלטתי מיום 10.12.2002, אני מעכבת את ביצוע החלטתי הנ"ל".

הדיון בערעור נקבע ליום 12 בדצמבר 2002 בבית המשפט המחוזי בתל אביב. כב' השופט פוגלמן לא דן בערעור לגופו והמליץ לעורכי הדין של הארבעה, להגיש ארבע עתירות נפרדות בבית המשפט המחוזי בירושלים כפי שאכן עשו. על אף שטרם נערך דיון ועל אף הבטחת המשטרה לדיינת, נעשה ניסיון נוסף לגרש את הארבעה בניגוד לרצונם עוד באותו הלילה, ניסיון שנמנע ברגע האחרון על ידי עורכי הדין בזכות צו שהוציא בבית המשפט המחוזי כב' השופט דרורי. לאחר דיון שנערך בפני כב' השופט דרורי ביום 5 בינואר 2003, קבע השופט כי הארבעה ישוחררו אם ימצאו מעסיקים בעלי אשרות פנויות להעסיקם עד ליום 21 בינואר 2003. נציגי משרד הפנים סירבו לאפשר את שחרורם של העובדים למעסיקים שביקשו להעסיקם. עורכי הדין פנו בשנית לבית המשפט, והשופט דרורי ביקש את עמדת המדינה תוך יומיים. נציגי משרד הפנים בכלא הבהירו לארבעה שהם יועלו על טיסה לסין באותו הלילה, על אף החלטות בית המשפט. שיחות טלפון חוזרות ונשנות מצד מנהלת המוקד לנציגים בכלא, הביאו בסופו של דבר לשחרורם של הארבעה למחרת היום לאחד המעסיקים שביקש להעסיקם.

בסך הכל איתר צוות המוקד בכלא מעשייה באותה שנה 101 עובדי בניין סינים שזה מקרוב הגיעו לארץ ונעצרו לקראת גירוש כשהם בשעבוד חוב שהיווה סכנה לחייהם בסין. העובדים נעצרו באתרי בניין שונים והועסקו על ידי קבלנים שונים. כולם דיווחו על עבודה במשך שעות ממושכות בניגוד לחוק שעות עבודה ומנוחה. עם מעצרם, כולם השאירו משכורת אחת או יותר, בידי המעסיק. דרכוניהם של רוב העובדים הוחזקו בידי המעסיק בניגוד לחוק. יתכן שבחינה מדוקדקת של תנאי העסקתם הייתה מעלה שלא כולם הגיעו לרף המצדיק הכרה בהם כשורדי סחר בבני אדם. עם זאת, כולם שועבדו לחוב בסכום של שכר שנות עבודה רבות בסין, לתשלום ההלוואה שלקחו על מנת לרכוש את הזכות לעבוד כחוק בישראל. שעבוד חוב זה, הוא שגרם להם להמתין במשך שנה שלמה בכלא הישראלי מבלי לדעת אם ישתחררו ממנו בישראל והוא גם שאפשר למעסיקיהם להעסיקם בכל תנאי. העזיבה והשיבה לסין ללא אלפי הדולרים שלוו, כלל לא הייתה אפשרית מבחינתם.

84 יאח"ס – היחידה הארצית לחקירות סוהרים.

צילום: אקטיביסטילס מגורים של עובדי בניין

2003

דוח מחלקת המדינה האמריקאית

14 יוני 2004⁸⁵

דרגה 2

"בשנת 2003 הממשלה עצרה 92 חשודים בסחר וכן 93 חשודים בעברות נלוות. מידע ראשוני מעלה ש-13 סוחרי אדם למטרות זנות הורשעו ונגזר דינם לתקופות מאסר של 16 חודשים עד 15 שנים. 114 קורבנות שימשו כעדות הגנה. 537 קורבנות סחר בנשים למטרות זנות גורשו בשנת 2003 מהארץ." בתחילת שנת 2004, המדינה כתחה מקלט חדש לנשים, מקלט "מעגן", בהתאם להחלטת הממשלה.⁸⁶ המקלט מספק מאז הגנה לנשים קורבנות הסחר, דיור, השמה בעבודה, סיוע נפשי וטיפול רפואי.⁸⁷ עם פתיחתו שוכנו במקלט 17 קורבנות. כמו כן, העניקה המדינה לשבע מהקורבנות אשרה זמנית. הדוח מוסיף שהמדינה אפשרה במהלך השנה ל – 2,336 מהגרי עבודה להחליף מעסיק באופן חוקי.

2003: צוות המוקד איתר וזיהה 537 שורדות סחר לזנות ו – 30 מהגרי עבודה שהוחזקו בתנאי עבדות. 567 בני אדם.

בסוף שנת 2002, עם הקמת מנהלת ההגירה במשטרת ישראל, הוקמה גם היחידה ללוחמה בפשיעה בתוך המנהלת, יחידה שריכזה את הטיפול במהגרי עבודה נפגעי עברה. על אף ביקורת ארגוני זכויות האדם על ההשקעה הכספית האדירה במעצר וגירוש המהגרים אל מול ההשקעה הדלה באכיפת החוק על הפוגעים בהם,⁸⁸ היחידה היוותה כתובת יעילה למהגרים רבים שזכויותיהם נפגעו.

85 US State Dept. [TIP report for 2003](#), Israel, June 2004

86 החלטה 2804 של הממשלה ה-29 "הקמת מקלט לקורבנות סחר בבני אדם לעיסוק בזנות" מיום 1 בדצמבר 2002.

87 ד"ר דפנה הקר וד"ר אורנה כהן, "דוח מחקר – המקלטים בישראל לנשים ולגברים שורדי סחר בבני אדם" אוניברסיטת ת"א, מרץ 2012.

88 בשנת 2004 פחות משליש האחוז (!) מתקציב המנהלת הופנה למאבק כנגד עבירות שבוצעו נגד מהגרי עבודה, ו-400,000 נש הוקדשו למאבק בפשיעה, בעוד 146,000,000 נש הוקדשו לתפעול מערכת המעצר והגירוש של המהגרים, כך על פי תשובת חופש מידע של מנהלת ההגירה למוקד סיוע לעובדים זרים מיום 21 באפריל 2005.

סחר בנשים לזנות

בפברואר 2004 נפתח מקלט 'מעגן' לקורבנות סחר בנשים.⁸⁹ 17 נשים הועברו מהכלא למקלט עם פתיחתו, אותרו כולן על ידי צוות המוקד בכלא. באותה עת שבע נשים זכו באשרה זמנית, בעקבות פניות חוזרות ונשנות של צוות המוקד למשרד הפנים בעניינן. במהלך שנת 2003 נעצרו וגורשו מישראל 537 נשים שנעצרו בבתי בושט שנוהלו על ידי אחרים ולפיכך הוגדרו כקורבנות סחר, אך עבור רובן לא נמצא מקום במקלט, בו היו עם פתיחתו רק 35 מיטות. החל מנובמבר 2002, הועברו נשים מהגרות שנעצרו בגין שהות שלא כדין לכלא מיכ"ל שבחדרה. בכלא היו 120 מיטות וכמחצית מהכלואות בו הוגדרו כקורבנות סחר בנשים לזנות. במיכ"ל הוחזקו מהגרות בלבד. בכל חדר היו שש עד שמונה מיטות וכן מזגנים וטלוויזיות. תלונתן העיקרית של הנשים הכלואות היתה אודות תקופת המעצר הממושכת עד שהתאפשר גירושן למולדתן.

הזרקור שהופנה לבעיית הסחר בנשים והעניין שהחלה המשטרה לגלות בעדותן של הנשים נגד סוחריהן, היו בעוכריהן. כך למשל איתר צוות המוקד בשלושת החודשים הראשונים של השנה לא פחות מתשע עדות תביעה כלואות בכלא מיכ"ל בהמתנה לעדותן.⁹⁰ בדיון שנערך בבית הדין שבכלא לאחת הנשים, שאלה נציגת המוקד את הדיינת והוברר לה שהאישה מעוכבת בכלא ללא כל אסמכתא חוקית, רק משום שחוקר המשטרה ביקש כי תעוכב למתן עדות.⁹¹ צוות המוקד המשיך לפעול על מנת להביא לידיעת הרשויות את הפרת זכויותיהן של שורדות הסחר.

סחר במהגרי עבודה

לצד למעלה מ- 2,000 עובדים שהורשו להחליף את מעסיקיהם באופן חוקי, הצהירו הרשויות על גירושם של כ- 80,000 מהגרי עבודה מהארץ.⁹² בסך הכל נעצרו וגורשו מהארץ באותה שנה 25,000 מהגרי עבודה.⁹³ יש מהם שהוחזקו ככל הנראה בתנאים העולים לכדי עבדות, אך הם נעצרו וגורשו מהארץ בטרם הצליחו להגיע למשרדי קו לעובד ומבלי שצוות המוקד הספיק לפגושם בבית הכלא. בדוח שכתבו שני הארגונים במאי 2004, מתוארים סיפוריהם השונים והדומים, של 15 עובדות ועובדי סיעוד שנעצרו במהלך שנת 2003 למטרת גירוש רק משום שמעסיקיהם ביקשו להתנער מהחובה לתשלום שכרם וזכויותיהם. שלושה סיפורים דומים בענף הבניין מתארים את מעצרם של 23 עובדי בניין זרים נוספים.⁹⁴ כך למשל, מתואר בדוח עניינם של שלושה עובדי בניין מסין שהובאו בפני עו"ד שרון לארי בבלי, ששימשה כדיינת

89 ראה הש"ל 87. דיווח זה מופיע תחת כותרת שנת 2003 משום שכך הוא מדווח גם בדוח מחלקת המדינה האמריקאית. ראה הסבר מפורט בהש"ל 15.

90 מוקד סיוע לעובדים זרים, אישה לאישה ומרכז אדווה, [אישה עוברת לסוחר](#), סחר בנשים בישראל, 2003, עמ' 61.

91 שם, עמ' 62.

92 בנימיני רן, מאז הקמתה של מנהלת ההגירה ועד היום הורחקו מישראל כ- 80,000 עובדים זרים, חדשות רשת ב', 3 מרץ 2004.

93 מספרם של המגורשים לאחר מעצר הוא על פי ספירת מספרי ה"ברזל" העוקבים שניתנים למהגרים שהיו מועמדים לגירוש באותה עת.

94 קו לעובד ומוקד סיוע לעובדים זרים, ["מנהלת ההגירה ככלי שרת בידי מעסיקים המבקשים לפגוע בעובדיהם"](#), 31 מאי 2004.

בית הדין בכלא מעשיהו בתחילת שנת 2004. השלושה הועסקו על ידי חברת הבניין שילדן, לאחר שהחברה שילמה את האגרות להעסקתם בהמחאות ללא כיסוי. את סכום האגרות, גבתה כמקובל, אם כי בניגוד לחוק, מהעובדים עצמם. נציגי הרשות, בתגובה לחזרת ההמחאות, עצרו את העובדים לצורך גירוש מהארץ. דינת בית הדין טרחה והחתימה את המעסיק על התחייבות לשלם את חובו לרשות ורק אז, לאחר חמישה ימי מעצר, התאפשר שחרורם של העובדים חזרה לאותו מעסיק. בהחלטתה כתבה הדיינת לארי בבלי בעניינם של כל אחד מהעובדים: "הפצת המחאה ללא כיסוי היא אמנם עברה, אך לא המוחזק הוא שביצע עברה זו. בנסיבות אלו לא ברור לי כלל מדוע העובד נעצר. העובד אינו אמור לשבת אפילו יום אחד במעצר בשל עברותיו של מעסיקו..... אולם מה חטאו של העובד??? מדוע שווה הוא במשמורת ארבעה ימים תמימים על לא עוול בכפו???... לא זו אף זו – מקסים כהן (מחברת שילדן) הודה בפני כי העובדים עצמם הם ששילמו לו עבור אגרת העסקתם!!!"⁹⁵

שלושת העובדים שביקשו להשתחרר ממעצר, סירבו להעיד נגד המעסיק שעלול היה אז לוותר על שירותיהם, כך שיגורשו לסין. שם, המתין להם החוב שלקחו על עצמם כדי להגיע ארצה. עובדים אחרים, שהגישו תלונה בגין תנאי העסקה שלכאורה עולים לכדי החזקה בתנאי עבודה, אכן כמעט נעצרו וגורשו: 101 עובדי בניין מסין, שחלקם שוחררו ממעצר על ידי צוות המוקד בתחילת אותה שנה ולכן היו מודעים לגובה שכר המינימום וכן לשאר זכויותיהם, שוחררו לחברת הבניין "פרץ בונה הנגב". 30 מאותם עובדים הגישו ביום 18 בנובמבר 2003 תלונה למשרד העבודה נגד החברה, בגין אי תשלום שכר מינימום, הלנת שכר, עיכוב דרכונים, תנאי מגורים בלתי הולמים ועוד, תנאי העסקה שהיו מזכים אותם במעמד של קורבנות עבדות אלמלא היה זה שלוש שנים לפני ש'החזקה בתנאי עבודה' הפכה לעברה בספר החוקים. יום למחרת הגשת התלונה הגיעו לאתר הבנייה שוטרי הגירה בליווי פקח משרד העבודה במטרה לעצור את העובדים. מנהלת המוקד, שהוזעקה על ידי העובדים, הצליחה לשכנע את פקח משרד העבודה שמן הראוי שיבחן את תנאי המחייבה והעסקה של העובדים תחת העברתם למשטרת ההגירה למעצר וגירוש מהארץ.

בשנת 2003 הוגש כתב אישום נגד חברה ישראלית בגין הפעלת אלימות וכן איזמים באלימות ובאונס בני משפחתם של עובדי בניין מבולגריה, שעבדו באותה חברה.⁹⁶ 202 עובדים מאותה קבוצה, אף הגישו תביעה בבית הדין לעבודה בסך 17 מיליון ₪ בגין הלנת שכרם והחזקתם במשטר של אלימות ואיזמים.⁹⁷ היה זה שלוש שנים לפני שנכנס לתוקפו התיקון לחוק שאסר על החזקה בתנאי עבודה ולכן המעסיקים הורשעו בעברות פחות חמורות, אך עו"ד רחל גרשוני, אז ראש תחום עונשין במח' יעוץ וחקיקה (פלילי) במשרד המשפטים, הבהירה ש"תיאור מסכת העינויים שעברו עובדים אלו הוא באמת מצמרר" והוסיפה ש"דוגמא זו ממחישה סדרה של נסיבות שיש בה כדי להצביע על עבדות ושעלולה להתקיים גם בענפים אחרים."⁹⁸

95 פרוטוקולי בית הדין לביקורת משמורת, עו"ד שרון לארי בבלי מיום 29 במרץ 2004, בעניינם של המוחזקים: גאוקאנג צאן. מספר ברזל 38647, צ'אנגביאו קיו. מספר ברזל 38646, גיאטאנג גואו. מספר ברזל 38659.

96 ת"פ 012116/03 מדינת ישראל נ' בנימין ואח', בבית משפט השלום ברחובות.

97 רגב דוד, עובדים מבולגריה תובעים את חברת צרפתי, ווי-נט, 27 מאי 2003.

98 מתוך דבריה של עו"ד רחל גרשוני, המתאמת הבין-משרדית בנושא המאבק בסחר בבני אדם במשרד המשפטים, בכנס בנושא המאבק בסחר בבני אדם ביום 27 ביולי 2006, במעלה החמישה.

דוח מחלקת המדינה האמריקאית

3 יוני 2005⁹⁹

דרגה 2

פרק הדוח אודות ישראל ציין ש"בשנת 2004 ממשלת ישראל הרחיבה את תכולת המקלט לשורדות סחר כך שיכיל 50 מיטות. המקלט סייע ל 108 שורדות סחר למטרות זנות... במהלך השנה נעצרו 904 מהגרות שעסקו בישראל בזנות ו – 796 מהן גורשו מהארץ במהלך השנה. יחידת משטרת הגבולות רמון לכדה וחילצה 43 נשים שעמדו לחצות את גבול מצרים לישראל מהן נסחרו 36 נשים לניצול מיני בישראל... הממשלה חקרה 602 מקרי סחר למטרות זנות... עצרה 103 חשודים והרשיעה 28 סוחרים... " הדוח מסתיים בהמלצה לממשלה "לחקור טענות שסוכנויות כ"א מייבאות קורבנות סחר לישראל".

2004: צוות המוקד איתר וזיהה 104 שורדות סחר לזנות וארבעה מהגרי עבודה שהוחזקו בתנאי עבדות. 108 בני אדם.

על אף קיומה של היחידה ללוחמה בפשיעה במנהלת ההגירה, עיקר המשאבים הושקעו במעצר וגירוש מהגרי עבודה ולא במלחמה בפשיעה נגדם. בשנת 2004 פחות משליש האחוז (!) מתקציב המנהלת הופנה למאבק כנגד עבירות שבוצעו נגד מהגרי עבודה: 400,000 ₪ הוקדשו למאבק בפשיעה, בעוד 146,000,000 ₪ הוקדשו לתפעול מערכת המעצר והגירוש של המהגרים.¹⁰⁰ מידע שאסף צוות המוקד בשנה זו במיוחד, העלה שרבים היו המרוויחים מהעסקת קורבנות סחר בזנות, ביניהם גם רשויות המדינה, בעיקר מהכנסות ממסים.¹⁰¹ גם בתחום הגירת העבודה הופקו ועדיין מופקים רווחים גבוהים על ידי המדינה, ממסים גבוהים במיוחד ומהיטלים המוטלים רק על מעסיקי מהגרי עבודה ומבקשי מקלט. הסדר ההעסקה של מהגרי עבודה בענף הבניין באמצעות תאגידים לדוגמא, שילשל רק בין השנים 2005-2006 לאוצר המדינה 191,771,043 ₪.¹⁰²

99 US State Dept. [TIP report for 2004](#), Israel, June 2005

100 תשובת חופש מידע של מנהלת ההגירה למוקד סיוע לעובדים זרים מיום 21 באפריל 2005.

101 ארנונה על בתי הבושת, מסים על מועדוני חשפנות ומועדונים אחרים שהגדרתם לא הייתה ברורה, תשלומים עבור מודעות זנות וחשפנות בעיתונים.

102 פירוט המרוויחים מהעסקת קורבנות סחר ומהגרים בתנאים שעלולים לעיתים לעלות לכדי העסקה בתנאי עבדות ניתן למצוא בדוח של מוקד סיוע לעובדים זרים, [הגרשת וגם ירשת – מדינת ישראל והסחר בבני אדם](#): בין מאבק כלכלי לגבל שיטתי, 1 מאי 2007.

סחר בנשים לזנות

במהלך השנה איתר צוות המוקד בכלא 104 שורדות סחר בנשים לזנות. במחצית השנייה של 2004 העבירה המשטרה שמונה מתוכן למקלט.¹⁰³ המוקד ייצג ארבע מהנשים בהליכים נזיקיים נגד סוחריהן והשיג עבורן סכומים שנעו בין 7,500 ₪ ל – 40,000 ₪. עם זאת, נתונים שאסף צוות המוקד העלו שמערכת המשפט לא הבטיחה פיצויים לשורדות. גם במקרים בהם הענישה כללה פיצוי לשורדת, לעיתים קרובות מידי לא ניתן היה לממש את הפיצויים בהעדר רכוש רשום על שמו של הסרסור.¹⁰⁴

שנת 2004 התאפיינה ברף ענישה נמוך ביותר בכל הנוגע לעברת הסחר בבני אדם. בשנה זו היה עונש המאסר הממוצע על עברת סחר בבני אדם נמוך משמעותית מהעונש המקסימלי של 16 שנים הקבוע בחוק: 3.6 שנות מאסר. העונשים נעו בין חמישה חודשי מאסר בפועל לשמונה שנים.¹⁰⁵

סחר במהגרי עבודה

"בשנת 2003 נודע לי שקיימת אפשרות לעבוד בישראל דרך חברה טורקית בשם ילמזלר. בטרם הגעתי לישראל חתמתי על חוזה עבודה במשרדי חברת ילמזלר באנקרה... באותו מעמד שילמתי לנגיד'ת 150\$ עבור העבודה וכן חתמתי על שטר חוב פתוח לטובת ילמזלר, שטר חוב עמו יכולה חברת ילמזלר לתבוע את רכושי בטורקיה."¹⁰⁶

פסקה זו הועתקה מתוך תצהיר שמסר מבשנת 2004 למוקד לפליטים ולמהגרים, מ"ב, אחד מתוך עשרות עובדי בניין טורקים שאותרו בבתי הכלא למהגרים על ידי צוות המוקד או הגיעו למשרדי קו לעובד במהלך שני העשורים האחרונים.¹⁰⁷ שטר החוב המוזכר, המככב בתצהיריהם ועדויותיהם של העובדים, בצירוף תנאי עבודה קשים שאינם עומדים בדרישות החוק הישראלי, איום ואף ביצוע גירוש בכפייה, הביאו את ארגוני זכויות האדם למסקנה שאופן העסקת רבים מעובדי הבניין הטורקים של חברת ילמזלר עלול לעלות לכדי העסקה בתנאי עבדות. השטר המתואר, המכונה בטורקית "סנאט", מעניק למחזיק בשטר החוב את הכוח לתבוע רכוש של העובד בטורקיה, בעלות בלתי מוגבלת.¹⁰⁸

103 מתוך מכתבו של עו"ד אורי שדה מהמוקד מיום 22 בספטמבר 2005 לרפ"ק אורית חיימי בריגה, ראש חוליית פשמ"א – חטיבת מודיעין מח' מחקר במשטרת ישראל בנושא "[נתונים אודות זיהוי קורבנות סחר ביד' מוקד סיוע לעובדים זרים](#)".

104 מוקד סיוע לעובדים זרים, [הגרשת וגם ירשת – מדינת ישראל והסחר בבני אדם](#): בין מאבק כלכלי לגזל שיטתי, 1 מאי 2007, עמוד 31.

105 מוקד סיוע לעובדים זרים: "[למנוחה לא נגרם כל נזק](#)": התמודדות מערכת המשפט עם סחר בבני אדם בשנת 2007, פברואר 2008, עמ' 18.

106 מתוך תצהירו של מ"ב מיום 19 נובמבר 2004.

107 למידע נוסף אודות תנאי ההעסקה בחברת ילמזלר בשני העשורים האחרונים, ראו: קו לעובד והמוקד לפליטים ולמהגרים, "[כלי שרת – כבילה וניצול של עובדי בניין מטורקיה](#)", פברואר 2020.

108 שם. עותק דרישת תשלום בסך \$ 40,000 מיום 3.7.2018 מהעובד א"ב ותרגומה לעברית מצורפים כנספח לדוח.

"במהלך עבודתי בילמזלר, שלטה בחברה אווירה של טרור ואימה. מנהל העבודה... היה אומר לנו: 'אנו מכים אנשים. אנו נעשה מה שנרצה, אנו מחליטים את מי להחזיר לטורקיה ואת מי לא'. נהגו לאיים עלינו ואני לא ידעתי מה לעשות. הרבה חברים אמרו לי שחברת ילמזלר היא למעשה כנופיית פשע, ופחדתי להתלונן".¹⁰⁹

המוקד הגיש תלונות נגד החברה עוד בשנת 1999. בשנת 2004, כשחברת ילמזלר קיבלה תפקיד משמעותי בהסכם להשבחת טנקים שנחתם בין טורקיה לישראל,¹¹⁰ עתרו הארגונים לבג"ץ בדרישה להפסיק לאפשר לחברת ילמזלר להעסיק עובדים בתנאי כבילה בישראל, ולאפשר לעובדיה לעזוב את החברה ולעבור למעסיק אחר.¹¹¹ העתירה נותרה תלויה ועומדת במשך שלוש שנים תמימות במהלכן המשיכה החברה להעסיק מהגרי עבודה בתנאים קשים, ונשוב לעסוק בה בפרק המוקדש לשנת 2007.¹¹²

Oferim Recompensa מוצע פרס
in valoare de כספי בגובה של עד
3000 \$

					
MIHOLCA VALENTIN	SPIRLEA VASILE	DASCALU CONSTANTIN	NEGOTEI ALIN	LEONTE VASILE	HOTCU DUMITRU

**לכל המוסר מידע מדוייק על מקום הימצאם של
 העובדים הללו אשר ברחו ממעסיקם החוקי.
 למסירת מידע בעברית : 052-625660 , 053-937997
 Dorim informatii si indrumare sa gasim muncitori
 romani care au fugit de la patronii lor legali.
 Pentru informatii in limba romana la telefon 052-625660**

צילום: קו לעובד. מתוך כתבתה של רותי סיני, "המעסיקים יוצאים לציד", 21 נובמבר 2000, הארץ

109 מתוך תצהירו של ע"א למוקד סיוע לעובדים זרים מיום 19 נובמבר 2004.

110 ר' החלטת ממשלה 2222 מיום 11 ביולי 2004 - 4024 מיום 31 ביולי 2005.

111 בג"ץ 10843/04 מוקד סיוע לעובדים זרים ואח' נ' ממשלת ישראל ואח', פס"ד מיום 19 בספטמבר 2007.

112 על דחיית העתירה מפורט בהמשך דוח זה.

2005

דוח מחלקת המדינה האמריקאית

5 יוני 2006¹¹³

דרגה 2, רשימת המעקב

פרק הדוח אודות שנת 2005 ציין ש"מדינת ישראל מוקמה ברשימת המעקב של הדרגה השנייה עקב כישלונה לספק הוכחות למאמציה לטפל בסחר, בעיקר תנאיהם והחזקה בתנאי עבדות, לכאורה, של אלפי מהגרי עבודה. הממשלה לא העבירה חוק נדרש ביותר המפליל את כל צורות הסחר, כולל סחר למטרות עבדות... אלפי מהגרי עבודה שעל פי הערכות מועסקים בעבודות כפיה, לא קיבלו הגנה. הממשלה ממשיכה להיבנות מההתקדמות שנעשתה בשנים קודמות במאבק בסחר בנשים לזנות כגון העמדה לדין של סוחרים ואספקת מקלט ושירותי הגנה וסיוע משפטי לקורבנות. על מדינת ישראל להרחיב את טווח החוק נגד סחר בבני אדם כך שיפליל סחר למטרות עבודה וכן להקים מקלט לקורבנות סחר למטרות עבודה. על ישראל לנקוט באופן מיידי בצעדים על מנת להעניש באמצעות מערכת החוק את הפוגעים בקורבנות סחר לעבדות שנמצאים בישראל.

על הממשלה גם לאכוף בקשיחות את האיסור על גביית דמי תיווך ואת החרמת הדרכונים, עברות שתורמות לסחר במהגרי עבודה... במהלך השנה הממשלה הרשיעה 31 בני אדם בעברת סחר בנשים למטרות זנות ודינם נגזר לתקופות מאסר שבין שמונה חודשים ל – 18 שנים. הממשלה גם פתחה בחקירות פליליות נגד 327 בני אדם בחשד לעברת הסחר ועצרה 78 חשודים בסחר בנשים למטרות זנות. המשטרה חקרה 198 סוכנויות כ"א בחשד להונאת מהגרים, משכה את אישוריהם של 227 מעסיקים להעסיק מהגרי עבודה וכן את אישוריהן של 12 סוכנויות כ"א. הוגשו 208 כתבי אישום נגד מעסיקים בגין הפרת זכויות מהגרי עבודה וכן 133 כתבי אישום נגד סוכנויות כ"א."

2005: צוות המוקד איתר וזיהה 119 שורדות סחר לזנות, עובדת משק בית ו – 10 קטינים מגינאה שהוחזקו בתנאי עבדות. 130 בני אדם.

¹¹³ US State Dept. [TIP report for 2005](#), Israel, June 2006

סחר בנשים לזנות

יתכן שישראל דיווחה בכמה שורדות סחר הכירה באותה שנה, אך המספר אינו נזכר בדוח. המדינה כאמור אינה מפרסמת את הדוח השנתי שהיא מעבירה למחלקת המדינה האמריקאית, אך ממידע שמסרה המדינה למרכז המידע והמחקר של הכנסת (להלן: מ.מ.מ.) עולה, שנציגיה הגדירו בדוח השנתי את כלא מיכ"ל, בית הסוהר לנשים מהגרות, כ"מקלט המרכזי לנשים, ששוכן בחדרה, (בו) ניתנת הכשרה מקצועית כדי לסייע לנשים למצוא עבודה בארץ מולדתן".¹⁴

עוד הבהירה המדינה שהיא "מעניקה סיוע לנפגעות הסחר בנשים למטרות זנות: היא מפעילה מקלט והוסטלים ונותנת טיפול רפואי, סעד משפטי וסיוע במציאת עבודה. במקלט המרכזי לנשים, ששוכן בחדרה, ניתנת הכשרה מקצועית כדי לסייע לנשים למצוא עבודה בארץ מולדתן. מאז הוקם המקלט בחדרה שהו בו 161 נשים וילדים פרקי זמן שונים. יש לציין כי אין תוכנית שיקום מקיפה לנפגעות סחר בבני-אדם. בין ינואר לאוקטובר 2005 הסכימו 36 מ-46 הנשים שהגיעו למקלט בחדרה להעיד נגד סוחרים בבני-אדם. כדי להקל על הנשים שהביעו נכונות להעיד, נעשו מאמצים לקצר את הליך מתן העדות".¹⁵

הדוח האמריקאי משבח את ישראל על מאבקה בסחר לזנות, אך גם בשנת 2005 עוד תעד צוות המוקד מקרים בהם העמידה המדינה לדין נשים שעל פי הגדרתה היו קורבנות סחר לזנות וזאת בשל עברות המהוות חלק בלתי נפרד מן העברות שהתבצעו בהן: כניסה חוזרת שלא כדין לישראל והסתננות.¹⁶

כך למשל ארע בעניינה של ס"ג, אזרחית אוקראינה, שנעצרה בדצמבר 2002, והועברה למתקן הכליאה מיכ"ל בחדרה. עם מעצרה, טענה שסוחריה הבהירו לה שבשל העובדה שעסקה בזנות זמן כה מועט, לא שילמה עדיין את "חובה" עבור הוצאות הבאתה לישראל ולכן תצטרך לחזור לארץ על מנת לשלם חוב זה. ס"ג חזרה לישראל בספטמבר 2003, לבית בושת בעכו. כאשר נעצרה בשנית, נמסר לה שהיא חשודה ב"הסתננות, בכך שהסתננת למדינת ישראל דרך גבול ישראל מצרים, עבדת ושהית כאן בניגוד לחוק". כתב האישום שהוגש נגדה כלל את עברת הסתננות ועברת שהייה בישראל שלא כדין. בית המשפט גזר עליה 18 חודשי מאסר, מהם שלושה חודשי מאסר בפועל שלאחריהם גורשה מהארץ.¹⁷

א"פ ומ"ל, אזרחיות אוקראינה, הובאו לישראל ביוני 2005 דרך מצרים ונעצרו בעת שהועסקו בזנות בבית בושת המנוהל על ידי אדם אחר, כך שהוגדרו כקורבנות סחר. כשנחקרו על ידי שוטרי מינהלת ההגירה, הן הודו שגורשו בעבר מישראל: א"פ גורשה פעמיים ומ"ל גורשה שלוש

114 מתוך מסמך רקע בנושא דוח מחלקת המדינה האמריקנית בנושא סחר בבני-אדם לשנת 2004, מיום 8.12.2005, הוגש לוועדה המיוחדת לנושא בעיית העובדים הזרים מטעם מרכז המחקר והמידע של הכנסת, עמ' 3.

115 ש.ם.

116 עוד על מינהלת ההגירה וסמכויותיה ראו: קו לעובד ומוקד סיוע לעובדים זרים, "מנהלת ההגירה או יחידת הגירוש?", 2 מאי 2003.

117 ת.פ. 3959/03 מדינת ישראל נ' ס"ג.

פעמים. ביוני 2005 הוגשו נגדן כתבי אישום לבית משפט השלום בבאר שבע על פי החוק למניעת הסתננות וחוק הכניסה לישראל. התביעה עתרה למעצר עד תום ההליכים, בטענה שמעשיהן מעידים על מסוכנותן הרבה לביטחון הציבור ולביטחון המדינה. כאשר הסכים בית המשפט לבחון באמצעות שירות המבחן חלופת מעצר במקלט לקורבנות סחר, סירבה משטרת ישראל לאפשר זאת על אף שלאורך כל תקופת מעצרן לא נערך כל בירור אם הן קורבנות סחר. השתיים גורשו מישראל לאחר תקופת מעצר של מספר חודשים בטרם נגזר דינן.¹¹⁸

על פי הדוח השנתי של מקלט מעגן, בשנת 2005 הופנו למקלט 52 נשים.¹¹⁹ על פי מידע שמסרה המדינה למ.מ.מ., "בשנת 2005 היו 60 נשים נסחרות במקלט "מעגן" לקורבנות הסחר, ועוד כ-130 נשים שהו במתקני הכליאה. בשנה זו דיווחה מינהלת ההגירה על קרוב ל-700 נשים שהתאימו לקריטריונים המקובלים של סחר על-פי הערכות של הגורמים המטפלים."¹²⁰ נבחר שבעה עדר מקום במקלט, גם נשים שזוהו בוודאות כקורבנות, הוחזקו בכלא, עד שהתפנה עבורן מקום במקלט, או עד גירושן מהארץ.

עד ספטמבר 2005 זיהה צוות המוקד 83 שורדות סחר בנשים מתוך 225 עצורות שפגשו בכלא (37% מכלל העצורות). המשטרה שחררה למקלט לבקשת המוקד 15 מהן. עם זאת, רבות אחרות גורשו מהארץ מבלי שכלל תושאלו על ידי המשטרה וזאת על אף פניות המוקד בעניינן.¹²¹

גם בשנה זו מתח המוקד ביקורת על רף הענישה הנמוך והעובדה שמתוך 27 נשים שהעידו בהליכים פליליים נגד סוחריהם, רק ל - 13 נשים פסק בית המשפט פיצויים, שנעו בין 2,000 ₪ ל - 15,000 ₪. בנוסף לקשיים הכרוכים בגביית הפיצויים מסרסורים שרכושם נרשם על שמות אחרים, גם במקרים בהם נערך ניסיון לגביית הכספים, בהיעדר מסמכים מזהים, הנשים לא הצליחו לפתוח חשבונות בנק שיאפשרו העברת הכסף. מתוך 13 נשים להן נפסקו פיצויים, רק ארבע נשים קיבלו את פיצוייהן בפועל.¹²²

גם בשנת 2005 היה העונש הממוצע על עברת סחר בבני אדם נמוך משמעותית מהמתאפשר בחוק אם כי עלה מעט ל-4.6 שנות מאסר, והוא נע בין ארבעה חודשי עבודות שירות לבין 18 שנות מאסר.¹²³

118 ת.פ. 3316/05 מדינת ישראל נ' א"פ ומ"ל.

119 "מעגן" מקלט לקורבנות סחר בנשים, נשים שקופות – דוח שנת 2006, עמ' 5.

120 מריה רבינוביץ', [סקירת פעילות של מדינת ישראל בתחום המאבק בסחר בבני אדם](#) – הטיפול בסחר בנשים, מרכז מידע ומחקר של הכנסת, 20 אוקטובר 2013, עמוד 18.

121 מתוך מכתבו של עו"ד אורי שדה מהמוקד מיום 22 בספטמבר 2005 לרפ"ק אורית חיימי בריגה, ראש חוליית פש"מ"א – חטיבת מודיעין מח' מחקר במשטרת ישראל בנושא "[נתונים אודות זיהוי קורבנות סחר בידי מוקד סיוע לעובדים זרים](#)".

122 בתיקי סחר בנשים ועברות נלוות בשנת 2005, כפי שפורט בדוח מוקד סיוע לעובדים זרים והקליניקה למאבק בסחר בנשים באוניברסיטה העברית, [ענישה בתיקי סחר בנשים ועברות נלוות בשנת 2005](#), פברואר 2006.

123 מוקד סיוע לעובדים זרים: "[למנוחה לא נגרם כל נזק](#)": התמודדות מערכת המשפט עם סחר בבני אדם בשנת 2007, פברואר 2008, עמ' 18.

סחר במהגרי עבודה

ג"פ, אזרחית הודו, הובאה לישראל בשנת 2000 על ידי זוג יהלומנים אזרחי הודו. היא החזיקה במשך ארבע שנים ותשעה חודשים באשרה מטעם משרד התמ"ת והועסקה בביתם של בני הזוג בעבודות ניקיון, בישול, גינון, גיהוץ וטיפול בילדים. ג"פ עבדה שבעה ימים בשבוע, 17 שעות ביממה. כשאדוניה אירחו אורחים או ערכו מסיבות, נאלצה להמשיך עבודתה עד השעות הקטנות של הלילה. במהלך כל התקופה, הוחזק דרכונה בידי מעסיקה, היא לא הורשתה להחזיק בטלפון נייד, יציאתה הוגבלה לביקור בכנסייה בלבד, והיא הייתה כלואה בבית הזוג באופן שפגע אנושות בחופש התנועה, החירות והכבוד שלה. שכרה לאורך תקופה זו עמד על 200 דולר בחודש. במהלך השנים הורשתה לשוב למולדתה פעמיים, במימון מעסיקה, אך בתחילת שנת 2005, סרבו מעסיקה לאפשר לה לצאת לחופשת מולדת. הגעגועים לביתה גרמו לה למצוקה רבה, אותה שטחה בפני כומר הכנסייה אותה הורשתה לפקוד אחת לשבועיים. ביולי 2005, כומר הכנסייה פנה למוקד וביקש סיוע בחילוץ של ג"פ, לבקשתה. בהיעדר מכשיר טלפון, התקשתה נציגת המוקד לתאם עמה מועד לעזיבת בית המשפחה, אך בסופו של דבר היא הצליחה לחלץ את ג"פ מבית המעסיקים ולהעבירה למקום מקלט בטוח. מיד לאחר מכן, סייע צוות המוקד בידי ג"פ להגיש תלונה במשטרה. במקביל, הגישו מעסיקה תלונה על כך ש"ברחה" מהם. לאחר חקירה קצרה, החליטה המשטרה לסגור את התיק נגד המעסיקים.

נבקש להתעכב אחר השתלשלות המאורעות בעניינה של ג"פ על אף שזו מתמשכת על פני שלוש שנים וזאת משום שהיא מבהירה היטב את המנעות המדינה מהכרה בקורבנות סחר בבני אדם למטרות עבודה, מניעת מעמד חוקי וגירוש מהארץ בהקדם האפשרי:

ב – 19 בספטמבר 2005 הגיש המוקד ערר לפרקליטות המדינה על ההחלטה לסגירת תיק החקירה.

ב – 19 בפברואר 2006 נדחה הערר.

ב – 4 באפריל 2006 הגיש המוקד עתירה לבג"ץ (2954/06) בה נתבקש בית המשפט העליון להורות על ביטול ההחלטה לסגירת תיק החקירה ועל העמדתם של המעסיקים לדין.

ב – 29 במאי 2006 ניתן צו ביניים האוסר על גירושה של ג"פ מהארץ עד להכרעה בעתירה, אולם לא ניתנה לה אשרה המאפשרת לה לעבוד ולהתקיים בזמן זה.

המדינה ביקשה ארבע פעמים לדחות את הדיון בעתירה וטענה שהרשויות פועלות לגיבוש נוהל שיאפשר מתן רישיון ישיבה בישראל לקורבנות סחר בבני אדם גם למטרות שאינן זנות.¹²⁴ עם זאת, הנוהל עוד לא גובש ולכן לא ניתן להעניק אשרה לג"פ.

ב – 20 ביולי 2006, לאחר שנואש מקבלת תשובה ממשרד הפנים בעניינה, עתר המוקד בשמה של ג"פ לבית המשפט המחוזי בבקשה ליתן לה אשרת עבודה, כנהוג בעניינן של קורבנות סחר למטרות זנות. שישה ימים לפני מועד הדיון, הודיע משרד הפנים על הסכמתו לתת לג"פ אשרת עבודה למשך שישה חודשים.

124 עת"מ (י-י) 716/06.

ב – 14 ביולי 2007 נאלץ המוקד לעתור פעם נוספת לבית המשפט לאחר שמשרד הפנים לא שהה לפניו חוזרות ונשנות להארכת האשרה.

ב – 6 בנובמבר 2007 נערך דיון בעתירה ובמסגרתו הסכים משרד הפנים להאריך את אשרת העבודה של ג"פ במחצית השנה פעם נוספת.

ב – 19 בספטמבר 2007 דחו שופטי בג"ץ (השופטים בייניש, רובינשטיין ואלון) את העתירה בעניין סגירת תיק החקירה כנגד המעסיקים, וקיבלו את עמדת הפרקליטות שיש לסגור את התיק בהיעדר ראיות מספיקות. השופטים הוסיפו ש"עוד הובא בחשבון כי במישור זכויותיה של המתלוננת מתבררים עתה הליכים בבית הדין לעבודה. בנסיבות אלה לא ראינו עילה להתערב בהחלטת הפרקליטות שלא להעמיד לדין את הנלווים. טענותיהם העקרוניות של העותרים, תתבררנה ודאי בנסיבות מתאימות."

ב – 4 בפברואר 2008, לאחר שמעסיקיה של ג"פ נמלטו מהארץ ולא הופיעו לדיון בבית הדין לעבודה, פסק לה בית הדין שכר עבודה ושעות נוספות בסך 208,767 ₪ וכן עשרות אלפי שקלים נוספים בגין זכויות נלוות. למותר לציין שג"פ נאלצה לצאת את ישראל מבלי שקיבלה את הסכום המכובד שנפסק לה, על אף דבריהם היפים של שופטי בג"ץ שדחו את עתירתה.¹²⁵

במהלך שנת 2005, הגיש המוקד עתירה לשחרורו של קטין גינאי בן 15, שורד סחר בבני אדם. הקטין הוחזק במעצר מנהלי למטרת גירוש במשך תשעה חודשים וזאת על אף שלא הייתה אפשרות מעשית לגרשו (בהיעדר נציגות למדינתו בישראל) ועל אף שהאיש שהביא אותו במרמה לישראל, הואשם בכך שהיה "חוליה מרכזית ברשת בינלאומית אשר שימשה להחדרת נתינים זרים ממדינות אפריקה ובפרט גינאה, שלא כחוק לתחומי מדינת ישראל, לשם רווח כלכלי". אותו אדם, בובו בארי אלסאני, אזרח גינאי אף הוא ששהה בישראל ללא אשרה, נהג לאתר באמצעות קרוביו בגינאה נערים אותם פיתה להאמין שבישראל יוכלו ללמוד ולעבוד כחוק. הנערים היו מגייסים סכומים שנעו בין 4,000 - 6,000 דולר שמסרו לאנשי הקשר בגינאה עבור ההברחה לארץ. המבריה אלסאני הורשע במסגרת הסדר טיעון בקשירת קשר לביצוע פשע ומתן סיוע למסתנן. ביוני 2007 נגזר עונשו לארבע שנות מאסר בפועל.¹²⁶ גם לאחר הרשעתו לא הכירו הרשויות בקורבנותיו, שהעידו נגדו.

במהלך שנת 2005 גילה צוות המוקד בכלא תופעה של הונאת נשים מסין באמצעות הבטחת עבודה חוקית בסיעוד בישראל תמורת אלפי דולרים וזאת על אף שהן דוברות סינית בלבד ואין ביכולתן לתקשר ולו באופן מזערי עם מעסיקהן. המוקד איתר בכלא עשר נשים שהובאו בעקבות הונאה זו לישראל ונעצרו בגין שהות בלתי חוקית, משום שלא נמצא עבורן מעסיק סיעודי בעל אשרה שהסכים להעסיקן. מאחר וכלל לא עבדו בישראל, לא נספרו הנשים במניין שורדות הסחר שאיתר המוקד, על אף שברור שהבאתן לארץ מקורה בתרמית שעלולה הייתה להביאן להחזקה בתנאי עבדות. דייני בתי הדין בכלא ביקרו את התעלמות הרשויות מהתופעה אך לא היה זה בסמכותם להעניק מעמד לעובדות הכלואות.

125 עב' (תל-אביב-יפו) 6877/05 - ג'סינטה איסיס פרננדז נ' סאנג'יי שהא ואח'.

126 ע"פ (ת"א) 71494/06.

הדיין דן ליברטי, ציין בעניינה של קסו ג'ון פאנג: "המוחזקת הינה חלק מתופעה כעורה בה "דואגות" חברות כוח אדם להבאתם של אזרחיות סיניות ככוח אדם סיעודי, בידיעה ברורה מראש, כי יפוטרו על רקע קש"י תקשורת. בסיטואציה הנוכחית בה עצם הגעת העובדת לישראל יסודה במעשה הנחצה כהונאה ותרמית, מסכים אני כי חלה חובה מוסרית על המדינה לסייע למוחזקת למצוא מקום עבודה חדש ואין מקום לשקול את הסיטואציה הנוכחית בנוהלי הניוד הרגילים (ר' דברי כב' הש' ע. מודריק בעת"מ 2031/04)¹²⁷."

הדיין אלעד אזר ציין בעניינה של עובדת אחרת שהגיעה מסין באותה עת: "על"י לציין, כי אין זה המקרה הראשון המובא בפני של עובדת זרה מסין המקבלת אשרת עבודה לעבוד בישראל כמטפלת סיעודית, לאחר ששילמה הון עתק כדי לקבל אשרה זו, ואינה מסוגלת למצוא מעסיק קבוע בשל חוסר יכולת לתקשר עם מעסיקה הפוטנציאליים...המרוויחים היחידים הם חברות כוח האדם בסין ובישראל שהסדירו את בואם. תמהני מדוע רשויות ההגירה (משרד התמ"ת, משרד הפנים) נותנות ידם להבאת עובדים זרים אשר רובם ככולם הופכים לשוהים בלתי חוקיים זמן קצר לאחר בואם ולא ניתן להסדיר מעמדם והדבר צפוי כבואו של הגשם בחורף"¹²⁸.

ב 14 בדצמבר 2005 הגיש המוקד עתירה בשמה של זהן לי, אזרחית סין שלוותה קרוב ל – \$10,000, סכום השווה לשכר 13 שנות עבודה שלה בסין, על מנת לשלם עבור אשרת עבודתה בישראל, ואילו כאן, נזנחה באופן מיידי משום שלא הייתה מסוגלת לתקשר עם המעסיקה הסיעודית.¹²⁹ המוקד דרש לאפשר לזהן לי לעבוד כחוק בענף המסעדות וכן לאפשר זאת לכל אותן עובדות נוספות מסין שהגיעו לישראל באשרה מטעם רשויות מדינת ישראל, לאחר ששילמו הון עתק בסין, על אף שאינן דוברות כל שפה נוספת חוץ מסינית. רק לאחר חמישה חודשים, ב 24 באפריל 2006, גיבשה המדינה נוהל שאפשר לזהן לי וחברותיה לעבוד כחוק במסעדות והעתירה נמחקה. לא ידוע כמה עובדות סיניות שנפלו קורבן להונאה זו נעצרו וגורשו מבלי שאותרו קודם לכן בכלא.

על פי מידע שמסרה המדינה למ.מ.מ., "במהלך שנת 2005 נחקרו ביחידה הפלילית של מחלקת ההגירה 155 מקרים של עבירות נגד עובדים זרים והוגשו כתבי אישום ב-95 מהם. כמו כן נפתחו 1,220 תיקים נגד מעסיקים חוקיים בגין הפרת חוקי עבודה. המדינה ערה לכך שיש עובדים זרים שבאים לישראל במטרה לעבוד בעבודה מסוימת ונשלחים לעבוד בעבודה אחרת, והיא מאפשרת להם להחליף את תחום עבודתם. חברות כוח-אדם מתחייבות להעסיק את העובדים שהן מביאות לישראל במשך שנה. מראשית שנת 2005 החליפו 7,948 עובדים זרים את מעסיקם. כמו כן אפשרה מינהלת ההגירה במהלך השנה ל-1,584 עובדים זרים ללא מעסיק להשתלב מחדש במעגל העבודה במקום לגרשם"¹³⁰.

127 החלטת בית הדין מיום 31 יולי 2005.

128 החלטת בית הדין מיום 2 יוני 2005.

129 עת"מ (מחוזי תל אביב) 2815/05.

130 מתוך מסמך רקע בנושא דוח מחלקת המדינה האמריקנית בנושא סחר בבני-אדם לשנת 2004, מיום 8.12.2005, הוגש לוועדה המיוחדת לנושא בעיית העובדים הזרים מטעם מרכז המחקר והמידע של הכנסת.

שירותי בתי הסוהר
בית סוהר ג'יבעון

צילום: דוברות שבס, הכניסה לגבעון

6022

צילום: סיגל רוזן עובדי בניין סינים משוחררים מכלא מעשיהו

דוח מחלקת המדינה האמריקאית

12 יוני 2007¹³¹

דרגה 2

"הממשלה ניהלה 352 חקירות נגד סוחרי נשים, הגישה 34 כתבי אישום והרשיעה 13 בני אדם... נפתחו 708 תיקי הונאה של מהגרים, 77 תיקים של החזקת דרכון וחמישה תיקים של ניצול עובדים. מתוכם הממשלה הגישה 10 כתבי אישום בגין החזקת דרכון ו-43 כתבי אישום נגד חברות כ"א ואנשי תיווך מהגרי עבודה.

46 קורבנות סחר בנשים הופנו למקלט על ידי המשטרה, רשות ההגירה וארגונים לא ממשלתיים."

ב – 29 באוקטובר 2006 עבר החוק שאוסר דפוסי סחר נוספים לסחר בנשים למטרות זנות.¹³²

2006: צוות המוקד איתר וזיהה 77 שורדות סחר לזנות, 311 מהגרי עבודה שהועמדו בסיכון לעברות הסחר. 388 בני אדם.

US State Dept. TIP report for 2006, Israel, June 2006 131

132 חוק איסור סחר בבני אדם התשס"ו – 2006. סחר בבני אדם: "מכירה או קנייה של אדם, או ביצוע עסקה באדם, עם או בלי תמורה" (חוק העונשין, 1977, סעיף 377 א [ד]). הגדרת העברה של סחר בבני אדם בחוק הישראלי צרה מזו המופיעה בפרוטוקול פלרמו (פרוטוקול למניעה לדיכוי ולהענשה על סחר בבני אדם, 2000). החוק הישראלי אוסר על סחר ועל תיווך למטרות סחר, בין היתר למטרות של הבאת אדם למצב של עבדות, עבודת כפייה או זנות, או למטרת ביצוע עבירה מינית באותו אדם (חוק העונשין, 1977, סעיף 377 א). החזקה בתנאי עבדות: "החזקה כדי לספק שירותים או עבודה, לרבות מין, החזקה במצב שבו היחס לאדם הוא כאל רכוש, וכוללת שליטה על חייו והפקעת חירותו" (חוק העונשין, 1977, סעיף 375 א). עבודת כפייה: מוגדרת בחוק כ"שימוש בכוח או אמצעי לחץ אחרים, או אימים, או הסכמה שהושגה במרמה, עם או בלי תמורה" (חוק העונשין, 1977, סעיף 376).

סחר בנשים לזנות

"על-פי הערכות של הגורמים המטפלים, בשנת 2006 נסחרו בארץ כמה מאות נשים קורבנות הסחר. בשנה זו שהו 55 נשים נסחרות במקלט "מעגן", ומנתוני מינהלת ההגירה עלה כי כ-260 נשים נמצאו מתאימות לקריטריונים של קורבנות הסחר לפי ראיונות העומק שנעשו עמן".¹³³ לרב הנשים לא נמצא באותה שנה מקום במקלט.

מדוח מקלט מעגן לשנת 2006 עולה שמתוך 46 נשים שהופנו למקלט באותה שנה, 12 הופנו על ידי המוקד, 11 על ידי מנהלת ההגירה, שש על ידי ימ"ר תל אביב, והשאר על ידי שמונה גורמים נוספים. כל 46 הנשים שהופנו היו קורבנות סחר לזנות.¹³⁴

בשנת 2006 פגש צוות המוקד בכלא 388 מהגרים ומהגרות ומתוכן זיהו 77 כקורבנות סחר לזנות. צוות המוקד הצליח לשחרר 34 נשים מהכלא למקלט. באוגוסט, בעקבות מאמצי המוקד וארגונים נוספים, גובש נוהל משטרת י להעברת קורבנות סחר עם מעצרן ישירות למקלט. לא תמיד הנשים הועברו על פי הנוהל, אך במהלך השנה העבירה המשטרה 12 קורבנות סחר ישירות למקלט.

באותה שנה ייצג המוקד בתביעות נזיקין את בתה של שורדת סחר שהתאבדה לאחר שחרורה מהסרסור, אישה נוספת שנמלטה דרך חלון בית הבושת ונפצעה קשות במהלך הבריחה, אישה שנאנסה על ידי שוטר, חמש נשים שהיו כלואות שלא כדין. המוקד ייצג שתי נשים נוספות בתביעות נזיקין נגד סרסוריהם וב – 24 בדצמבר 2006, זכו כל אחת ב 425,000 ₪ פיצויים.

בחינה שערך המוקד אודות הליכים משפטיים בעניינים של 78 נאשמים ומורשעים במהלך 2006 העלתה: כשליש מהנאשמים שעניינם נדון, היו עבריינים בעלי הרשעות קודמות בתחום הסחר ועברות נלוות, אשר ענישה קודמת לא הרתיעה אותם מלחזור ולבצע עברות נוספות בתחום זה. עונשי המאסר נותרו נמוכים, גם בהשוואה לאלה שנפסקו בשנים הקודמות. ברוב המקרים בהם נפסקו פיצויים לקורבנות, הם לא שולמו להם בפועל.¹³⁵ גם בשנת 2006 היה העונש הממוצע על עברת סחר בבני אדם נמוך משמעותית מהמתאפשר בחוק ובשנה זו אף ירד רף הענישה באופן חד מ 4.6 שנות מאסר בממוצע בשנת 2005, ל 2.9 שנות מאסר בממוצע, כאשר העונשים נעו בין שישה חודשי עבודות שירות ל-13 שנות מאסר.¹³⁶

133 מריה רבינוביץ', [סקירת פעילות של מדינת ישראל בתחום המאבק בסחר בבני אדם](#) – הטיפול בסחר בנשים, מרכז מידע ומחקר של הכנסת, 20 אוקטובר 2013, עמוד 18.

134 "מעגן" מקלט לקורבנות סחר בנשים, נשים שקופות – דוח שנת 2006, עמ' 5.

135 מוקד סיוע לעובדים זרים, ["ויקוו למשפט והנה משפט"](#): מגמות במשפט בעברת הסחר בבני אדם בשנת 2006, 30 אפריל 2007.

136 מוקד סיוע לעובדים זרים: ["למנוחה לא נגרם כל נזק"](#): התמודדות מערכת המשפט עם סחר בבני אדם בשנת 2007, פברואר 2008, עמ' 18.

סחר במהגרי עבודה

במהלך שנת 2006, צוות המוקד זיהה בכלא וסייע בשחרורם ממעצר של 19 מהגרי ומהגרות עבודה שהגיעו לישראל כחוק זמן קצר קודם לכן, ואיבדו את מעמדם החוקי כי מעסיקם לא היה מעוניין בהם, או שנפטר תוך זמן קצר. במהלך השנה ייצג צוות המוקד ופעל לשחרורם של 31 מהגרי עבודה, רובם המכריע מסין ומתאילנד, שנעצרו בטרם סיימו את מלוא תקופת עבודתם החוקית בישראל, משום שמעסיקיהם העבירו אותם ללא ידיעתם ובניגוד לחוק למעסיקים אחרים, או שלא קיבלו שכר במשך חודשים ובחרו לנסות את מזלם אצל מעסיק אחר. כולם שילמו סכומי עתק תמורת הזכות לעבוד בישראל ומצאו עצמם משועבדים לחוב שלא יוכלו להשיב באמצעות עבודה במולדתם, חוב שאילץ אותם להסכין עם כל תנאי שהוצג בפניהם ואשר העמידם בסיכון ממשי להפוך לקורבנות סחר.

שנת 2006 הסתמנה כשנה משמעותית לקורבנות סחר לעבודות מבחינת חקיקה ופסיקה. צוות המוקד וקו לעובד השתתפו בדיוני ועדת חוקה, חוק ומשפט שהכינה את התיקון לחוק איסור סחר בבני אדם לקריאה שניה ושלישית. החוק, שפורסם באוקטובר 2006, החמיר את הענישה על עברת הסחר בבני אדם, אסר על החזקת אדם בתנאי עבדות - בלי קשר להסכמת הקורבן למצבו זה - וקבע עונש של 16 שנות מאסר על העברה. החוק אסר עבודת כפיה והטיל עליה עונש של שבע שנות מאסר. כמו כן, נאסר על סחר באיברים ולצורך הולדת ילדים. העונש בגין נטילת דרכון הוחמר משנת מאסר לשלוש שנים ובנסיבות מחמירות לחמש שנות מאסר. גם העונש בגין עברת עושק הוחמר לשלוש שנים. עם זאת, שינויים אלו לא היו מספקים.¹³⁷

בשנה זו גם החליטה הממשלה על הקמתה של ועדת מנכ"לים קבועה למאבק בסחר בבני אדם וכן הסדרת תיאום בינמשרדי בין הרשויות הרלוונטיות.¹³⁸ ב-30 במרץ 2006, לאחר ארבע שנות דיונים, קיבל בג"ץ את עתירתם של שישה ארגוני זכויות אדם בדרישה לבטל את 'מדיניות הכבילה' של העובד למעסיקו בשל הפגיעה הקשה בזכויות היסוד של מהגרי העבודה הגלומה בה. המשנה לנשיא בית המשפט העליון, השופט מישאל חשין כינה את ההסדר "מעין עבדות בגרסה מודרנית" ואילו השופט אדמונד לוי קבע שהסדר הכבילה פוגע בשורה של זכויות יסוד מוגנות של מהגרי העבודה, בהן הזכות לכבוד, הזכות לחירות, הזכות לאוטונומיה וחופש הפעולה של הפרט, ומביא ל"איונה האפקטיבי של החירות להתפתר".¹³⁹ פסק הדין חייב את המדינה לאמץ נוהל חדש להסדרת העסקת מהגרים, אך נוהל כזה לא גובש ולאחר שנתיים, בחודש יולי 2008 הגישו הארגונים העותרים בקשת ביזיון בית משפט, על מנת שבג"ץ יכפה על המדינה לאכוף את פסק הדין. בית המשפט קבע שאמנם המדינה לא ישבה בחוסר מעש, אך חרף חלוף השנים לא מילאה אחר פסק הדין ועליה לפרסם תוך 30 יום נהלים חדשים.¹⁴⁰ בפועל, חלו הקלות בניידותם של חלק ממהגרי העבודה, אך רבים מהם עדיין כבולים למעסיקיהם ממש כפי שהיה לפני שהסדר ההעסקה כונה על ידי בג"ץ "מעין עבדות מודרנית".

137 להמלצות הארגונים ראו: עמדת קו לעובד ומוקד סיוע לעובדים זרים בהגנה על קורבנות סחר, עבדות ועבודת כפייה, 14 אוגוסט 2006.

138 החלטת ממשלה מיום 21 במאי 2006 "הקמת ועדת מנכ"לים קבועה ומינוי מתאם בתחום המאבק בסחר בבני אדם".
139 בג"ץ 4542/02 קו לעובד ואח' נ' ממשלת ישראל, פסק דין מיום 30 מרץ 2006. העתירה הוגשה בשנת 2002 על ידי קו לעובד, מוקד סיוע לעובדים זרים, האגודה לזכויות האזרח בישראל, רופאים לזכויות אדם מכון אדווה ועמותת מחויבות לשלום ולצדק חברתי באמצעות התכנית למשפט ורווחה בפקולטה למשפטים שבאוניברסיטת תל-אביב.

140 בג"ץ 4542/02, קו לעובד ואח' נ' ממשלת ישראל, בקשה לפי פקודת ביזיון בית המשפט, החלטה מיום 24 נובמבר 2008.

שנות דעיכת הסחר בנשים לזנות והמשך שגשוג הסחר לעבדות

דו"ח: כ-20 אלף זרים עובדים בישראל בתנאים של עבדות

הצילום: אריאל ליאור

מוגרי עבודה מסוי, לפני שנתיים. ישראל מוגרת במצוינה מעקב מודרי בנושא סחי

צילום: ליאור מזרחי, מתוך כתבתה של ראל' סער, "דו"ח: כ-20 אלף זרים עובדים בישראל בתנאים של עבדות", 8 יוני 2006, הארץ

2007

דוח מחלקת המדינה האמריקאית

4 יוני 2008¹⁴¹

דרגה 2

"המדינה הרשיעה 38 בני אדם בסחר למטרות זנות, 16 העמדות לדין עדיין תלויות, וכן 15 מקרים עומדים בפני ערעור... הממשלה הכינה שלושה כתבי אישום בגין עושק ואחד נוסף בגין העסקה בתנאי עבדות. בנוסף, שלושה מקרים נוספים של הונאת מהגרי עבודה עומדים בפני הגשת כתב אישום...

השנה, המקלט לקורבנות סחר סייע ל 75 נשים ותשעה ילדים... על אף שאין מקלט נפרד לקורבנות עבדות, הרשויות העבירו שבע קורבנות סחר לעבדות למקלט הנשים... הממשלה האריכה אחרות שהייה ל – 99 קורבנות סחר ביניהן גם לשש קורבנות סחר לעבדות. " הפרק אודות ישראל מסתיים בהמלצה "להגביר את מאמצי אכיפת החוק נגד העסקה בכפייה וכן מעשים לא חוקיים שתורמים להעסקה בכפייה כגון החרמת דרכונים וגביית דמי תיווך בניגוד לחוק."

2007: צוות המוקד איתר וזיהה 28 שורדות סחר לזנות ו – 23 מהגרי עבודה שהוחזקו בתנאי עבדות. 51 בני אדם.

סחר בנשים לזנות

בשנת 2007 חל שיפור משמעותי במאבק בסחר בנשים למטרות זנות בישראל. עו"ד עדי וילינגר, שריכזה את המאבק בסחר בבני אדם במוקד באותה תקופה, העידה: "במפגש שערכתי בשנת 2007 עם שוטרים ואנשי משרד הפנים במולדובה, אוזבקיסטן, רוסיה ואוקראינה אמרו כולם פה אחד שישראל אינה נמצאת עוד במדינות היעד המרכזיות לסחר בנשים למטרות זנות והפניות שקיבלנו מנשים אלו הלכו והתמעטו.¹⁴²"

באותה שנה הגיש המוקד, בשיתוף עם הוועד למלחמה באיידס ור"א עתירה לבג"ץ בשם שתי שורדות סחר לזנות שנכנסו לישראל בראשית שנות האלפיים וחלו במחלות קשות שדרשו טיפולים יקרים. שלוש שנים מאוחר יותר, ביוני 2010 הסכימה המדינה לממן את הטיפולים להן נזקקו השתיים, הסכמה שעוגנה בפסק הדין וסללה את הדרך להסדרת טיפולים רפואיים לשורדות ושורדי סחר.¹⁴³

המוקד המשיך לתעד ולבקר את סכומי הפיצויים הנמוכים שנפסקו לקורבנות על ידי בתי המשפט: בשנת 2007 נפסקו פיצויים לשמונה קורבנות בשישה תיקים פליליים בגובה של 5,000 ש"ח עד 50,000 ש"ח.¹⁴⁴

גם בשנת 2007 הענישה של סוחרי הנשים בבתי המשפט הייתה קלה מן הענישה המתאפשרת בחוק, ועמדה בממוצע על 2.8 שנות מאסר בפועל ו-1.6 שנות מאסר על תנאי. העונשים נעו בין תשעה חודשים לשבע שנות מאסר. 78% מהתיקים הסתיימו בהסדרי טיעון.¹⁴⁵

צוות המוקד איתר והתריע אודות תופעה של נשים, אזרחיות ישראל, המכורות לסמים באופן שמערער את שיקול דעתן וגורם לכך שהן מועסקות בזנות בתנאים שעולים לכדי סחר.¹⁴⁶

סחר במהגרי עבודה

מתוך 51 שורדי סחר שאיתר המוקד בשנה זו, 23 היו קורבנות שהגיעו לישראל עם אשרות עבודה. כחוק ומצאו עצמם מועסקים בישראל בתנאי עבדות.

ב-19 בספטמבר 2007 קבע בג"ץ שתבנית העסקתם הכובלת של עובדי חברת הבניין הטורקית ילמזלר, תוצאת ההסכם בין ממשלת טורקיה לממשלת ישראל, היא כדין, שכן לא הוכח

142 וילינגר עדי, עבדות בישראל של האלף השלישי, עבודת סמינר בתואר שני במשפט ציבורי, אוניברסיטת תל-אביב ואוניברסיטת נורת'ווסטרן בשיקאגו, 2009.

143 בג"ץ 5637/07 פלוניות ואח' נ' שר הבריאות ואח', פס"ד מיום 15.8.2010.

144 מוקד סיוע לעובדים זרים: "למנוחה לא נגרם כל נזק": התמודדות מערכת המשפט עם סחר בבני אדם בשנת 2007, פברואר 2008, עמ' 18.

145 מוקד סיוע לעובדים זרים: "למנוחה לא נגרם כל נזק": התמודדות מערכת המשפט עם סחר בבני אדם בשנת 2007, פברואר 2008, עמ' 18.

146 ארכיון הסחר של המוקד: "תבניות חדשות של סחר בנשים למטרות עיסוק בזנות", 30 יולי 2007.

שהעובדים שילמו דמי תיווך על מנת להגיע לישראל, והוצגה מערכת פיקוח שמטרתה להגן על זכויות העובדים. בקביעה זו, סטו שופטי הרוב, ריבלין וחיות, מן ההלכה שנפסקה בבג"ץ 4542/02 לפיה הכבילה עצמה מהווה פגיעה בזכויות העובדים ומאיינת את זכות היסוד הנתונה לעובד להחליף את מעסיקו. כאשר השופט לוי, שכתב את פסק הדין בעניין הכבילה, נותר בדעת מיעוט וטען שעמדתם של שופטי הרוב אינה אלא "הסגתה של המציאות הנורמטיבית אחר, וחזרה למצב משפטי קודם שנמצא בלתי ראוי", היינו המצב המשפטי שקדם לפסק הדין הכבילה.¹⁴⁷

ב – 5 באוקטובר 2007 הגישו המוקד וקו לעובד בקשה לקיום דיון נוסף¹⁴⁸ בשאלה האם כבילתו של מהגר עבודה למעסיק ספציפי היא כשלעצמה מהווה פגיעה שלא כדין בזכויות היסוד הנתונות לו כעובד, או שמא על מנת שהכבילה תהא שלא כדין יש צורך להצביע על פגיעות נוספות בזכויותיו.¹⁴⁹

בעקבות הבקשה, עדכנה המדינה ב – 12 במרץ 2008 שההסכם עם ילמזלר הוארך כך שתוכל להעסיק 800 עובדים עד שנת 2010. על מנת להבטיח את תנאי העובדים, משרד התמ"ת הונחה לקיים מידי חודש ביקורות בחברה ולהגיש דיווח תלת חודשי אודות הביקורות בחברה למשרדי הפנים, המשפטים ובט"פ ונחה דעתם של שופטי בג"ץ בעקבות עדכון זה.¹⁵⁰

בשנת 2007 שמע צוות המוקד בכלא עדויות קשות של עובדות סיעוד שהגיעו לישראל כחוק או שסברו שהגיעו לישראל כחוק.

"ס', בת 28, הגיעה בטיסה מסרי-לנקה לירדן. אחרי שבועיים הועברה לרמאללה. אם החיילים במעבר הגבול שואלים אותך שאלות, הסביר לה המעסיק, את שותקת. "בחודש הראשון הוא נתן לי 150 דולר. אמרתי לו שהבטיחו לי 200, אבל הוא לא הסכים", היא סיפרה. "אחרי שלושה חודשים הוא הפסיק לשלם. אמרתי לו שאני צריכה את הכסף כי ההורים שלי חולים מאוד. הוא אמר שישלח את הכסף להורים שלי". שיחות הטלפון מההורים בסרי-לנקה הבהירו לס' כי המעסיק שיקר.¹⁵¹

צוות המוקד איתר את ס' ואת אחותה ד', בכלא גבעון בפברואר 2007, שם נכלאו למטרת גירושן מהארץ. נציגי הרשויות לא הקשיבו לטענותיהן אודות המעסיק שכלא, העביד בפרך ופגע בהן ברמאללה, בני המשפחה ממזרח ירושלים ש"רכשו" אותן ממנו וגם לא שמעו את עדותה של ד' אודות מנהל הבנק מנצרת ש"קנה" אותה ופגע בה גם הוא. השתיים נאלצו לעבוד רוב שעות היממה בניקיון, בישול, גיהוץ, שטיפת המכוניות ואירוח ללא תמורה. דרכונן נלקח מהן ונאסר עליהן לעזוב את הבית. רק לאחר למעלה משנתיים, הצליחו שתי האחיות להימלט משוביהן ולהתאחד, אך אז נעצרו על ידי שוטרי מנהלת ההגירה בגין שהות שלא כדין.

147 בג"ץ 10843/04 מוקד סיוע לעובדים זרים נ' ממשלת ישראל, פס"ד מיום 19 ספטמבר 2007.

148 לפירוט ראו: מוקד סיוע לעובדים זרים, [סחר בבני אדם, פליטים והגירה](#), 1 אוקטובר 2008, עמ' 15.

149 דנג"ץ 8255/07 מוקד סיוע לעובדים זרים ואח' נ' ממשלת ישראל.

150 למידע רב ומפורט על ההעסקה בחברת ילמזלר ראו גם: המוקד לפליטים ולמהגרים וקו לעובד, ['כלי שרת – כבילה וניצול של עובדי בניין מטורקיה'](#), פברואר 2020.

151 מרב דוד, [שפחות למכירה – מודל ישראל 2007](#), 29, NRG אפריל 2007.

הרשויות כשלו בזיהוין, אך לאחר שזוהו על ידי צוות המוקד כקורבנות עבדות, הסכימה המשטרה - לאחר חודש ככלא - להעביר למקלט, שם היו הדיירות הראשונות שלא חולצו מבתי בושת. עם זאת, המוקד נדרש להגיש עתירות מנהליות בעניינן על מנת למנוע את גירושן מהארץ ולא לפזר את רשות ההגירה להעניק להן אשרות שהייה.¹⁵² תיקי החקירה נסגרו בטענה שהעברות התרחשו ברשות הפלסטינית, המוקד הגיש עררים שנדחו גם הם.

ק"ט, אזרחית נפאל, הגיעה למשרדי המוקד במאי 2007, לאחר ארבעה חודשי עבודה קשה בסיעוד ללא שכר כלל. ק"ט גייסה ושלמה לחברת כ"א \$7000 תמורת אשרת עבודה חוקית בישראל, אך עם הגיעה ארצה, היא נכלאה בחדרון קטן, ממנו הוצאה מעת לעת והועברה ממעסיק למעסיק ללא מתן הסברים וללא תשלום שכר. לאחר שאבד דרכונה החליטו בעלי החברה שאין להם עוד צורך בה. עובדת סיעוד מנפאל מצאה אותה בוכיה ברחוב וכששמעה את סיפורה, הביאה אותה למשרדי המוקד וסייעה בתרגום דבריה. על אף פניית המוקד לרשויות השונות, ק"ט נעצרה בו ביום על ידי פקחי מנהלת ההגירה.¹⁵³ נציין שגם ללא פניות המוקד בעניינה, ואף טרם שמיעת טענותיה, ק"ט לא הייתה אמורה להיעצר שכן המדינה התחייבה, בעקבות פסק הדין בבג"ץ 4542/02, לאפשר למהגרי עבודה שהות של 30 ימים להסדיר ענייניהם לאחר עזיבת מעסיקם האחרון. בירור העלה שק"ט נעצרה פחות משבועיים לאחר שנרשמה באשרתו של מעסיק סיעודי חדש. צוות המוקד סייע בהעברתה למקלט ובהגשת תלונה למנהלת ההגירה. תיק החקירה נסגר מחוסר ראיות ועל החלטה זו הוגש בנובמבר 2008 ערר שנדחה גם הוא. צוות המוקד פנה בשמה של ק"ט למשרד הפנים בבקשת אשרה אך הבקשה לא נענתה והוגשה עתירה.¹⁵⁴ בתגובה, זימנה רשות ההגירה את האישה לשימוע, לאחריו הוצע לה לעזוב את ישראל, או לסיים את שנות העבודה המותרות לה על פי דין, כשהיא כבולה למעסיק בתחום הסיעוד. בזכרה את החוב הכבד שלקחה על עצמה, אשר הלך ותפח במולדתה, בחרה ק"ט להישאר ולעבוד בסיעוד, תחת הסדר הכובל אותה לעבודה רק עבור המעסיק הסיעודי ששמו רשום בדרכונה, אותו הסדר שבג"ץ פסל שנה קודם לכן.

באותה שנה איתר צוות קו לעובד לפחות 15 עובדי חקלאות שהועסקו בתנאים קשים במיוחד במושבים אוהד ופריגן.¹⁵⁵ בעקבות פעילותו של הצוות, הועמד בשנה לאחר מכן המעסיק יהודה טמיר ממושב אוהד לדין בגין העסקה בכפייה ובשנת 2011 היה המעסיק הישראלי הראשון שהורשע בעברה זו, במסגרת עסקת טיעון.¹⁵⁶

152 עת"מ (מחוזי תל אביב) 1380/07, עת"מ (מחוזי תל אביב) 1381/07.

153 סיני רותי, 'מכרה מסעדה בנפאל כדי לעבוד בישראל - והועסקה כעבד בלא שכר', הארץ, 24 מאי, 2007.

154 עת"מ (מחוזי ירושלים) 1054/09.

155 סיני רותי, שוטפי הכלים של החקלאים, הארץ, 27 אפריל, 2007.

156 ת"פ (שלום ב"ש) 5420-08 מ.י. מנהלת ההגירה - מטה נ' יהודה טמיר (נבו 29.12.2010).

2008

דוח מחלקת המדינה האמריקאית

יוני 2009¹⁵⁷

דרגה 2

"הממשלה חקרה תשעה מקרים של סחר למטרות זנות, הגישה שישה כתבי אישום, והרשיעה שישה בני אדם. במרץ 2009 הממשלה העמידה לדין שמונה בני אדם בגין סחר לזנות.... הממשלה פתחה 24 חקירות בגין עושק ו- 48 חקירות בגין החזקת דרכון של מהגרי עבודה. בנובמבר 2008 הוגש כתב אישום ראשון בגין סחר למטרות עבדות... במהלך השנה סייע המקלט ל – 44 נשים, 12 מהן הופנו על ידי המשטרה... בדצמבר 2008 השיקו משרדי הבריאות והרווחה פרוייקט סיוע לנשים בזנות, כולל קורבנות סחר, פרוייקט שהביא לפתיחת דירות חירום בתל אביב ובחיפה וכן קו חם לשיחות טלפון ומרפאה ניידת. בעוד 70 נשים נהנו משירותים אלו, אף אחת מהן לא זוהתה כקורבן סחר."

2008: צוות המוקד וקו לעובד איתרו וזיהו 21 מהגרי עבודה ו – 15 מהגרות עבודה שהוחזקו בתנאי עבדות. 36 בני אדם.

סחר בנשים לזנות

פסק דין של בית המשפט המחוזי בירושלים במאי 2008, בעניינה של אזרחית מולדובה, מלמד על הרף הגבוה והבלתי סביר שהלך וגובש על ידי המדינה למבחן "ראשית הראייה" הנדרשת להכרה באדם כקורבן סחר. האישה נסחרה לישראל דרך מצרים לצורך העסקתה בזנות, בניגוד להבטחה של סוחריה כי תעבוד בסיעוד. הרשויות פעלו כראוי והעבירו אותה למקלט, אך עד מהרה החליטה המשטרה שאין די ראיות כדי לבסס כתב אישום הנוגע לסחר בבני אדם. עו"ד מירב עידה-עוז ייצגה את האישה מטעם הסיוע המשפטי והגישה בקשה לאשרת שיקום עבורה. משרד הפנים דחה את הבקשה בטענה ש"לא מצאנו במסמכי המשטרה החלטה חד משמעית שישנה ראשית ראייה לקורבן סחר בנשים למטרות זנות". עו"ד עידה-עוז הגישה עתירה ובית המשפט דחה את עמדת המדינה. השופט דוד חשין תיאר בפסק דינו את עדותה של האישה במשטרה כיצד הועברה מיד ליד כסחורה לצורך העסקתה בזנות. השופט עמד על כך שאין בעובדה שהמשטרה לא הצליחה, בסופו של דבר, לבסס את חומר הראיות לכדי הגשת כתב אישום בגין עבירות של סחר, כדי להוביל למסקנה שבחומר החקירה אין ראשית ראייה לכך שהאישה נפלה קורבן לעברת הסחר.¹⁵⁸ מקרה זה מדגים היטב את טענתנו שבעוד הלשכה לסיוע משפטי מזרזת להעניק סיוע משפטי והמקלט מזרז לקלוט שורדות סחר, רשות ההגירה ממאנת להעניק להן אשרה.

בחינת ההליכים המשפטיים על ידי צוות המוקד העלתה שתיקי הסחר שנדונו בבתי המשפט באותה שנה התייחסו לעברות שבוצעו בשנים 2003 עד 2006, עובדה שחיצקה את הסברה שישראל כבר אינה יעד לסחר בנשים ממדינות חבר העמים.¹⁵⁹

סחר במהגרי עבודה

את מונה, אזרחית הודו, איתר צוות המוקד בכלא גבעון, שם הייתה כלואה למטרת גירוש מהארץ, לאחר שהרשויות כשלו בזיהויה כקורבן סחר. מונה נעצרה בעת ששטפה את רכבו של היהלומן שבאימו הסיעודית נשכרו שירותיה לטפל על פי חוק. היהלומן החזיק בה בביתו שבהוד השרון בתנאים שהתבררו מעדותה כתנאי עבדות. צוות המוקד מצא שהאיש החזיק בדרכונה ושכמשך שלוש שנים לא הורשתה לצאת מביתו אלא על מנת לטפל באימו הקשישה. 500 השקלים שהבטיח לה כשכר חודשי, כלל לא הופקדו בחשבונה.¹⁶⁰

בעקבות פניית המוקד בעניינה, בעוד היא עצורה, נמנע גירושה של מונה מהארץ והוגש נגד המעסיק כתב אישום בגין עושק והעסקה שלא כדין.¹⁶¹ משרד הפנים סירב להעניק לה אשרה של קורבן סחר עד שצוות המוקד השיג הבהרה מראש יחידת תביעות במנהלת ההגירה באותה עת,

158 עת"מ (י-ם) 8029/08 אלרו נ' משרד הפנים, פס"ד מיום 11 מאי 2008. לפרטים נוספים ראו: מוקד סיוע לעובדים זרים,

[סחר בבני אדם בישראל 2008 – 2009](#), חקיקה, אכיפה, פסיקה, 2009. עמ' 14.

159 שם, וכן: מוקד סיוע לעובדים זרים, [סחר בבני אדם, פליטים והגירה](#), 1 אוקטובר 2008.

160 ליאת שלזינגר, [היהלומן שמואשם שהפך עובדת זרה לאסירה בביתו](#), 9 NRG, יולי 2009.

161 פ"א 30825/08, מדינת ישראל נגד מנשה יזדי, כתב אישום מיום 7.12.2008.

רפ"ק לופז, למנהלת תחום אשרות במשרד הפנים, ש"אמנם הגוש כנגד בנה של מעסיקתה של [מונה] כתב אישום המייחס לו ביצוע עבירות עושק והעסקה שלא כדין "בלבד" אך הרושם שלנו הנו ש[מונה] הועסקה בתנאי עבודת במשך תקופה ארוכה (ללא תשלום כספי כלשהו) וייתכן ואף "נרכשה" מבני משפחתה. חשד זה לא הבשיל לכדי ביסוס אשמה פלילית לנוכח קשיים ראייתיים שונים. על כן, סבורני שנכון יהיה, עניינית, להכיר בה כקורבן סחר לעניין הטבות המגיעות לה".¹⁶²

ב – 24 בספטמבר 2008, שנתיים וחצי לאחר שבג"ץ קבע שמדיניות הכבילה של העובד למעסיקו היא "מעין עבודת מודרנית" ויש לבטלה, טען מר יוסי אדלשטיין, מנהל יחידת האכיפה במשרד הפנים באותה עת, בפני ועדת הכנסת לבחינת בעיית העובדים זרים, שמשרדו ביצע שינוי מערכתי בשיטת ההעסקה בתחום הסיעוד. לטענתו, עובדים זרים אשר נמצאו בישראל באותה עת פחות משנה לא נעצרו ואשרתם הוארכה מדי חודש, עד להסדרת מעסיק חדש.¹⁶³ על אף הצהרה זו, גם בשנת 2008, כמו בשנים קודמות, איתר צוות המוקד בכלא עשרות מהגרי עבודה שאיבדו את מעמדם החוקי שלא באשמתם: לעיתים הובאו לישראל במרמה, על מנת לקבל מהם את דמי התיווך הגבוהים שפותרו לשלם במולדתם מבלי שימתין להם כל מעסיק בישראל. לעיתים מאס בהם המעסיק מיד עם הגיעם, אם משום שאינם יודעים עברית, או משום שלא התאימו לעבודה אליה נשלחו. לעיתים נפטר המעסיק הקשיש ואילו חברת כ"א שהביאה אותם לישראל, העדיפה להביא ללקוחותיה הסיעודיים עובדים נוספים מחו"ל שטרם שילשלו לידיה את את דמי התיווך הגבוהים.

למשרדי קו לעובד הגיעו באותה שנה, כמו בשנים קודמות, מאות מהגרי עבודה שנסיבותיהם דומות, אך טרם נעצרו על ידי פקחי ההגירה.

חודשיים לאחר הצהרתו של מר אדלשטיין, ב – 26 לנובמבר 2008 קבע השופט אדמונד לוי כי המדינה ביזתה את בג"ץ בכך שלא ביטלה את מדיניות הכבילה. בדצמבר 2008, במאמץ נוסף לגרום למקבלי ההחלטות למלא אחר פסיקת בג"ץ, אסף צוות המוקד 200 פרוטוקולים עוקבים של דיוני בית הדין שנערכו למהגרי עבודה עצורים לפני גירוש מהארץ ועיבד את נתוניהם.¹⁶⁴

מתוך נתוני הדגימה של עצורים גברים בכלא מעשיהו בפרק הזמן הנתון, עלה כי 47% (95 עצורים) הגיעו לישראל עם אשרת עבודה כדין. מחצית מתוכם, 47 עצורים, היו קורבנות מדיניות הכבילה שנעצרו משום שהיו תלויים במעסיק ספציפי ואיבדו את מקום עבודתם. ממצאי הבחינה הסטטיסטית העלתה גם את העובדות הבאות:

162 מתוך מכתבו של ראש יחידת תביעות במנהלת ההגירה, רפ"ק לופז, אל מנהלת תחום אשרות במשרד הפנים, הגב' יוסוף, מיום 24 ביוני 2009.

163 פרוטוקול דיון הועדה לבחינת בעיית העובדים הזרים מיום 24 בספטמבר 2008.

164 לדוח המלא ראו: מוקד סיעוד לעובדים זרים, 'דוח ממצאים סטטיסטיים בנושא מדיניות הכבילה', 2 דצמבר 2008. (ממצאי הדוח מבוססים על פרוטוקולי כל הדיונים שנערכו למהגרי עבודה בכלא מעשיהו בין התאריכים 17 לאפריל 2008 ועד 9 ליוני 2008 על מנת להציג תמונה סטטיסטית מהימנה).

מרבית קורבנות מדיניות הכבילה (68%) היו עובדי סיעוד, כאשר עובדי חקלאות היו הקבוצה השנייה בגודלה (19%), אחריה עובדי בניין (11%) וכ-2% של עובדי ענף המסעדות. מאחר ו-85% מעובדי הסיעוד באותן שנים היו נשים, הרי שלו היו נדגמים גם פרוטוקולי הדיונים בכלא הנשים, אחוז עובדי הסיעוד בקרב קורבנות מדיניות הכבילה היה בוודאות עולה משמעותית.¹⁶⁵

יותר ממחצית מקורבנות הכבילה (53%) איבדו את מקום עבודתם (ובעקבות זאת את מעמדם החוקי) מסיבות שאינן תלויות בהם באופן מובהק:

- 19% - מעסיקהם כלל לא דאגו להסדיר עבורם אשרה
- 13% - מעסיקהם נפטרו או עברו להתגורר בבית אבות
- 13% - פוטרו משום שלא ידעו את השפה הרצויה למעסיק
- 7% - רומו על ידי חברת כוח אדם ולא המתין להם מעסיק בעל אשרה
- 2% - נפצעו במהלך עבודתם

קרוב ל-9% מהעובדים איבדו את מעמדם החוקי אמנם מבחירה, אך לאחר שעזבו מעסיק שלא שילם להם את שכר המינימום.¹⁶⁶

20% מקורבנות הכבילה שהו בארץ כחות משנתיים לפני שנעצרו בגין שהייה שלא כדין, כך שטרם הספיקו להרוויח את הסכום ששילמו בארצות המוצא למתווכים על מנת לקבל אשרת עבודה לישראל, סכום שעמד במוצא על \$8,000-\$10,000. רפ"ק דוד פרץ, מי שהיה באותה עת קצין חקירות במנהלת ההגירה תאר את התפתחות תופעת המרמה בגביית דמי התיווך בדבריו בכנסת:

"... בשנים האחרונות התופעה הזו של הבאת עובדים זרים, למעשה במרמה, והמשמעות של הבאת עובד זר במרמה זה הבאתו לארץ ללא צורך ממשי בעבודתו. זאת אומרת, אתה משלם בחוץ לארץ סכומים שנעים היום, למשל בדרום מזרח אסיה, [סביב] 8,000 דולר, כשאינן צורך ממשי בעבודה. זאת אומרת, הם מגיעים לפה ולא אוספים אותם מנמל התעופה..."¹⁶⁷

המדינה, שטרבה לסגת ממדיניות הכבילה גם לאחר פסיקת בג"ץ, יצרה כר פורה להתפתחות תופעה זו בכך שדבקה במדיניות "הדלת המסתובבת": מעצר וגירוש מהארץ של מהגרי עבודה שטרם השלימו אף שנתיים של עבודה כחוק בישראל, והבאת אחרים תחתיהם. זאת, במקום לאפשר את שחרורם מן המעסיקים על מנת שיוכלו להשלים חמש שנות עבודה כפי שמאפשר להם החוק.

165 ממצאי הפרוטוקולים של נשים, מהגרות עבודה, לא נכנסו לדוח משום שבאותן שנים לא קיבל צוות המוקד את כל הפרוטוקולים מכלא הנשים ולכן לא ניתן היה לייחס לבחינת הפרוטוקולים ערך סטטיסטי.

166 להתבטאויות מקבלי החלטות המודעים לכך שאי תשלום שכר מינימום למהגרי עבודה הוא בגדר נורמה, ראו: ועדת הכנסת לבחינת בעיית העובדים הזרים, עמ' 14-15 בפרוטוקול מס' 47 משיבת הוועדה מיום שלישי, כ' באדר א' התשס"ח (26 בפברואר, 2008).

167 ראו פרוטוקול מס' 60 של ועדת הכנסת לבחינת בעיית העובדים הזרים מיום שלישי, כ"ו בתמוז התשס"ח (29 ביולי 2008).

צילום: סיגל רוזן עבדי בניין סינים משוחררים מכלא מעשיהו

דוח מחלקת המדינה האמריקאית

יוני 2010¹⁶⁸

דרגה 2

"המדינה העמידה לדין שמונה סוחרים שהפעילו רשת בינלאומית של סחר לזנות. 14 בני אדם הורשעו בסחר לזנות ועברות נלוות... הממשלה פתחה 61 חקירות בגין עושק מהגרי עבודה ו- 28 חקירות בגין החזקת דרכון... העמידה לדין 32 נאשמים בגין עושק, ניצול והחזקת דרכון. המשטרה עצרה אדם שאילץ 30 נשים לעסוק בזנות וחי על רווחיהן. הוא נחשד בהחזקה בתנאי עבדות וכן אונס..."

בשנת 2009 הממשלה פתחה מקלט נוסף לגברים קורבנות סחר לעבדות, מקלט שסייע ל- 50 קורבנות בתקופת הדיווח. הממשלה המשיכה לתמוך במקלט הקיים והרחיבה את תחום אחריותו לסיוע גם לקורבנות סחר לעבדות ולא רק לזנות. מקלט הנשים סייע ל- 41 נשים במהלך שנת 2009."

2009: צוות המוקד איתר וזיהה שני עובדי סיעוד שהוחזקו בתנאי עבדות וכן שש מבקשות מקלט שורדות מחנות העינויים בסיני. שמונה בני אדם.

כל 50 שורדי העבדות שעל פי הדוח הועברו למקלט באותה שנה, הם עובדי חקלאות שאותרו וזוהו על ידי צוות ארגון קו לעובד. בשנת 2009, עם פירוק מנהלת ההגירה והקמת רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול, הוחלט כי תלונות מהגרי עבודה שתקבלנה בתחנות המשטרה המקומיות ואילו הטיפול בעברות החמורות של סחר והחזקה בתנאי עבדות, תרוכזנה על ידי יחידה חדשה - זרוע סע"ר (סחר בבני אדם, עושק ורמייה), יחידה משטרתית, שהורכבה ברובה משוטרים בוגרי היחידה ללוחמה בפשיעה במשטרת ההגירה שהתמקצעו בביטויי העבריינות כלפי אוכלוסיית המהגרים. אמנם היחידה לא עסקה עוד בפשיעה כללית נגד מהגרים, אך 110 חוקריה הצליחו להביא להעמדתם לדין של סוחרים לא מעטים.¹⁶⁹

¹⁶⁸ US State Dept. [TIP report for 2009](#), Israel, June 2010

¹⁶⁹ פרוטוקול ישיבת ועדת המשנה לסחר בנשים מיום 8 יולי 2013, דברי רפ"ק מיכל אלמוג.

סחר בנשים לזנות

כמו בסקירה של השנה קודמת, גם סקירת פסקי הדין שניתנו בשנת 2009 לסרסורים וסוחרי נשים מעידה על כך שהם מתייחסים לעברות שנעברו בשנים קודמות. בעוד שניתן להתרשם שהתרחבה ההבנה בקרב הגורמים הרלוונטיים ברשויות בנוגע למורכבות תופעת הסחר לזנות, הרי שהפסיקה מעידה על היעדר הבנה של בתי המשפט את הדינמיקה שבין הקורבנות העוסקות בזנות בבתי הבושת לבין סוחריהם.¹⁷⁰

כך למשל, השופטת אבניאלי בבית המשפט המחוזי בב"ש מתחה ביקורת על קורבן סחר משום שלא התנגדה למתן שירותי זנות וטענתיה נגד הסרסור התמקדה בשכרה הזעום. השופטת גנות בבית המשפט המחוזי בתל אביב, דחתה בקשה למעצר סרסורים עד תום ההליכים בטענה שלא הוצגו ראיות לרכישתן של המתלוננות, זאת על אף קביעת בית המשפט העליון יותר מפעם אחת, שיסוד ה"תמורה" הנדרש לצורך הרשעה בעברת הסחר יכול לבוא לידי ביטוי במספר רב של אופנים, וכי אין לחפש בהכרח עסקה קניינית במובנה הרגיל בעת שעבירת הסחר נדונה.¹⁷¹

סחר במהגרי עבודה

ביולי 2009 נפתח מקלט 'אטלס' לגברים קורבנות סחר בבני אדם. עוד באותו חודש קלט המקלט 17 עובדי חקלאות תאילנדים, שאותרו וזוהו על ידי צוות קו לעובד כשהם מוחזקים בתנאים קשים באתר סמוך לכפר מימון.¹⁷² חודש לאחר מכן, הוגש כתב-אישום חמור נגד מיזם ופיתוח קטיף בע"מ לבית משפט השלום בבאר-שבע המייחס לחברה ולשניים ממנהליה ביצוען של עבירות עושי, אימים, חבלה ברשלנות וקבלת דבר במרמה ביחס לאותם 17 עובדים שהוחזקו בסמוך לכפר מימון. על אף חומרתו של כתב האישום, גם שנה לאחר מכן לא מצא לנכון משרד התמ"ת לשלול את היתרי החברה הנאשמת להעסיק מהגרי עבודה, על אף פניות חוזרות ונשנות של קו לעובד בעניין זה.¹⁷³

באותו חודש גם פורקה מנהלת ההגירה והפכה לרשות הגירה.¹⁷⁴ בתוך רשות ההגירה החדשה, אליה סופחו גם יחידות ממשרד העבודה, הוקמה יחידת האכיפה "עוז", והחלה בפעילות נמרצת למעצרו וגירושם של מהגרי עבודה. צוות המוקד פעל לכך שהרשויות תמלאנה אחר נהליהן וחוקיהן, אך לעתים קרובות לשווא. ההפרה הרווחת של הנהלים והחוקים בתקופה זו הביאה במידה רבה של וודאות למעצרו וגירושם של לא מעט שורדי ושוורדות סחר ועבדות שצוות המוקד לא הספיק לאתר בכלא טרם גירושם מהארץ.

170 מוקד סיוע לעובדים זרים, [סחר בבני אדם בישראל 2008 – 2009](#), חקיקה, אכיפה, פסיקה, 2009, עמ' 24.

171 שם, עמ' 25 – 26.

172 שם, עמ' 15.

173 מוקד סיוע לעובדים זרים וקו לעובד, [נייר עמדה: סחר בבני אדם, ניצול למטרות מין ועבדות של מהגרות עבודה](#)

[ופליטות](#), 3 יוני 2010, עמ' 5.

174 החלטת ממשלה מס' 3434 מיום 13 אפריל 2008, [הקמת רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול במשרד הפנים](#).

מנתונים שאסף צוות המוקד עולה שבשבועיים הראשונים לפעילותה עצרה יחידת עוז 219 מהגרים. 16% מהם, 35 איש, הובאו לישראל עם אשרת עבודה בסייעוד, חקלאות או בניין. צוות המוקד לא הספיק לשוחח עם כולם, אך בביקור ראשון בכלא לאחר הקמת היחידה, איתר הצוות חמישה עצורים שנפלו קורבן למדיניות הכבילה שנתרה על כנה גם לאחר פטילתה על ידי בג"ץ: מהגרי עבודה שאיבדו את אשרתם משום שמעסיקם נפטר, העביר אותם למעסיק אחר באופן לא חוקי, או מאס בהם.

כאשר הספיק צוות המוקד לפגוש ולראיין את העובדים במועד, הוא סייע בהפנייתם לרשויות לצורך השמה מחדש. עם זאת, לעיתים קרובות עמדה רשות ההגירה החדשה בסירובה למלא אחר נהליה שלה, כך שהמוקד נאלץ לפנות לערכאות שיפוטיות. פ"ס הגיע לישראל מנפאל לעבוד בסייעוד ואיבד את מעמדו החוקי תוך זמן קצר, שלא באשמתו. צוות המוקד שלח בקשה לבית הדין לשחררו על מנת שיוכל לאתר מעסיק סיעודי בעל אשרה להעסיקו כחוק, ובית הדין קבע תנאים לשחררו. בטרם הספיק פ"ס למלאם, נלקח לשדה התעופה ונעשה ניסיון לגרשו מהארץ. גירושו נמנע רק משום שסירב בתוקף לעלות לטיסה, בזכרו את סכומי העתק שלוה על מנת להגיע לישראל ואשר לעולם לא יוכל להחזירם אם יגרש. המוקד עתר לבית המשפט המחוזי בשמו של פ"ס, בניסיון להבטיח את הישארותו בארץ, וזאת למרות שעל פי פסיקת בג"ץ, שהורתה על ביטול כבילת מהגרי העבודה למעסיקהם, פ"ס כלל לא היה אמור להיעצר מלכתחילה.¹⁷⁵

ב"פ, עובד סיעוד שהגיע לישראל מהודו שנה קודם לכן, ונעצר גם הוא באותה עת, מסר עדות שהבהירה שנפל קורבן לעברת הסחר בבני אדם. ב"פ ביקר במשרדי קו לעובד שעות ספורות לפני מעצרו, במסגרת ניסיונותיו הרבים לאתר מקום עבודה סיעודי בו יוכל לעבוד כחוק. מיד עם היוודע דבר מעצרו, פנה המוקד לבית הדין בבקשת שחרור. דיינת בית הדין, שרה בן שאול-וייס, שהתרשמה גם היא מהעוול שנגרם לב"פ, הפנתה אותו ללשכה לסייע משפטי לבחינת האפשרות שהוא קורבן סחר. עורכת הדין שמונתה לייצג את ב"פ מטעם הסיוע המשפטי, עו"ד דנה מגדסי, הבהירה בדיון שנערך כמה ימים לאחר מכן, ש"המבקש יצר קשר עם סוכן כח אדם ישראלי שהבטיח לו אשרת עבודה בענף הסיעוד לארבע וחצי שנים תמורת \$10,000. משנחת המבקש בישראל הופתע לגלות כי איש לא מחכה לו בשדה התעופה... הוא החל לעבוד בסייעוד אצל מעסיק ... קשיש בן 83 המתגורר עם אשתו. התנאים בהם הועסק המבקש, כפי שיפורט להלן, מעלים חשש כי ייתכן והינו "קרבת עבדות" כהגדרתו בחוק איסור סחר בבני אדם: המבקש הועסק בתנאים מחפירים תחת משטר חמור של צמצום במים, חשמל ומזון. אשתו, אשת המעסיק, שלטה באספקטים רבים של חייו ובהם שיכנון בחדר קטן בלא מיזוג שבו רק מיטה וכסא; המבקש עבד 24 שעות ביממה תמורת שכר זעום של 2,700 ₪ בחודש; גם כאשר חלה חויב לעבוד ונאסר עליו ללכת לרופא; נאסר על המבקש לקחת אוכל מהמקרה והוא נאלץ לרכוש מזונו מכספו ביום החופשי שלו; נאסר עליו להשתמש באמבטיה, אסור היה לו להתקלח; המבקש נדרש לעסוק בעבודות בית שונות כגון ניקיון ושטיפת כלים, עזרה בקניות; כמו כן יש לשקול את העובדה כי המוחזק נעצר יומיים בלבד לאחר שתמה אשרתו ובעת שהיה בדרכו למעסיק פוטנציאלי חדש. המבקש נותר חייב סכומי עתק בארצו...¹⁷⁶

175 עת"מ (תל אביב) 6435-12-09 דה סוזה נ' משרד הפנים.

176 מתוך החלטת ד"ר בית הדין אלעד אזר בעניינו של ב"פ, מס' עצור 88759 מיום 14 יולי 2009

הדיין, אלעד אזר, חיזק את טענות ארגוני זכויות האדם אודות העובדה שרשות ההגירה אפשרה הגעתם של מאות מהגרי עבודה לישראל כחוק, על אף שלא המתין להם בארץ אף מעסיק חוקי. עם זאת, הוא לא היה שותף להערכתה של עו"ד מגדסי שב"פ זכאי למעמד של קורבן סחר לעבודות:

"ככלל, סיפורו של המוחזק דנן דומה למאות מקרים אחרים של עובדים זרים אשר שילמו הון בארצם על מנת להגיע לישראל עם אשרה של מטפל סיעודי וזאת בלא שימתין להם איש בשדה התעופה והם מצאו עצמם בלא יכולת של ממש להסדיר מעמדם מחדש כמטפלים סיעודיים שכן אין בנמצא מעסיקים שיהיו מעוניינים להעסיקם כדין ולאורך זמן. מצוקתם של עובדים אלו מובנת אך ודאי אין בה כדי להכניסם תחת ההגדרה של קורבנות סחר או קרבנות של עבודה בתנאי עבדות או בכפייה."¹⁷⁷

הדיין סבר שמעדותו של ב"פ "לא עולה כי נשללה חירותו בשום שלב לא באופן מעשי ולא באמצעות איזמים. כמו כן לא הועלו טענות כי המוחזק הועבר כ"חפץ" או נסחר מגורם כלשהו או ע"י גורם כלשהו לידי אותו מעסיק." הדיין התעלם מכך שעדותו של ב"פ העידה על "שליטה ממשית בחייו" שיכולה להוות חלופה לשליטת החירות בחוק. בנוסף, שעבוד החוב בו מצא עצמו ב"פ, לאחר שלוה \$10,000 לצורך השגת האשרה בישראל, שלל את חירותו, שכן ב"פ היה מודע לכך שלא יצליח לגייס את הסכום אם ישוב להודו בטרם יעבוד כחוק בישראל ויקבל שכר עבור עבודתו זו.

הדיין אזר לא שחרר את ב"פ ממעצרו אך קרא לרשות ההגירה להימנע מגירושו עד שימצה זכויותיו וכן הפנה את פרוטוקול הדיון למשטרה וללשכה לסיוע המשפטי להמשך טיפול, כפי שהיה ראוי שיעשה. ב – 28 ביולי 2009 פנה המוקד לבית הדין, בבקשה נוספת לשחרורו של ב"פ על מנת להסדיר את מעמדו על פי נהלי הרשות והבקשה נענתה בחיוב. אולם, גם לאחר שחרורו לא הצליח ב"פ לאתר בכוחות עצמו מעסיק חלופי, באקלים בו חברות כוח האדם עודדו את המטופלים לאפשר להן להביא עבורם עובדים חדשים מחו"ל. המוקד הגיש עתירה מנהלית בשמו של ב"פ וכן בשם עובד נוסף שנעצר בנסיבות דומות.¹⁷⁸

בעתירות, התבקש בית המשפט להורות לרשות ההגירה, בנוסף להסדרת מעמדם של העובדים העותרים, גם לאפשר רישום עובדים במאגר קבוע של עובדי סיעוד שאינם מועסקים,¹⁷⁹ וכן ולהימנע מהנפקתן של אשרות כניסה חדשות למהגרי עבודה בענף הסיעוד עד לירידתו של מספר העובדים הרשומים במאגר אל מתחת לשעור של 0.5% מסך ההיתרים להעסקת עובדי סיעוד בישראל.¹⁸⁰ ביום 31 באוגוסט 2010, יותר משנה לאחר מכן, מחק המוקד את שלוש העתירות לאחר שהרשות אכן הקימה מאגר קבוע לעובדי סיעוד שאיבדו את מקומות עבודתם, כפי שמחייבים נהליה.¹⁸¹

177 ש.ם.

178 עת"מ (תל אביב) 2423/09 פאנקרס נ' משרד הפנים וכן עת"מ (תל אביב) 2592/09 מסקרנס נ' משרד הפנים.

179 מכוח סעיפים 6.1 ו-7.2 ל"נוהל לשכות פרטיות להבאה, לתיווך ולטיפול בעובדים זרים בענף הסיעוד".

180 כמתחייב מסעיף 12.א לנוהל וכמתחייב מחוזר מנהל אגף מת"ש מס' 21/08 מיום 27.8.2008.

181 החלטת כב' השופטת אסתר קובו מיום 31 באוגוסט 2010 בעת"מ 6435-12-09, עת"מ 2423/09 ועת"מ 2592/09.

בסוף שנת 2009 פרסם המוקד דוח הסוקר את טיפול הרשויות בקורבנות סחר בבני אדם במהלך 2008 ומחצית 2009.¹⁸² הדוח סקר את עניינם של 36 מהגרי עבודה שהופנו לרשויות על ידי המוקד וקו לעובד, וזוהו על ידי הארגונים כקורבנות עברות הסחר בבני אדם. 21 מהנפגעים היו גברים ואילו 15 מהם – נשים. במהלך התקופה, לא הוגש אף כתב אישום בגין עברות אלו. בשני מקרים בלבד הוגשו כתבי אישום בעברות פחותות. כתב אישום הוגש, כפי שציינו, בגין עושה, קבלת דבר במרמה ואיומים על 17 מהגרי עבודה מתאילנד ונפאל שהועסקו בישראל בחקלאות כחוק, ליד מושב מימון. על פי כתב האישום, הקבוצה אולצה לעבוד 17 ואף 18 שעות ביום, שבעה ימים בשבוע, בתנאים לא בטיחותיים, הובהר להם שאם יעזבו את מקומות עבודתם, יוטלו סנקציות עליהם ועל בני משפחותיהם. תלונת קו לעובד למשטרה הובילה לחילוצם של העובדים למקלט וכן להגשת כתב אישום, אך לא בגין אחת מעברות הסחר בבני אדם.¹⁸³

שורדי ושורדות סחר ממחנות העינויים בסיני

במהלך שנת 2009 פגש צוות המוקד בכלא סהרונים שש נשים מאריתריאה, שהעידו על כך שנפלו קורבן למעשי אונס אכזריים בסיני, לעיתים במשך תקופה ממושכת, בדרכן לישראל. שיחות שערך צוות המוקד עם מאות נשים אפריקאיות שהגיעו לישראל במטרה למצוא בה מקלט, העלו שנשים אלו מתקשות לשתף אנשים זרים אם חוו מעשי אונס משום שבחברה אליה הן משתייכות נתפס האונס כאשמת הקורבן, כחוויה שעל הקורבן להסתיר ולשכוח, שאם לא כן, תוקע האישה מהקהילה. היו אלה הקורבנות הראשונים של מחנות העינויים בסיני שהעזו לספר את שעבר עליהן. צוות המוקד סבר שעל אף שהמעשים נעשו מחוץ לישראל, הרי שהנשים, שאולצו לספק לסוחריהם בסיני שירותי מין נגד רצונן, כשהן שבויות, לעיתים במשך תקופות ממושכות, זכאיות לזכויות קורבנות סחר.¹⁸⁴

נבהיר שכאשר ממונה ביקורת גבולות, דיין בית הדין או עובד סוציאלי, חושד שעצור מסוים הוא קורבן סחר, עליו ליידע את הלשכה לסיוע משפטי במשרד המשפטים. הלשכה שולחת עורך דין כדי לראיין את העצור ולבחון אם הוא קורבן עינויים 'בלבד', או שנאלץ גם לספק שירותים למבריחים, עובדה שהופכת אותו לקורבן החזקה בתנאי עבדות. עורך הדין כותב את העדות, מצרף את חוות דעתו המשפטית, מעביר אותה ללשכה לסיוע משפטי שמעבירה אותה לחולית הסחר. זו מחליטה אם האדם יוכר כקורבן אם לאו. כאשר השורד מוכר ויש מקום פנוי במקלט, משחררו בית הדין לשהייה במקלט. חרף מאמצי הלשכה לסיוע משפטי, רוב שורדי מחנות העינויים אינם נהנים מייצוג, שכן גם על-פי עדותם שלהם, וגם אם עונו קשות, הם לא סיפקו שירותים למבריחים. במקרים אלו, גם אם נמכרו ונקנו על ידי מבריחים שונים במדבר, פרשנות המדינה היא כי אינם נופלים בגדר קורבנות סחר בבני אדם.

182 מוקד סיוע לעובדים זרים, [סחר בבני אדם בישראל 2008 – 2009](#), חקיקה, אכיפה, פסיקה, 2009, עמ' 10.

183 פניית עו"ד חני בן ישראל מקו לעובד לרפ"ק יוקי' לופז מיום 22 יוני 2009, 'חשד לביצוע עברות סחר בבני אדם במהגרי עבודה מתאילנד ומנפאל המועסקים בחקלאות בכפר מימון'.

184 מוקד סיוע לעובדים זרים וקו לעובד, [נייר עמדה: סחר בבני אדם, ניצול למטרות מין ועבדות של מהגרות עבודה ופליטות](#), 3 יוני 2010, עמ' 7.

צילום: אקטיביסטילס, מטבח של עובדי בניין

2010

דוח מחלקת המדינה האמריקאית

ינוני 2011¹⁸⁵

דרגה 2

"לראשונה הועמד לדין אדם תחת החוק מ 2006 בגין העסקת מהגרת בתנאי עבדות... לא הורשע אף אדם בהחזקה בתנאי עבדות... הורשעו שבעה סוחרי נשים בעברות סחר... הורשעו שישה סוחרי נשים לזנות, בעברות נלוות. כנגד שלושה מתוכם הוגש כתב אישום בגין סחר, אך העברה צומצמה במסגרת עסקאות הטיעון. הממשלה העמידה לדין בשני מקרים שלושה בני אדם בעבירת סחר בעובדים, באחד המקרים בגין העסקת עובד חקלאות מתאילנד, ועובדת סיעוד מהפיליפינים. הועמדו לדין 21 בני אדם ב – 11 תיקים של סחר לזנות, רובם, תיקים משנים קודמות. הממשלה חקרה שלושה בני אדם בחשד לסחר בעובדים ושבעה בני אדם בחשד לסחר לזנות. אחת החקירות נבעה מתלונה של ארגון זכויות אדם אודות עובדת סיעוד ממולדובה שאולצה לקיים יחסי מין עם בנו הנכה של המעסיק במשך תקופה ממושכת, כשהיא סובלת אימים ומניעת חופש תנועה.

פקיד משרד העבודה והרווחה היה מודע לכך, אך לא התערב. הממשלה פתחה בחקירה נגד המעסיק וכן נגד פקיד משרד הרווחה... יחידת סער, שהוקמה ב – 2009 על מנת להתמחות במקרים של מהגרי עבודה וכוללת יחידת סחר, אישרה שהיא מסתמכת בקביעות על מידע מארגונים לא ממשלתיים על מנת לחקור מקרים של סחר למטרות עבודה... הממשלה הפנתה 15 נשים למקלט מעגן ו – 63 גברים למקלט אטלס בשנת 2010. בדצמבר 2010, 20 נשים, 13 גברים ושישה ילדים התגוררו במקלטים... ארגונים מקומיים ובינלאומיים ביקרו את הממשלה על המשך מדיניות ה'החזרה החמה' של מבקשי מקלט למצרים, מבלי לנסות לבחון אם יש ביניהם שורדי סחר."

בדוח מזכרים עובד חקלאות מתאילנד, עובדת סיעוד מהפיליפינים ועובדת סיעוד ממלדובה. כולם אותרו על ידי צוות קו לעובד.

2010: צוות המוקד איתר וזיהה שורדת סחר לזנות, 10 שורדות וארבעה שורדי סחר ממחנות העינויים בסיני, ושלושה דייגים שהוחזקו בתנאי עבדות. 18 בני אדם.

בדוח הסיכום השנתי של המקלטים לשנת 2010, מצוין שנקלטו באותה שנה 15 נשים. מתוכן שלוש נשים שנסחרו לצורך ניצול מיני שאחת מהן נישאה לאזרחי ישראלי ונוצלה על ידו, חמש נשים שורדות החזקה בתנאי עבדות ושש נשים שורדות מחנות העינויים בסיני.¹⁸⁶ בסוף שנת 2010 שהו במקלט 22 נשים ושישה ילדים (שחלקם נותרו שם משנים קודמות).¹⁸⁷ מתוך אותן 15 נשים, מצוין שתשע הופנו על ידי בית הדין שבכלא.

בין תשע הנשים היו שש נשים מאריתריאה ששרדו את מחנות העינויים בסיני, שתי נשים שורדות סחר לזנות שנעצרו על ידי פקחי הרשות וכן שורדת עבדות מאוזבקיסטן שאותרה על ידי הרשות. חמש נשים הופנו על ידי יחידת המשטרה לה"ב 443, מהן ארבע שורדות החזקה בתנאי עבדות וכן אזרחית אוקראינה שנישאה לישראלי והתבקשה להעיד על מעשי אונס של בן זוגה. נציין ששש נשים מאריתריאה הופנו לחולית הסחר על ידי צוות המוקד ואילו ארבע מהגרות העבודה אותרו וזוהו על ידי צוות קו לעובד והופנו לחולית הסחר על ידם. האישה מאוזבקיסטן אותרה והופנתה למקלט על ידי בית הדין שבכלא. אישה נוספת, שורדת סחר לזנות שהגיעה לישראל שנים קודם לכן, אותרה על ידי צוות המוקד בכלא והופנתה למקלט לאחר שבג"ץ קבע שיש להעניק לה טיפול רפואי.¹⁸⁸

186 השירותים לטיפול בקורבנות סחר בבני אדם, 'מסך שחור' – סיכום שנת 2010, עמ' 13.

187 שם.

188 שם, עמ' 14.

סחר בנשים לזנות

קיימת הסכמה על כך שבשנת 2010 לא זהו עוד נשים שורדות סחר שהגיעו באותה שנה לישראל למטרת עיסוק בזנות, אם כי שתי מהגרות שעסקו בזנות והגיעו לישראל בשנים קודמות, נעצרו על ידי פקחי הרשות.¹⁸⁹

סחר במהגרי עבודה

בשנה זו הוגש כתב אישום בגין החזקה בתנאי עבדות של מ"פ, מהגרת עבודה מהפיליפינים, נגד בני זוג משועפט, איברהים ובאסמה ג'ולאני. זהו כתב האישום הראשון שהוגש בגין החזקה בתנאי עבדות של מהגרת עבודה בשש השנים מאז נכנס לתוקפו החוק.

מכתב האישום עולה שמ"פ, אזרחית הפיליפינים, הגיעה כעובדת סיעודית לירדן ומשם הועברה בנובמבר 2007 על ידי בני הזוג ג'ולאני לביתם בשועפט מבלי לשאול להסכמתה. מ"פ שהתה בביתם במשך שנתיים, במהלכן נדרשה לעבוד מידי יום, שבעה ימים בשבוע משעות הבוקר המוקדמות ועד עשר בלילה לערך בעבודות ניקיון שונות. דרכונה וכן טלפונה הנייד הוחזקו על ידי בני הזוג ודלת ביתם הייתה נעולה בכניה. בני הזוג לא אפשרו לה להתפלל בכנסייה על אף תחנותיה והבהירו לה שהיא שווה שלא כדין בישראל ושתיעצר אם תצא מביתם ללא ליווי. שכרה החודשי עמד על \$150. רק בספטמבר 2009 הצליחה מ"פ להימלט מבית הזוג ולהגיע למשרדי קו לעובד בירושלים שם שמעו את עדותה והפנו אותה למטרה על מנת שתכיר בה כקורבן סחר.¹⁹⁰

מ"פ הוכרה כקורבן וכתב האישום הביא בשנת 2012 להרשעת בני הזוג בעבירות החזקה בתנאי עבדות וכן החזקת דרכון. בעקבות ההרשעה, גזר בית המשפט המחוזי בירושלים את עונשם של בני הזוג והשית עליהם ארבעה חודשי מאסר בעבודות שירות, שישה חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים, קנס בסך 2,000 ₪ וכיצוי למ"פ בסך 15,000 ₪ מכל אחד מבני הזוג. השניים ערערו על חומרת העונש לבית המשפט העליון שדחה את הערעור בספטמבר 2016.¹⁹¹

בפברואר 2011 איתר צוות המוקד באמצעות דיווח של עובדת סיעוד מסרי-לנקה, שלושה מהגרי עבודה שהועסקו בנמל אשדוד על ידי חברת דיג ישראלית בתנאי עבדות. העובדים תיארו תנאי העסקה מחפירים, במשך רוב שעות היממה, בעבודה מפרכת, ללא ציוד הולם, ללא תנאי מחיה מינימאליים וללא שכר. מאוחר יותר התברר שבמהלך השנים, העסיקה החברה נשואת התלונות,

189 מריה רבינוביץ', סקירת פעילות של מדינת ישראל בתחום המאבק בסחר בבני אדם – הטיפול בסחר בנשים, מרכז מידע ומחקר של הכנסת, 20 אוקטובר 2013, עמוד 18. וגם: חנה קופפר, סחר בבני אדם: מגמות עדכניות, דרכי איתור, זיהוי וטיפול, האגף לתכנון מדיניות, רשות האוכלוסין וההגירה, מרץ 2018.

190 תפ"ח 10-11-13646.

191 ע"פ 6327/12 ג'ולאני נ' מדינת ישראל, פסק דינו של כבוד השופט חנון מלצר פורסם בנבו, 6 ספטמבר 2016.

בר ספנות בע"מ¹⁹², בתנאים דומים, לפחות שבעה עשר עובדים נוספים שאותרו גם הם על ידי המוקד בשנים הבאות. בהתנהלותה, עקפה החברה את דרישת חוק עובדים זרים, המתנה העסקת מהגרי עבודה בישראל בהוצאת היתר העסקה ואשרת עבודה מתאימים. החברה הציגה את העובדים כימאים, אשר על פי החוק, כניסתם לארץ לא דורשת היתרים מסוג זה. בפועל, העסיקה החברה את העובדים בדיג ובעבודות נוספות, ללא הסדרת העסקתם מול הגורמים המוסמכים, עובדה ששללה מהם בפועל את היכולת לזכות בהגנה נאותה ובתמיכה של הגופים הממונים על תעסוקת מהגרי עבודה. המוקד סייע בידם להגיש תלונה למשטרה, אך זו נסגרה מבלי להיחקר כראוי. המשטרה אמנם החליטה לחלץ את העובדים מנמל אשדוד ולהעבירם למקלט, אך בתשובתה לפניית המוקד הודיעה שלא נמצאה ראשית ראייה בעניינם.¹⁹³ בהודעתה נמנעה המשטרה מלהתייחס למכלול התלונות שהוצגו בפניה, וקבעה שתנאי העסקתם של העובדים היוו "מגבלה אובייקטיבית הקשורה למהות העבודה", וכי זמן עבודתם היה קצר. המוקד הגיש עתירה בשם העובדים.¹⁹⁴ העתירה דרשה להסדיר את מעמדם באשרת ישיבה ועבודה, בהתאם לנהלים המקובלים להעסקת מהגרי עבודה בישראל, וכן, לקבוע הנחיות מנהליות שימנעו הכנסת עובדים לישראל, שלא בכפוף לדרישות חוק עובדים זרים. בפסק הדין שדחה את העתירה, קבע בית המשפט שלא ניתן להסדיר את מעמדם בישראל בהתאם לחוק עובדים זרים, משום שכניסתם לארץ לא הוסדרה בהתאם לחוק זה. כמו כן, קבע בית המשפט כי העתירה היא פרטנית בעוד הסוגייה של תיקון הנהלים הנה סוגיה עקרונית שעל הדיון בעניינה להיערך במחוזות אחרים.¹⁹⁵

שורדי ושורדות עבדות בסיני

במהלך חמשת החודשים הראשונים של שנת 2010 פגש צוות המוקד שש נשים שהודו, במאמצים רבים, כי נאנסו על ידי המבריחים. כן פגש הצוות חמש נשים נוספות שסיפרו שהמבריחים ניסו לאנוס אותן, אך הגברים בקבוצה הצליחו להגן עליהן מפני האונס. עדויות אלו הביאו את צוות המוקד לראיין עוד ועוד עצורים ועצורות במאמצים להקל עליהם את פריקת החוויות הקשות שחוו בסיני. מראיונות עם מאות מבקשי מקלט ועדויותיהם אודות המעבר במדבר עולה שכמעט כל אישה שניסתה לחצות את הגבול מבלי שהייתה מלווה על ידי קרוב משפחה המגן עליה, נאנסה על ידי המבריחים. לעיתים קרובי המשפחה לא הצליחו להגן על הנשים והן נאנסו על אף שהיו מלוות בגברים שניסו למנוע את האונס.¹⁹⁶

¹⁹² בבעלותם של בעלי חברת 'בר ספנות וסחר בע"מ', חברת דיג נוספת בשם 'בר ספנות (2006) בע"מ'. חלק מהמקרים המתוארים בדו"ח זה קשורים בחברה זו. משום שלחברות אותם בעלים, מתייחס דו"ח זה לשתי החברות כ'חברת בר ספנות'.

¹⁹³ ראו: מכתב לינדה גרבי, ק' חקירות יחידת סער במשטרת ישראל, לסיגל רוזן, רכזת מדיניות ציבורית במוקד לפליטים ולמהגרים, "תלונת עובדים מסרילנקה", מיום 3 מרץ 2011.

¹⁹⁴ עת"מ 11-11-29311, 11-11-29275, 11-11-29352, 12-01-6135 Anthony Jayantha Fernando ואח' נגד משרד הפנים.

¹⁹⁵ למידע מפורט ראו: המוקד לפליטים ולמהגרים, עבדות בלב ים – עבדות בענף הדיג בישראל, יולי 2014.

¹⁹⁶ מוקד סיוע לעובדים זרים וקו לעובד, [נייר עמדה: סחר בבני אדם, ניצול למטרות מין ועבדות של מהגרות עבודה ופליטות](#), 3 יוני 2010.

אחת מאותן נשים שאותרה על ידי צוות המוקד בכלא סהרונים היא מ', מבקשת מקלט מאריתריאה. דיין בית הדין דחה את בקשת המוקד לשחררה למקלט בטענה שתוכל לקבל טיפול רפואי הולם במסגרת מרפאת שב"ס. המוקד הגיש בקשה נוספת לבית הדין שדרש חוות דעת פסיכיאטרית, אשר בעקבותיה קבע הדיין את שחרורה ל-60 ימים ואף אישר הארכה. עם זאת, על פי ההחלטה, היה על מ' לשוב לכלא.

ב-8 ביוני 2010 יזם צוות המוקד דיון בנושא בוועדת הכנסת למאבק בסחר בנשים ואף ליווה את מ' כדי שתשמיע את דבריה בפני חברי הוועדה. עו"ד רחל גרשוני, המתאמת הבין-משרדית למאבק בסחר בבני אדם, שפעלה רבות במשך שנים להכרה בזכויותיהם של שורדי סחר ועבדות הבהירה בדיון שמ' זכאית למעמד של שורדת עבדות:

"המקרה של מ', ששמענו עכשיו, הוא מקרה שעברתי עליו והגעתי למסקנה שיש כאן חשד לעבדות, למה? לא מפני שהיא נאנסה [...] כדי שזאת תהיה עבדות, צריכות להתאגד יחד נסיבות שמתקיימות במקרה שלה, למשל של התייחסות אליה כקניין, או היא הוחזקה שלושה שבועות בלי שניתן לה לצאת, היא נאנסה על-ידי כמה וכמה אנשים, הבודוי שהחזיק בה אמר "את שלי לנצח". כאן יש לנו סממנים מובהקים לכך שהיא מוחפצת, שמתייחסים אליה כקניין, שליטה, שלילת חרות. על אף שזו תקופה קצרה, אפשר לראות בזה עבדות ולכן היא הועברה למקלט הזה".¹⁹⁷

דבריה של עו"ד גרשוני וייתכן שגם העובדה שמסרה עדותה בפני ועדת הכנסת, סייעו במניעת החזרתה של מ' לכלא כפי שהורה הדיין תחילה, ובהכרה בה כשורדת עבדות. הדברים גם עודדו את יושבת ראש הוועדה, ח"כ דאז אורית זוארץ, לסכם את הנושא ולומר: "אנחנו מתכנסים לכיוון שיש צורך במקלט נוסף שייתן מענה דיפרנציאלי לקורבנות שהן פליטות ומהגרות שמגיעות הנה דרך הגבול".¹⁹⁸

עם זאת, הדרך להבהרה לרשויות שגם בין שורדי ושורדות מחנות העינויים ישנם מבקשי מקלט שעומדים בקריטריונים להכרה כשורדי עברות הסחר על-פי החוק הישראלי לא הייתה פשוטה, גם לאחר דברים אלו. המדינה פירשה את החוק באופן מצומצם, כך שרק אם נדרש שורד מחנות העינויים גם להכין מזון לשוביו, לכבס את בגדיהם או לעבוד בשדותיהם במשך מספר שבועות לפחות, הייתה סבירות שיוכר כקורבן עבדות. רק אם נאנס בקביעות במקום שביו, או על-ידי מספר אנשים, גדלו הסיכויים שיוכר כקורבן עבדות למתן שירותי מין.

גם הרף הראייתי שאומץ לבחינת השאלה האם האדם ביסס את העובדה שנעשו בו המעשים שהוא מספר עליהם היה גבוה ביותר – חולית הסחר התמקדה בשאלה האם השורד סיפר על העינויים שעבר ועל השירותים שסיפק לשוביו כבר בראיונות הראשונים שערכו לו ממוני ביקורת הגבולות ודייני בית הדין, עם הגיעו לארץ. זאת, תוך התעלמות מהעובדה שממוני ביקורת הגבולות ודייני בית הדין לא נהגו לשאול את השורדים אודות האירועים בסיני. גם בשנים מאוחרות יותר,

197 פרוטוקול דיון ועדת הכנסת למאבק בסחר בנשים, 3 יוני 2010.

198 רזן סיגל, 'אף פעם לא סיפרתי מה קרה לי בסיני' הקשיים באיתור וזיהוי ניצולי מחנות העינויים והתנהלות רשות ההגירה כלפיהם, כתב העת הגירה, כרך 7, 2017, עמ' 120.

כשהחלו לשאול, אופן השאלות לא עודד את מבקשי המקלט לספר את האירועים הטראומטיים שקרו להם.¹⁹⁹

"מהגבול למשמורת מעבירים אותן אנשי יחידת פליטים ומסתננים של משרד הפנים, שהם בעצם הראשונים שעושים להן תשאלו והם הראשונים שיכולים לראות איזה שהם סממנים ולגלות בעיות, אבל זה בדרך כלל לא קורה, כי הנשים לא מוכנות לדבר ואלה שעושים תשאלו הם בעיקר גברים. גם בשאלון שאנחנו קיבלנו, אין שאלות על מצבן הבריאותי והנפשי של הנשים האלה."²⁰⁰

כך הסבירה באותה שנה מריה רבינוביץ', חוקרת המ.מ.מ., את העובדה שרק מעט משורדות העיניים והאונס דיווחו על כך לרשויות במדינת ישראל.

שורדי ושורדות עיניים שהגיעו לגבול כשפגיעותיהם נראות לעין, או שהיו במצב קשה של תת-תזונה, אושפזו באופן מיידי בבית החולים סורוקה והועברו לכלא כאשר חל שיפור במצבם. במקרים בהם נראו על העצורים סימנים גלויים של עיניים קשים, הרופא עשוי היה להציע להם לפגוש עובד סוציאלי. אם לא, האדם הראשון שפנה אליהם בדברים היה ממנה ביקורת הגבולות, פקיד משרד הפנים שבסמכותו להוציא צו הרחקה ומשמורת להמשך כליאתם המנהלית, או לקבוע תנאים לשחרורם ממשמורת, סמכות אותה באופן קבוע לא ניצל.²⁰¹

18 מתוך 84 המהגרים שיוצגו על ידי הלשכה לסיוע משפטי באותה שנה היו שורדי מחנות העיניים בסיני.²⁰²

בשנת 2010 ראיין צוות המוקד 60 שורדי ושורדות מחנות העיניים בסיני: 24 נשים ו- 36 גברים ששהו בממוצע שלושה חודשים בשבי. צוות המוקד פנה לבית הדין בדרישה לשחרר למקלטים את השורדים והשורדות. לא כולם סיפקו שירותים לשוביהם, אך רק מתוך 13 העדויות המפורטות בנספח לדוח המוקד באותה שנה, ארבעה שורדים וארבע שורדות מעידים במפורט על השירותים שסיפקו לשוביהם: שירותי מין, עבודות בניין, ניקיון ובישול. רק 11 (חמש נשים ושישה גברים) מכלל שורדי ושורדות מחנות העיניים שוחררו למקלטים באותה שנה.²⁰³

199 שם, עמ' 115.

200 פרוטוקול דיון ועדת הכנסת למאבק בסחר בנשים, 3 יוני 2010.

201 רוזן סיגל, 'אף פעם לא סיפרתי מה קרה לי בסיני' הקשיים באיתור וזיהוי ניצולי מחנות העיניים והתנהלות רשות ההגירה כלפיהם, כתב העת הגירה, כרך 7, 2017, עמ' 115, 116.

202 מתוך מידע שנמסר למוקד על ידי הלשכה לסיוע משפטי, ינואר 2011.

203 המוקד לפליטים ולמהגרים, 'מתי מדבר' – עדויות ממדבר סיני, שנת 2010, פברואר 2011. נספח עדויות, עמ' 9: עדויות הנשים מספר 1,2,5,8 ועדויות הגברים מספר 3,4,7,10.

2011

דוח מחלקת המדינה האמריקאית

יוני 2012²⁰⁴

דרגה 1

"הממשלה ניהלה 18 חקירות של סחר לזנות ושתי חקירות של עבודות כפיה. בית המשפט הרשיע 15 סוחרי אדם. חלקם הואשמו בסחר לזנות, אך הורשעו בעברות נלוות עקב היעדר ראיות מספקות לעברת הסחר.... במקרה תקדימי, בפברואר 2012 הממשלה הרשיעה שני בני אדם בהעסקה בעבודות כפייה של עובדת פיליפינית. על אף שלא היו ראיות לאלימות פיזית, בית המשפט הכיר במקרה כ"החזקה של אדם בתנאי עבדות"... המקרה היה תלוי בסוף התקופה והקורבן הועברה למקלט... במקרה אחר, המדינה הרשיעה סוחר לעבדות לכאורה, תחת אישומים שאינם עברת הסחר, ודינו נגזר לשמונה שנות מאסר. בסוף התקופה עמדו תלויים 10 תיקים פליליים של סוחרים לזנות וכן שני סוחרי עובדים...

בסוף התקופה טרם הוגש כתב אישום נגד המעסיק שהיה בחקירה מאז מאי 2010 בגין אילוצה של עובדת סיעוד ממולדובה לקיים יחסים עם בנו.... יחידת סער, שהוקמה כיחידה מרכזית למאבק בסחר בשנת 2009, פורקה ביולי 2011 וסמכויותיה הועברו לימ"רים... גורמי אכיפת חוק המשיכו להסתמך בעיקר על מידע של ארגוני החברה האזרחית בחקירות מקרים של סחר לעבדות, לכאורה. כך למשל ארגון ישראלי לא ממשלתי זיהה כמה מאות קורבנות להפרות קשות של זכויות עובדים בענף החקלאות בשנת 2011, זיהוי שהאיץ חקירה שלא הניבה קורבנות סחר.

רשויות אכיפת החוק וגורמים שיפוטיים הפנו 16 נשים למקלט מעגן ו – 10 גברים למקלט אטלס. בעוד מספר הנשים שהופנו למקלט היה דומה למספרן בנשים קודמות, מספר הגברים ירד משמעותית. בשנת 2011 המקלטים אכלסו 26 נשים, 13 גברים ושישה ילדים (עם אימותיהם)".

על אף ביקורת רבה זו, הועלתה ישראל לדרגה הראשונה בפעם הראשונה ב – 12 השנים מאז החלה מחלקת המדינה האמריקאית לדרג את מאמצי מדינות העולם למאבק בסחר בתחומן. לראשונה הוצבה ישראל בין המדינות הנאבקות כראוי בסחר.

2011: צוות המוקד איתר וזיהה 49 שורדי מחנות העינויים בסיני, מהגר עבודה מסין שהוחזק בתנאי עבדות. 50 בני אדם.

ביולי 2011, ללא כל הודעה מוקדמת, פורקה זרוע סע"ר והטיפול בעברות הסחר בבני אדם, הועבר לימ"רים, היחידות המרחביות של המשטרה וזאת ללא כל הכשרה מתאימה לחוקרים ביחידות אלו. ארגוני זכויות האדם הגישו בשמה של יו"ר ועדת המשנה למאבק בסחר בנשים, ח"כ אורית זוארץ, עתירה בהולה לבג"ץ בדרישה שלא לפרק את היחידה או לחילופין, להעביר את הטיפול בנושא באופן מבוקר ומדורג.²⁰⁵

בדיון שנערך בספטמבר 2011, הבהירה המדינה שלא מדובר בתיעודף נושאים אחרים על פני הטיפול בסחר בבני אדם אלא על היערכות שונה של המשטרה לטפל בנושא וכי יש לתת למשטרה הזדמנות להוכיח שההיערכות החדשה מתפקדת היטב.

בדיון שנערך בבית המשפט העליון בדצמבר 2011, אליו הוזמן רנ"צ יוחנן דנינו, מפכ"ל המשטרה, הבהיר המפכ"ל שהמשטרה מתייחסת בחומרה רבה לעברת הסחר ושהשאירה גרעין של המומחיות והידע שהצטבר ביחידת לה"ב. ניצב יואב סגלוביץ, ראש לה"ב באותה עת, הבהיר שקצינת התאום מיכל אלמוג היא שתהיה אשת הקשר לארגונים בכל הנוגע לעברות הסחר כלפי מהגרים. ארגוני זכויות האדם מחו על כך של"גרעין" שנותר לטפל בעברות הסחר הוקצו 8% מהמשאבים שהוקצו ליחידת סע"ר עד לפירוקה, אך בית המשפט קיבל את הבטחות המשטרה על כך שהטיפול בתופעה לא ייפגע כתוצאה מההיערכות החדשה.²⁰⁶

205 בג"ץ 5465/11 ח"כ אורית זוארץ ואח' נ' השר לבט"פ ואח', פס"ד מיום 5 דצמבר 2011.

סחר בנשים לזנות

גם במהלך שנת 2011, כמו בשנת 2010, לא אותרו מהגרות חדשות בבתי בושת והסתמן שבתחום מיגור הסחר לזנות נחלה המדינה הצלחה רבה.²⁰⁷ באופן חריג למדי, בדצמבר 2011 פגש צוות המוקד בכלא גבעון שבע נשים ממדינות חבר העמים וכן אזרחית קולומביה שנעצרו במועדון חשפנות ולא עזבו באופן מיידי. שש מהנשים הגיעו לישראל פחות משלושה חודשים קודם לכן ולא היה זה להן הביקור הראשון בישראל. הן לא ביקשו להתלונן. ק"ק, אזרחית קולומביה, העידה בפני אמי סער, מנהלת הקו החם של המוקד באותה עת, שאולצה לקיים יחסים עם המעסיק במועדון החשפנות וכן עם חברו אך היא סירבה להתלונן על כך וגורשה מהארץ זמן קצר לאחר מכן.

סחר במהגרי עבודה

הארגון הישראלי שעל פי הדוח האמריקאי זיהה כמה מאות קורבנות עבדות בענף החקלאות בישראל, הוא קו לעובד. למרות ריבוי המקרים, אף חקירה לא הניבה אישומים בסחר ועבדות. דוח מחלקת המדינה האמריקאית נקב בשני מקרים של עבדות בשנה זו. האחד, הרשעתם של בני הזוג ג'ולאני בהחזקה בתנאי עבדות של מ"פ, מהגרת עבודה מהפיליפינים שטיפורה פורט בפרק העוסק בשנת 2010. כן ציין הדוח שטרם הוגש כתב אישום נגד מעסיק ישראלי שאילץ את י"ר, מהגרת עבודה ממולדובה לקיים יחסים עם בנו, בנוסף לכך, אילץ האב את י"ר לעבוד משעות הבוקר המוקדמות בניקיון החנות שבבעלותו בנוסף לניקיון ביתה בן שלוש הקומות של המשפחה וטיפול רציף בבן הנכה ובצרכיו השונים. על אף חומרת המעשים שבהחלט עולים לכדי החזקה בתנאי עבדות, הואשם האב רק ב'אונס באמצעות אחר'. עם זאת, הלשכה לסיוע משפטי ייצגה את י"ר בתביעה אזרחית נגד המשפחה. בנוסף לכל זכויותיה כעובדת, הסכימה המשפחה בהסכם פשרה, לשלם לי"ר 30,000 ₪ בגין עגמת הנפש שנגרמה לה.²⁰⁸ שני המקרים הללו אותרו על ידי ארגון קו לעובד, שהשקיע מאמצים רבים בהפניית תשומת לב הרשויות אליהם. בנוסף לכך, ארגון קו לעובד דיווח גם על ארבע תלונות שהועברו לממונה על האכיפה המנהלית במשרד התמ"ת בגין עברות מין נגד עובדות סיעוד. רק במקרה אחד מהארבעה הוגבל היתר הקשיש לעובד סיעוד ממין זכר. שלוש התלונות האחרות נסגרו ללא ממצאים. כן הגיש הארגון חמש תלונות זהות נוספות בתחילת שנת 2010, שלא זכו למענה בחודשים שחלפו עד למועד פרסום הדוח.²⁰⁹

שורדי ושורדות מחנות העינויים בסיני

במהלך שנת 2011, צוות המוקד איתר וזיהה בכלא סהרונים 49 מבקשי ומבקשות מקלט שעל פי עדויותיהם סיפקו שירותי עבודה או מין לשוביהם במחנות העינויים בסיני, ולפיכך היו אמורים להיות מוכרים כקורבנות.

207 יועז יובל, [משרד המשפטים מאשר: הסחר בנשים מוגר](#), גלובס, 23 יוני, 2012.

208 בית הדין לעבודה (ב"ש), ס"ע 60340-03-11 ראיון נ' וקנין ואח', החלטה מיום 3 ינואר 2013.

209 מוקד סיוע לעובדים זרים וקו לעובד, [נייר עמדה: סחר בבני אדם, ניצול למטרות מין ועבדות של מהגרות עבודה ופליטות](#), 3 יוני 2010.

30 מתוך 103 המהגרים שיוצגו על ידי הלשכה לסיוע משפטי בשנת 2011, היו שורדי מחנות העינויים בסיני. מתוכם, 15 שוחררו למקלטים: תשע נשים ושישה גברים. 15 האחרים לא זכו להכרה כקורבנות, שכן נקבע שלא סיפקו שירותים במחנות העינויים.²¹⁰ על אף שרשות ההגירה אמרה הייתה להעניק לאותם 15 שורדים ושורדות אשרות שיקום,²¹¹ אף אחד מהם לא קיבל אשרה כזו עד סוף השנה.²¹²

בינואר 2012, צוות המוקד איתר בסהרונים לפחות שלוש נשים ששרדו את מחנות העינויים בסיני ושהלשכה לסיוע משפטי מצאה שהן עומדות בקריטריונים להכרה כקורבנות סחר. עם זאת, עקב היעדר מקום במקלט מעגן, לא ניתן היה לשחררן. אחת מהן, שהייתה באותה העת בהריון לא רצוי עקב מעשי האונס התכופים בסיני, הוחזקה במעצר במשך למעלה מחודש מבלי שתורשה להפיל את הולד, על אף שהביעה רצונה לעשות כן.²¹³

על קשיי הנשים לדווח לרשויות את אשר חוו בסיני ניתן ללמוד גם מנתונים שנאספו במרפאה הפתוחה של רופאים לזכויות אדם: מתוך 1,996 נשים שהגיעו לישראל דרך סיני במהלך שנת 2011, רק 54 התלוננו בכלא סהרונים שהותקפו מינית בסיני.²¹⁴ כלומר, פחות מ-3% מהנשים טענו מול הרשויות הישראליות כי הותקפו מינית. באותה שנה. ארגון רופאים לזכויות אדם (להלן: רל"א) הפנו 1,585 נשים לגניקולוגים וסייעו בביצוע 21 הפלות.²¹⁵ אמנם לא כל הנשים שפנו לרל"א הגיעו מגבול מצרים וגם לא כל מבקשת מקלט שנזקקה לטיפול גניקולוגי שרדה בהכרח אונס. עם זאת, כל שורדות האונס בסיני, הגיעו לכלא סהרונים. רבות מהן לא הגיעו לאחר שחרורן מהכלא, למרפאת רל"א. הפער בין מספר שורדות האונס בסיני שאותרו וזוהו על-ידי רשויות מדינת ישראל בכלא לבין אלו שאותרו וזוהו על-ידי רל"א, מבהיר עד כמה כשלו הרשויות באותה שנה בזיהוי שורדות סחר.

אחד מהשורדים שאותרו על ידי המוקד הוא מהגר עבודה מסין ששילם תמורת אשרת עבודה חוקית בבניין בישראל \$26,000. הוא רומה על ידי הסוכן שהביאו לארץ וזה הכניס אותו לישראל דרך הגבול המצרי. האיש הוחזק בתנאים קשים של כליאה, רעב וצמא במשך ארבעה חודשים והוכר כקורבן סחר, אך גם לו רשות ההגירה נמנעה מלתת אשרת עבודה בישראל כפי שדורש הנוהל.

210 המידע נאסף באותה עת על ידי צוות המוקד בביקורים בכלא ובמקלטים. במסמך המקלטים "אטלס" ו"מעגן", המסגרות לטיפול בקורבנות סחר בבני אדם - רקע כללי, דצמבר 2015 מצוין ש"בשנת 2011, נקלטו שבעה גברים ושש נשים" במקלטים, אך למיטב ידיעתנו מדובר בנתונים חסרים.

211 רשות ההגירה, נוהל מס' 6.3.0007 מיום 1 יוני 2006, "[נוהל הטיפול במתן מעמד לנפגעות סחר בנשים מטעמים הומניטאריים](#)".

212 למידע רב נוסף על המקלטים, התנאים בהם וזכויות השורדים שהועברו אליהם עד שנת 2012 ראו: ד"ר דפנה הקר וד"ר אורנה כהן, 'המקלטים בישראל לנשים ולגברים שורדי סחר בבני אדם', מרץ 2012.

213 דיווח זה נכלל בדוח שנת 2011 משום שכך נכלל בדיווח למחלקת המדינה האמריקאית. ראו הש"ל 15 להסבר אודות תקופות הדיווח השנתיות בדוח.

214 נתונים מתוך תגובת המדינה לבג"ץ 8391/11 רל"א ואח' נ' שב"ס ואח', תגובה מיום 27 דצמבר 2012, עמ' 4.

215 הנתון משקף את כלל ההפניות לרופאי נשים שניתנו במרפאה הפתוחה של רל"א בשנת 2011, שנה בה רב רובן של המטופלים היו לטענת צוות הארגון, אזרחי אריתריאה וסודאן.

עד נובמבר 2011, שגרירות אתיופיה בישראל אפשרה לרשות ההגירה להנפיק מסמכי נסיעה לאתיופיה גם עבור אריתראים, שהוריהם היו ממוצא אתיופי, או שהוריהם גדלו כאריתראים בשטחה של אתיופיה. בחסות הסכמה זו של השגרירות האתיופית, הצליחה רשות ההגירה הישראלית לגרש לאתיופיה, למיטב ידיעתנו, עשרות מבקשי מקלט מאריתריאה, שורדי סחר ממחנות העיניים בסיני, על אף מדיניות אי-ההרחקה שחלה ביחס להרחקה לאריתריאה.

בסוף שנת 2011 גירשה הרשות מהארץ שני מבקשי מקלט מאריתריאה, שורדי עיניים שהמוקד פעל לשווא לשחרורם.

אחד העצורים, ה"ק, עונה בשבי בסיני במשך 11 חודשים. דיין בית הדין בכלא, עו"ד מרט דורפמן, סבר שהוא הוחזק בתנאי עבדות וביקש את עמדתה של המשטרה תוך שבוע. ב 12 בספטמבר 2011 הגיע תשובת חולית הסחר שהעצור אכן ספג עינויים קשים ונפל קורבן לעברות רבות שבוצעו על אדמת מצרים על ידי אזרחים מצרים, אך אין כל ראשית ראיה לכך שהוא קורבן סחר. בהתבסס על תשובת המשטרה, אישר הדיין ב 19 בספטמבר את צו המשמורת מבלי לדעת שבוע קודם לכן, ב 13 בספטמבר, מיהרה רשות ההגירה לגרשו לאתיופיה, מבלי להמתין לתשובת המשטרה.²¹⁶

גם מ"ה מסר לדיין מרט דורפמן עדות דומה אודות העינויים הקשים שעבר במשך תקופה ממושכת בסיני וגם בעניינו מסרה חולית הסחר תשובה זהה. הדיין אישר את צו המשמורת בהתאם לתשובת המשטרה. נציבות האו"ם לפליטים פנתה בבקשה לבדוק את בקשת המקלט של מ"ה, ובעקבות זאת פנה המוקד לבית הדין בבקשה לשחררו. ביום 11 באוקטובר 2011, יום לפני חופשת חג הסוכות, נאות הדיין לקבל את בקשת המוקד ולשחרר את מ"ה בתנאי שהמוקד יאתר עבורו מקום מקלט ויצג תוכנית שיקום. במהלך החופש, הצליח צוות המוקד לקדם את מילוי התנאים, אך ביום הראשון לאחר החופשה, ב 21 באוקטובר 2011, עוד בטרם ניתן סיפק להציג את התנאים שמולאו לבית הדין, מ"ה גורש לאתיופיה.²¹⁷

216 מס' עצור 1400223.

217 מס' עצור 1405989.

2012

דוח מחלקת המדינה האמריקאית

יוני 2013 ²¹⁸

דרגה 1

"הממשלה חקרה לפחות 28 חקירות של סחר לזנות ושבע חקירות של עבודות כפייה. ישראל דיווחה על העמדה לדין של תשעה סוחרים לזנות ו- 10 מעסיקים בעבודות כפייה. הממשלה הרשיעה 17 סוחרים נשים לזנות וארבעה מעסיקים בעבודות כפייה, חלקם הועמדו לדין בגין עברה על חוק סחר בבני אדם אך הורשעו בעברות נלוות... בפברואר 2013 הממשלה העמידה לדין ישראלי שכלא לכאורה אישה ישראלית בדירה ואילץ אותה לעסוק בזנות..."

הרשויות הפנו 33 נשים למקלט מעגן ו- 53 גברים למקלט אטלס במהלך 2012... מקלט הגברים סייע ל- 75 קורבנות עבודות כפייה במתן קורת גג לתקופה קצרה והסדרת אשרות עבודה וסיוע משפטי... במהלך 2012, הלשכה לסיוע משפטי העניק סיוע משפטי ל- 101 קורבנות סחר ועבודות וכן ל- 186 קורבנות שנכנסו דרך מצרים ויתכן שחוו תנאי עבודות וסחר במצרים..."

פרק הדוח אודות ישראל המליץ לממשלה להחמיר את עונשי המורשעים בסחר בבני אדם, להגדיל את מספרם של פקחי העבודה בענפים בהם מועסקים מהגרי עבודה, לשפר את מערך זיהוי הקורבנות, ולהגדיל את מספרם העו"סים המועסקים במתקני הכליאה.

2012: צוות המוקד איתר וזיהה 33 נשים ועשרה גברים שורדי ושורדות מחנות העינויים בסיני וכן שמונה דייגים שהוחזקו בתנאי עבודות. 51 בני אדם.

סחר במהגרי עבודה

במהלך שנת 2012 פנו למוקד שמונה דייגים נוספים לשלושה אותם ייצג המוקד בשנת 2011.²¹⁹ הדייגים, שישה עובדים פיליפינים וכן עובד מהודו ועובד מסרי-לנקה, שנמצאו על ספינה בנמל אשדוד, חולצו על ידי המשטרה בעקבות פניית המוקד. חולית הסחר מצאה ראשית ראייה לכך שהועסקו בתנאי עבדות ולכן השמונה הועברו למקלט, אך הרשות נמנעה מלספק להם רישיון זמני לשהייה ולעבודה בישראל, בניגוד ל"נוהל טיפול בנפגעי עבדות". לאחר מספר פניות בנושא, של צוות המקלט בו שוכנו העובדים ושל המוקד, הגיש המוקד עתירה בה דרש לנפק להם את הרישיונות לאלתר. כחודש לאחר מכן, הודיעה הרשות כי החליטה לנפק לשורדים את הרישיונות המבוקשים, ובעקבות זאת נמחקה העתירה.²²⁰

שמונה מתוך 25 הגברים שנקלטו במקלט לגברים באותה שנה, היו מקרב שורדי העבדות בענף הדיג. אף מעסיק לא נתן את הדין על העסקתם של העובדים בתנאי עבדות.²²¹

שורדי ושורדות מחנות העינויים בסיני

שנת 2012 עמדה בסימן תיקון מס' 3 לחוק למניעת הסתננות, הוראת שעה שאישרה כליאתם המנהלית של 'מסתננים' מאריתריאה לתקופה מינימאלית של שלוש שנים ו'מסתננים' מסודאן לתקופה בלתי מוגבלת.²²²

בעידוד היחידה לתיאום המאבק בסחר בבני אדם במשרד המשפטים, ב-19 בפברואר 2012 הציג שב"ס נוהל לזיהוי קורבנות סחר והחזקה בתנאי עבדות מבין הכלואים. תוך 15 יום, ועם עובדת סוציאלית אחת הדוברת טיגרנית, זוהו 24 שורדי מחנות העינויים אשר על פי הגדרת המדינה עמדו בקריטריונים של שורדי עבדות. רבים אחרים לא זכו להכרה זו שכן "רק" עונו במחנות ולא סיפקו שירותים לשוביהם.²²³

בביקור אחד בכלא סהרונים ביולי 2012 זיהו עובדי נציבות האו"ם לפליטים חמישה שורדי עבדות ועינויים אשר עמדו בקריטריונים אלו, אך לא סיפרו על חוויותיהם לממוני ביקורת הגבולות ולבית הדין. זוהי דוגמה לכישלונם המתמשך של ממוני ביקורת הגבולות ודייני בית הדין לאתר את השורדים. הסיבות לכך ברורות: שימועי הממונים נערכו בתנאי צפיפות וחוסר פרטיות קיצוניים, על ידי עובדים שלא הוכשרו לעבודה עם שורדי עינויים, ודייני בית הדין נאלצו לעמוד במכסות ולערוך כמאה דיונים מידי יום. כל זאת, בנוסף לעובדה ששורדי העינויים לא ידעו ולא יכלו לדעת

219 למידע מפורט ראו: המוקד לפליטים ולמהגרים, [עבדות בלב ים – עבדות בענף הדיג בישראל](#), יולי 2014.

220 עת"מ 16187-06-12 ג'ושי ג'ורג' ואח' נ' משרד הפנים ואח'.

221 דגוני רן, [ארה"ב: הענישה על סרסורי עובדים זרים בישראל קלה מידי](#), גלובס, 20 יוני, 2013.

222 למידע נוסף על הכלואים תחת החוק למניעת הסתננות ראו: המוקד לפליטים ולמהגרים, [הדרך היחידה החוצה היא הביתה](#), נובמבר 2013.

223 רוזן סיגל, ['אף פעם לא סיפרתי מה קרה לי בסיני'](#) הקשיים באיתור וזיהוי ניצולי מחנות העינויים והתנהלות רשות ההגירה כלפיהם, כתב העת הגירה, כרך 7, 2017, עמ' 117-118.

שאיזכור העובדה שסיפקו שירותים עבור שוביהם, ולא 'סתם' עונו על ידם, תהיה רלוונטית לקידום זכויותיהם.²²⁴

בדיקה שערך המוקד במשך שלושה חודשים, בין יוני לספטמבר 2012, העלתה שמתוך 1,543 מבקשי מקלט שנכנסו לישראל באותם חודשים, דייני בית הדין הפנו רק 30 מהם לרשויות על מנת שיבחנו את האפשרות שהם נכלו קורבן לסחר בסיני. מתוך אותם 30, רק שישה (ארבע נשים ושני גברים) הוכרו בסופו של דבר כקורבנות. במהלך שנת 2012 רק אחד הגברים (מתוך השישה שהוכרו) הועבר למקלט. בהיעדר מקום במקלט, ארבע הנשים וגבר נוסף המתינו בכלא עד שנת 2013 על מנת להשתחרר מהכלא למקלט.²²⁵

מנתוני הרשויות, 1,466 נשים חצו את מדבר סיני לישראל בשנת 2012. כ - 500 מהן דיווחו לרשויות על כך שהותקפו מינית בדרכן, עלייה משמעותית מן השנה הקודמת, במהלכה דיווחו לרשויות על תקיפה מינית רק 54 נשים. מתוך 500 הנשים שדיווחו, 133 נשים הופנו על ידי רופאי שב"ס לטיפול גניקולוגי עקב מצבן. מתוך 133 הנשים שהופנו, 98 נכלאו לתקופה ארוכה מספיק, כך שהספיקו להיבדק ולקבל טיפול מגניקולוגים בכלא נווה תרצה או בבית החולים סורוקה לפני ששחררו ממעצר.²²⁶

בדיקה שערך צוות המוקד בסוף שנת 2012 בכלא סהרונים, איתרה כ - 200 שורדי מחנות העיניים בכלא. מתוכם, איתר המוקד 33 נשים ועשרה גברים שהוכרו על ידי הרשויות כקורבנות שסיפקו שירותים לשוביהם בסיני, אך המקלטים היו מלאים מכדי לקלוט אותם. במקלט נותר מקום באותה שנה לקליטת 21 נשים בלבד.²²⁷ באותה עת, שורדי עבדות שהוכרו על ידי הרשויות המתינו בממוצע בכלא למעלה ממחצית השנה(!), לא פחות מ - 194 ימים עד שהתפנה עבורם מקום במקלטים.

בשנת 2012 הכירו הרשויות ב-55 נשים ו-13 קטינות כקורבנות סחר מסיני. צוות המוקד איתר וזיהה בעבר קטינים שנכלו קורבן לעברות הסחר, אך הייתה זאת הפעם הראשונה בה הכירו הרשויות בקטינות כקורבנות סחר.²²⁸ הקטינות, מתוך קבוצה של 44 נשים שנחטפו מאתיופיה למטרת דרישת כופר לשחרורן ממחנות העיניים, הועברו מכלא סהרונים לכלא גבעון במהלך השנה ולאחר מכן שוחררו לפנימיות.²²⁹ צוות המוקד מייצג בשנים האחרונות 27 שורדות מאתיופיה מאותה קבוצה, שבגרו בינתיים, ושחלקן לא סיפרו את שעבר עליהן במחנות בעת המעצר, ופועל להסדיר עבורן מעמד של קבע בישראל. נציין בהקשר זה שככל שלא יוסדר עבור נשים אלו מעמד, הן מועמדות לגירוש מישראל.

224 שם.

225 שם, עמ' 116.

226 נתונים מתוך תגובת המדינה לב"ץ 8391/11 ר"א ואח' נ' שב"ס ואח', תגובה מיום 27 בדצמבר 2012, עמ' 4.

227 על פי מסמך המקלטים "אטלס" ו"מעגן", המסגרות לטיפול בקורבנות סחר בבני אדם - רקע כללי, דצמבר 2015.

228 למעט קורבנות סחר לזנות, שכן היו גם קטינות בין אותן קורבנות שהובאו ממדינות חבר העמים.

229 מרכז המחקר והמידע של הכנסת, [שירותי רווחה ובריאות לנשים חסרות מעמד אזרחי בישראל, נפגעות אלימות מינית ופיזית](#), כתבה: נטע משה, 3 יוני 2013.

במסגרת יצוגן של אותן 27 נשים מאתיופיה, (בניהן 13 הקטינות ששוחררו בשנת 2012), הגיעו לידי צוות המוקד פרוטוקולי השימועים של שתיים מאותן קטינות, שהיו בנות 16 באותה עת.

ממסמכי הרשויות בעניינה של א"א בת ה - 16, עולה שנכנסה לישראל ב - 5 באפריל 2012 והובאה לראשונה בפני ממונה ביקורת גבולות, פראוויני סלומון, בניגוד להוראות החוק, רק עשרה ימים מאוחר יותר, ב 15 באפריל 2012. מפרוטוקול השימוע עצמו עולה שא"א סיפרה לממונה ביקורת הגבולות כי בעוד שהדרך לסיני ארכה עשרה ימים בלבד, שהתה בסיני חודשיים ועשרה ימים, באופן המרמז על החזקתה במחנות העינויים. על השאלה "האם עברת התעללות מינית בסיני?" ענתה א"א בחיוב ואף ענתה שעברה התעללות מינית. ממונה ביקורת הגבולות שאלה אותה "כמה פעמים עברת התעללות מינית?" וכשא"א השיבה "לא זוכרת", הקשתה הממונה ושאלה: "כמה פעמים עברת אונס בערך במשך שהותך בסיני?" א"א השיבה "פעמיים שלוש לפי זכרוני". הממונה חזרה ושאלה מדוע לא דיווחה על האונס לעובדת הסוציאלית. נציין, שבטופס השימוע מופיע המשפט "לדברי המוחזקת: לא עברתי אונס בסיני", משפט שיש להניח שנתר בטופס מדבריה של עצורה אחרת, כשנשמר הטופס בשם חדש עבור א"א.²³⁰

הממונה סיכמה בטופס: "סיכום: הנ"ל מהגרת עבודה",²³¹ תוך התעלמות מן הסממנים הברורים לכך שנפלה קורבן לעברת החזקה בתנאי עבדות בסיני.

ממסמכי הרשויות בעניינה של י"ט בת ה - 16, עולה שגם היא, כמו א"א, נכנסה לישראל ב - 5 באפריל 2012 והובאה לראשונה בפני ממונה ביקורת הגבולות, פראוויני סלומון, בניגוד להוראות החוק, רק עשרה ימים מאוחר יותר, ב 15 באפריל 2012. מפרוטוקול השימוע עולה שדבריה של י"ט נכתבו בפרוטוקול באופן זהה לדברים שאמרה לממונה א"א, באופן המלמד על כך שהממונה נסמכה על תבנית ברורה שאותה ייחסה למי שהובא בפניה באותה עת, עובדה שמתילה ספק במהימנות או דיוק הדברים שצויינו בטופס כ"דברי המוחזקים".²³² גם י"ט הבהירה לממונה שנאנסה בסיני וגם בעניינה סיכמה הממונה שהיא "מהגרת עבודה... ותישאר במשמורת עד הרחקה".

על אף עיוותי הפרוטוקולים, מצאו עורכות הדין מהלשכה לסיוע משפטי שהנערות והנשים נפלו קורבן לעברת הסחר, אולם שחרורן מהכלא התמהמה במשך חודשים בהיעדר מקום פנוי במקלט ובפנימיות לנערות. שנתיים לפני חטיפתן של הנערות הגיש עו"ד גלעד ברנע עתירה לבג"ץ מטעם הלשכה לסיוע משפטי בגין מעצרו הממושך של מהגרים קטינים שאינם ברי גירוש. פס"ד שהתקבל בעתירה זו באפריל 2012, סייע בזרוז שחרורן ממעצר, לאחר שבית המשפט קבע ש"החזקתן של הקטינות בדרך קבע בבית הסוהר גבעון איננה פתרון ראוי".²³³

230 מס' מוחזקת 4628/143649.

231 ש.ם.

232 מס' מוחזקת 1436141.

233 בג"ץ 1254/10 פלוני נ' רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול. פס"ד מיום 4 אפריל 2012.

משרד המשפטים

03

Pape

Advertiser

"FOR YOU W

MODERN SL
IN HUM

מרכז שירות לקורבנות סחר בנשים
054-3008036

מרכז שירות לקורבנות סחר בנשים
Информация, помощь и поддержка
женщинам, пострадавшим
от сексуальной эксплуатации и торговли

24
הערות שוליים
הערות שוליים

054-3008036

...the reach of authorities,
...little chance of succeeding.
...recommendations
...rities deal
...legitimacy they enjoy.

מולד סיוע ל
-5602530 .70
5605175 .070

הגירשת וגם ירשת?
מדינת ישראל ומסרר בבני אדם:
בין מאבק כלכלי לגזל שיטתי,

אגלמלל אוללל
מסולל
FIM

בנת בע"מ
סיוע לעובדים זרים | אגולמלל
מולדמלל לתגלגלללל

מולד סיוע לעובדים זרים
Hotline for Migrant Workers

75 Nahalat Binyamin St. Tel Aviv 61514
09-5605175, 079-09-5602530
info@hotline.org.il
http://www.hotline.org.il
75 תולד בבני אדם, ת"ר 61514

Hotline for
"You shall not witness
against strangers in the

2013

דוח מחלקת המדינה האמריקאית

יוני 2014²³⁴

דרגה 1

"הממשלה ניהלה לפחות 32 חקירות של סחר לזנות וארבע חקירות של עבודות כפיה. הממשלה המשיכה לחקור מקרים של עבודות כפיה בפוטנציה שהופנו אליה על ידי ארגונים לא ממשלתיים. במקביל מטה המשטרה יזם 88 חקירות כתוצאה מפעילות משטרתית יזומה. הממשלה דיווחה על הגשת כתבי אישום חדשים נגד לפחות שמונה סוחרים לזנות וכן נאשם אחד בעבודות כפיה. הממשלה הרשיעה 22 סוחרים נשים לזנות ושלושה נאשמים בעבודות כפיה. בשנת 2013 מקלט מעגן סייע ל 67 קורבנות ודירות המעבר אכלסו 33 נשים ושישה ילדים. מקלט אטלס סייע ל 104 גברים.... בשנת 2013 המשטרה זיהתה והפנתה 39 נשים ו 26 גברים למקלט... בית הדין שחרר ממעצר 15 נשים מאריתריאה ומאתיופיה, שהוכרו כקורבנות עבודות מסיני... על אף שרוב קורבנות הסחר לא עומדים לדין על עברות שקשורות ישירות לעובדת היותם קורבנות סחר, ישנם קורבנות בין המגיעים מסיני וכן קורבנות עבודות, שנעצרים בגין עברות הגירה. כך למשל, על פי ארגון לא ממשלתי, המשטרה החזיקה במעצר שלושה דייגים מתאילנד שאולצו לעבוד עבור חברת ספנות ישראלית שהחזיקה בדרכוניהם, אפשרה להם רק שעתיים מנוחה בלילה ולא סיפקה להם מזון מספק ותנאי מחייה הולמים. הדייגים הוחזקו במעצר במשך חודשים בהמתנם לעדות נגד מעסיקם, בגין עברות שאינן קשורות לסחר בבני אדם."

2013: צוות המוקד איתר וזיהה שלושה דייגים שהוחזקו בתנאי עבודות וכן 14 מבקשי מקלט שורדי מחנות העינויים בסיני. 17 בני אדם.

לאחר הבחירות לכנסת ה-19, בינואר 2013, ועדת המשנה למאבק בסחר בנשים בראשותה של ח"כ עליזה לביא הוסיפה את המאבק בזנות לכותרתה ולתכניה. המוקד לא זיהה באותה שנה אף שורדת זנות.

סחר במהגרי עבודה

גם בשנת 2013, כמו בשנתיים שקדמו לה, איתר צוות המוקד שורדי עבדות בענף הדיג.²³⁵ הפעם, בניגוד לשנים קודמות, הפנייה ארעה לאחר שהעובדים חולצו מהספינה עליה עבדו. העובדים חולצו לא משום שהמשטרה גילתה שהם נפלו קורבן לעברת החזקה בתנאי עבדות, אלא בעקבות פשיטה של שלטונות המכס על הספינה בה הוחזקו, לאחר שהתגלה עליה מטען סיגריות שנחשד כמוברח. שלטונות המכס לא ייחסו לעובדים אשמה בעניין ההברחה. הם חולצו והועברו למעצר רק על מנת להבטיח שניתן יהיה לגבות מהם עדות בהליך הפלילי שהוגש נגד החברה שהחזיקה אותם בספינה. למוקד נודע על מעצרו משגרירות תאילנד, רק במאי 2013, לאחר שלושה וחצי חודשי כליאה בתנאים מנוגדים לחוק, במתקן המסורבים בנתב"ג, מתקן אליו אין למוקד גישה. המוקד פנה מספר פעמים לרשויות בדרישה לשחרר את העובדים, אך הפניות נדחו. בעקבות זאת, מסר המוקד הודעה לבית-המשפט, במסגרת עתירה שהתנהלה בין חברת הדיג לבין משרד הפנים, בה דרש את שחרורם לאלתר. ההודעה הביאה לכך שהעובדים שוחררו ושוכנו במלון במימון המדינה, שם שהו עד שסיימו את עדותם. במקביל, הגיש המוקד בקשה להכיר בשלושה כקורבנות החזקה בתנאי עבדות ולאפשר להם תקופת שיקום בארץ, אך הרשות דחתה את הבקשה. עתירה שהגיש המוקד עבורם לא זכתה להתברר, משום שהעובדים קצו בתלאות שחוו בישראל וביקשו לשוב למולדתם.²³⁶

שורדי ושורדות מחנות העינויים בסיני

במהלך שנת 2013 הצליח המוקד להביא להכרה כקורבנות ב-14 שורדי עבדות ממחנות העינויים בסיני. גם בשנה זו עמד פרק הזמן הממוצע שחלף מיום מעצרו של שורד העבדות ועד לשחרורו למקלט על כחצי שנה. מיוני 2012 ועד ספטמבר 2013, במהלך 15 חודשי תחולתו של תיקון מס' 3 לחוק למניעת הסתננות, שוחררו ממעצר רק 136 בני אדם,²³⁷ מתוכם, חמישה שורדי מחנות העינויים שוחררו על ידי המוקד. בעת פסילת החוק, בספטמבר 2013, הוחזקו עדיין 149 שורדי עינויים בכלא סהרונים, רובם המכריע במשך למעלה משנה, לא ידוע כמה מהם היו מוגדרים כקורבנות סחר אם היו מאותרים ומרואיינים במועד.²³⁸ לאחר כמה בקשות שהגיש המוקד לבית הדין, שוחררו רבים מהם ואילו רבים אחרים שוחררו עקב פסילת החוק, ללא קשר או התייחסות להיותם שורדי עינויים או סחר.²³⁹

235 למידע מפורט ראו: המוקד לפליטים ולמהגרים, עבדות בלב ים – עבדות בענף הדיג בישראל, יולי 2014. הדוח אוזכר, בין היתר, בהחלטת בית המשפט העליון בעניין ג'ולאני, בסעיף 29 לפס"ד, עמוד 11.

236 עת"מ 13-06-25390-13 Thongsri Manooon ואח' נגד משרד הפנים ואח', שם, עמ' 15.

237 בתשובתה לבג"ץ 7146/12 אדם ואח' נגד הכנסת ואח' ב-13 במאי 2013, המדינה אישרה כי עד למועד זה (מאז יוני 2012), 136 "מסתננים" שוחררו.

238 בדו"ח התקופתי הכללי של נציבות האו"ם לפליטים (UNHCR Universal Periodic Review) מספטמבר 2013, בהקשר לישראל, נכתב: "לא כל קורבנות הסחר והמסתננים זהו ע"י נציבות האו"ם לפליטים. בנציבות מודאגים בעיקר מהיעדרם של הליכי מיון מספקים במשמורת בכל הנוגע לנגישות לשירותי בריאות, כולל השגחה רפואית לילדים ולנשים בהריון. בנציבות האו"ם לפליטים עדיין מודאגים, נכון לרגע זה, מצבם של 149 קורבנות עינויים שהוכרו ככאלה ועדיין נמצאים במשמורת, רבים מהם שהוים במשמורת למעלה משנה" (עמ' 2).

239 רוזן סיגל, אף פעם לא סיפרתי מה קרה לי בסיני הקשיים באיתור וזיהוי ניצולי מחנות העינויים והתנהלות רשות ההגירה כלפיהם, כתב העת הגירה, כרך 7, 2017, עמ' 122.

דוח מחלקת המדינה האמריקאית

יוני 2015 ²⁴⁰

דרגה 1

"בשנת 2014 המשטרה יזמה פתיחתן של למעלה מ 250 חקירות סחר לזנות ועצרה 73 בני אדם במסגרת זו. המשטרה גם פתחה 119 חקירות בחשד לעבודות כפייה, ב – 15 מהן גם בחשד להחזקת דרכון... הממשלה העמידה לדין 14 סוחרי נשים לזנות אך לא העמידה אף סוחר לעבודות או עבודות כפייה... הממשלה הרשיעה 18 סוחרי נשים לזנות ואחד בעבודות כפייה... אך רק שניים מתוך ה – 19 ריצו מאסר בפועל. מאז מאי 2013, הממשלה המשיכה לשתף פעולה עם ממשלת גיאורגיה במקרה של אזרח ישראלי שניצל מינית באמצעות האינטרנט ילדה בת 10 מגיאורגיה. בינואר 2015 הוא הורשע ובפברואר נגזר דינו ל 16 שנות מאסר ותשלום \$25,000 קנס... המשטרה זיהתה 28 קורבנות סחר לזנות בפשיטות על בתי בושת... בשנת 2014 מקלט מעגן סייע ל – 58 קורבנות, כולל 27 נשים שהופנו באותה שנה למקלט. הרשויות הפנו 17 נשים למקלט טספה. דירות המעבר אכלסו 38 נשים ומקלט אטלס סייע ל – 79 גברים."

2014: צוות המוקד איתר וזיהה 22 כבדי שמיעה ואילמים ממזרח אירופה שהוחזקו בתנאי עבדות, 42 שורדי מחנות העינויים מסיני. 64 בני אדם.

מנתוני מסגרות המקלטים עולה שבשנת 2014 נקלטו במקלטים 21 גברים ו-30 נשים.²⁴¹

16 מתוך 64 השורדים שאיתר המוקד, הוכרו גם על ידי הרשויות באותה שנה.²⁴²

US State Dept. [TIP report for 2014](#), Israel, June 2015 240

241 על פי מסמך המקלטים "אטלס" ו"מעגן", המסגרות לטיפול בקורבנות סחר בבני אדם - רקע כללי, דצמבר 2015.

242 למידע נוסף אודות שורדי סחר בשנה זו ראו באתר המוקד לפליטים ולמהגרים, [עבודות וסחר בבני אדם בישראל](#) – תמונת מצב, 30 מרץ 2015.

סחר במהגרי עבודה

בשנה זו זיהה צוות המוקד בכלא גבעון תופעה חדשה של מהגרים אילמים וכבדי שמיעה ממדינות מזרח אירופה שהובאו לישראל במרמה, במטרה לקבץ נדבות בדרכים עבור האנשים שהביאו אותם לארץ. כבדי השמיעה אולצו לקבץ נדבות במשך 14 ואף 16 שעות ביממה. 15 מהם נעצרו וגורשו בטרם התברר שמדובר בתופעה. שבעה נוספים זוהו על ידי דיין בית הדין. עם זאת, רק בעקבות פניית המוקד לחולית הסחר וליחידה לתיאום המאבק בסחר במשרד המשפטים, גירושם נמנע. שישה מהם סירבו לשתף פעולה, יתכן שעקב חשש מהמברית, ורק אחד מהם הסכים לשתף פעולה והועבר למקלט. ככל הנראה ששיתוף הפעולה הבשיל לכדי כתב אישום רק שנתיים מאוחר יותר, כשאותרו עשרה כבדי שמיעה אילמים נוספים בדירה בנתניה ונתפסו מעסיקיהם הישראלים.²⁴³

שורדי ושורדות מחנות העינויים בסיני

29 אריתראים שורדי מחנות העינויים בסיני היו כלואים למעלה משנתיים בסהרונים על אף שעבדו עבור שוביהם ולפיכך היו זכאים למעמד של קורבנות סחר. המוקד זיהה במהלך השנה בראיונות מחוץ לכלא, עוד 13 שורדי מחנות נוספים שהועבדו במחנות. סה"כ זיהה המוקד במהלך השנה 42 שורדי מחנות שהיו זכאים למעמד של קורבנות.

בדצמבר 2013 הועברו מכלא סהרונים אל מתקן הכליאה החדש 'חולות', מתקן שהוקם בעקבות תיקון מס' 4 לחוק למניעת הסתננות, כ-500 מבקשי מקלט שרשות ההגירה נמנעה מלשחרר על אף הנחיית בג"ץ, ביניהם גם שורדי מחנות העינויים.²⁴⁴ גם בשנת 2014 הליך הזיהוי של שורדי סחר לא תפקד כראוי וצוות המוקד איתר בכלא סהרונים ובמתקן חולות 87 שורדי עינויים לאחר תקופת כליאה ממושכת של למעלה משנתיים. 29 מתוכם סיפקו שירותים לשוביהם והיו אמורים לזכות במעמד של קורבנות סחר. הצוות הצליח להביא לשחרורם של 42 שורדי מחנות העינויים. שניים מהם שוחררו בעקבות עתירה בעניינם לבית המשפט המחוזי, בעוד האחרים שוחררו משום שהיו חלק מקבוצה של 138 עותרים שהיו כלואים למעלה משנתיים, ללא קשר להיותם שורדי עינויים.²⁴⁵

בשנת 2014, לאחר למעלה משנתיים בכלא, לפחות חמישה שורדי עינויים שזוהו על-ידי המוקד נכנעו ללחץ העז שהופעל עליהם בסהרונים ובחרו לעזוב 'מרצון' את הארץ למדינות אפריקה. במהלך חופשת הפסח 2014 עזבו את ישראל שלושה שורדי מחנות העינויים, שאחד מהם לפחות היה זכאי למעמד של קורבן סחר: נ' נכנס לישראל ב-23 בינואר 2012 ונכלא בסהרונים. בכל 13 הדיונים שנערכו בעניינו בשפה הטיגרנית, שפת האריתראים, הוא התעקש על היותו אזרח אריתריאה. אף על פי כן, רשות ההגירה טענה שהוא אזרח אתיופיה. בפברואר 2014 פגש נ' את צוות המוקד וסיפר:

243 מגידו גור, חשד: הביאו ארצה כבדי שמיעה והעסיקו אותם בכפייה כקבצנים, גלובס, 22.8.2016.

244 בג"ץ 7146/12 אדם נג'את ואח' נ' הכנסת ואח', פס"ד מיום 16 ספטמבר 2013.

245 בג"ץ 14/7199 עותרים מסודאן ואריתריאה נ' משרד הפנים, (23 אוקטובר 2014).

"הייתי חודש בסיני. היכו אותי הרבה בראש. יש לי סימנים של המכות. כל לילה לקחו אותנו לעבוד. בנינו את הבתים של הרשיידה (המבריחים, בני שבט הרשיידה). לא סיפרתי את זה למשרד הפנים כי לא שאלו אותי. הם רק שואלים כל הזמן אם אני רוצה לחזור לאתיופיה."

צוות המוקד שלח בקשת שחרור לדיין בענייניו, אך חודש לאחר מכן, במרץ 2014, נכנע נ' ועזב 'מרצון' לרואנדה, לאחר שנתיים וחודשיים בכלא סהרונים.²⁴⁶

צילום: דוברות שבס, הכניסה לגבעון

246 רזן סיגל, 'אף פעם לא סיפרתי מה קרה לי בסיני', הקשיים באיתור וזיהוי ניצולי מחנות העינויים והתנהלות רשות ההגירה כלפיהם, כתב העת הגירה, כרך 7, 2017.

צילום: רון עמיר מתוך התערוכה "להעביר את הזמן בחולות"

2015

דוח מחלקת המדינה האמריקאית

יוני 2016 ²⁴⁷

דרגה 1

"המשטרה יזמה 234 חקירות של סחר לזנות כולל 23 חקירות של סחר לזנות ילדים. היא גם פתחה 158 חקירות בחשד לעבודות כפייה כולל שלושה מקרים של החזקת דרכון... הממשלה הגישה כתבי אישום נגד תשעה חשודים בסחר בנשים לזנות ואפס סוחרים לעבודות... הממשלה הרשיעה שלושה סוחרים נשים לזנות ואף לא סוחר אחד לעבודות..."

ב – 2015 הרשויות זיהו 50 קורבנות סחר והפנו אותם למקלטים. בנוסף, המשטרה זיהתה 13 קורבנות במהלך פשיטות על בתי בושת.... ארגון לא ממשלתי דיווח על הפניית 13 מקרים של הפרות זכויות מהגרי עבודה, שחלקם עלולים היו לעלות לכדי העסקה בעבודת כפייה, אך לא היה ברור אם הרשויות עקבו אחר המקרים..."

בשנת 2015 מקלט מעגן סייע ל 44 קורבנות, כולל 24 קורבנות שהופנו באותה שנה למקלט. שמונה מדיירות המקלט שהו בו עם ילדיהן. 15 מהדיירות החדשות היו ממזרח אירופה. בשנת 2015 מקלט אטלס סייע ל – 39 קורבנות חדשים, כולל 15 קורבנות ניצול מיני. המקלט המשיך לסייע גם ל – 26 קורבנות ששהו בו עוד מ 2014."

2015: צוות המוקד איתר וזיהה 22 גברים ושש נשים שורדי מחנות העינויים בסיני. 28 בני אדם.

בשנת 2015 נקלטו במקלטים לשורדי ושורדות סחר 27 גברים ותשע נשים. ²⁴⁸ 19 מהם מהם אותרו וזוהו על ידי צוות המוקד. ²⁴⁹

US State Dept. [TIP report for 2015](#), Israel, June 2016 ²⁴⁷

²⁴⁸ על פי מסמך המקלטים "אטלס" ו"מעגן", המסגרות לטיפול בקורבנות סחר בבני אדם - רקע כללי, דצמבר 2015.

²⁴⁹ למידע מפורט ראו: המוקד לפליטים ולמהגרים, [דוח מעקב סחר שנתי לשנת 2015](#).

סחר בנשים לזנות

במהלך שנת 2015 לא זיהה צוות המוקד שורדות סחר לזנות בכלא, אך איתר מספר פרוטוקולים של מהגרות שנעצרו בבתי בושת וגורשו מבלי שנבחנה האפשרות שהן נפלו קורבן לעברת הסחר. דיין בית הדין, מרט דורפמן הלן על כך באחד מהפרוטוקולים: "מוצא אני לנכון לציין כי במהלך הימים האחרונים מדובר במקרה שלישי שבו נעצרות נשים, תיירות מחו"ל, שלכאורה עוסקות במתן שירותי מין תמורת תשלום, בדירות דיסקרטיות באיזור תל אביב. בכל אותם מקרים מדובר בדפוס פעולה דומה של פקחי רשות ההגירה. אחד הפקחים מתקשר למספר פלאפון המופיע באתר האינטרנט שבו מתפרסמות מודעות בנוגע למתן שירותי מין בתשלום. הפקח אומר לאדם שעונה לפלאפון שברצונו לקבל שירותי מין מבחורה שתמונתה מופיעה באתר. לפקח נאמר להגיע לדירה שבה ממתינה לו הבחורה, וזאת לכאורה לצורך קבלת שירותי מין ממנה. הפקח מקבל כרטיס מדויקים של כתובת הדירה וכן על גובה התשלום. לאחר מכן, הפקח, יחד עם אנשי צוות נוספים מגיע לאותה דירה וכשהאישה פותחת את הדלת הפקחים מזדהים בתור פקחי רשות ההגירה, בודקים את מסמכיה ואם מדובר בתיירת, הם מעכבים אותה להמשך טיפול במשרדי רשות ההגירה. בפעילות זו הפקח חושף לכאורה לפחות שתי עברות פליליות שנעשות על ידי מפעיל האתר ובעל הדירה - הבאת אדם לידי מעשה זנות והשכרת מקום לשם זנות. נשאלת השאלה האם רשות ההגירה אינה אמורה לתאם פעילות מעין זו עם משטרת ישראל? לבית הדין אין מידע בעניין זה. סבורני, כי מן הראוי שהמחלקה המשפטית של רשות ההגירה תבחן את הנושא הנ"ל ואת הצורך לתאם פעילות של פקחי רשות ההגירה עם משטרת ישראל לצורך העמדת גורמים עברייניים לדין".²⁵⁰ ב-7 בדצמבר 2015 נערך דיון בנושא זה בוועדת הכנסת לקידום מעמד האישה. למרות מאמציה של יו"ר הוועדה, חברת הכנסת עאידה תומא סלימאן, לא נמסרו בישיבה כל נתונים ולא התקבלה החלטה שעשויה הייתה להביא לשיפור שיתוף הפעולה.

סחר במהגרי עבודה

במהלך שנת 2015 לא זיהה צוות המוקד בבתי הכלא שורדי סחר מתחומי החקלאות והסיעוד. דיווח מחלקת המדינה האמריקאית אודות "הפניית 13 מקרים של הפרות זכויות מהגרי עבודה, שחלקם עלולים היו לעלות לכדי העסקה בעבודת כפייה, אך לא היה ברור אם הרשויות עקבו אחר המקרים" מתייחס לדיווחו של הארגון קו לעובד אודות אזרחים ממדינות שונות שהובאו לישראל כסטודנטים, הועסקו בשש "תכניות עבודה לסטודנטים בחקלאות" בתנאים שעלולים היו לעלות לכדי החזקה בתנאי עבדות או עבודות כפייה. סטודנטים אלה נאלצו לשלם דמי תיווך גבוהים כדי להגיע לישראל והמשכורות שלהם היו נמוכות משמעותית משכר המינימום. על-פי דוח שפורסם על-ידי קו לעובד שנה קודם לכן, השכר הממוצע של מהגר עבודה בענף החקלאות היה 16.35 ₪, בעוד ששכר המינימום עמד באותה שנה על 23.12 ₪.²⁵¹ התוכניות לסטודנטים בחקלאות עדיין מתקיימות בתנאים המנוגדים לחוק גם כיום.²⁵²

250 פרוטוקול בית הדין לביקורת משמורת של שוהים שלא כדין בעניינה של א.מ.ז מס' מוחזקת 9026120 מיום 24 בנובמבר 2015.

251 שאוור נעה וקמינר מתן, קו לעובד, "מתחת למינימום", עמוד 5.

252 קו לעובד, [סטודנטים מחו"ל מנוצלים לעבודת חקלאות בלי תשלום הוגן וזכויות סוציאליות](#), 13 מרץ 2019.

שורדי ושורדות מחנות העינויים בסיני

שנת 2015 עמדה בסימן שיפור בנהלי הזיהוי של שורדי סחר מבין מבקשי המקלט מאפריקה, שיפור שנבע ככל הנראה, משינוי פרסונאלי בחולית הסחר במשטרה. ועדיין – שורדי סחר זכו בהכרה רק במקרים בהם עניינם הובא בפני חולית הסחר, בדרך כלל על ידי ארגוני זכויות האדם. באותה שנה חלה נסיגה בנגישות לשורדי סחר בכלא סהרונים וכך רבים מהם נכלאו לתקופות ממושכות, במיוחד מבקשי מקלט מאתיופייה או עצורים שזהותם שנוייה במחלוקת.

במהלך שנת 2015, מנהלת תחום המאבק בסחר בבני אדם במוקד, אמי סער, הביאה 28 מקרים של שורדי עינויים והחזקה בתנאי עבדות בפני חולית הסחר. חלקם הופנו באותה שנה למוקד באמצעות הארגונים א.ס.ף., רל"א וגורמים פרטיים. מקבוצה זו, 19 אכן הוכרו במהלך אותה שנה על ידי חולית הסחר: 13 גברים ושש נשים.

שלושה מבין שורדי המחנות שצוות המוקד הצליח להביא להכרה בהם ולשחרורם, היו כלואים במשך ארבע שנים מכני שלא זוהו קודם לכן.²⁵³

במהלך 2015 הכירה חולית הסחר ב-27 גברים, כולם אריתראים, כקורבנות. 13 מהם אותרו, זוהו והופנו על ידי המוקד. מבין 26 אפריקאים שהוכרו כקורבנות ושהו במקלט 'אטלס' בסוף אותה שנה, 16 זוהו והופנו על ידי המוקד.

החוליה גם הכירה ב- 23 נשים כקורבנות. שמונה נשים מבין ה- 23 היו שורדות מחנות העינויים בסיני, אזרחיות אריתריאה. שש מביניהן אותרו, זוהו והופנו על ידי המוקד. מבין 14 נשים ממדינות אפריקה שזוהו כשורדות מחנות סיני, ושהו במקלט באותה שנה, מחציתן (שבע נשים), אותרו, זוהו והופנו על ידי המוקד.

אחד ההישגים החשובים של היחידה לתיאום המאבק בסחר בבני אדם במשרד המשפטים הוא העובדה שלראשונה צוין בחוק במפורש שאין לזמן למתקן חולות שורדי סחר שזוהו ככאלה.²⁵⁴ עם זאת, כפי שהובהר כאן, רוב השורדים לא חשפו בעבר את החוויות שעברו בסיני ולא נשאלו על כך. גם אם השימוע ברשות ההגירה, לפני שקיבלו זימון לחולות, יכול היה באופן תיאורטי להוות הזדמנות לספר מה קרה להם בסיני, אופי השימועים והתנהלות ממוני ביקורת הגבולות הביאו לכך שרובם לא העזו לספר את שארע להם.

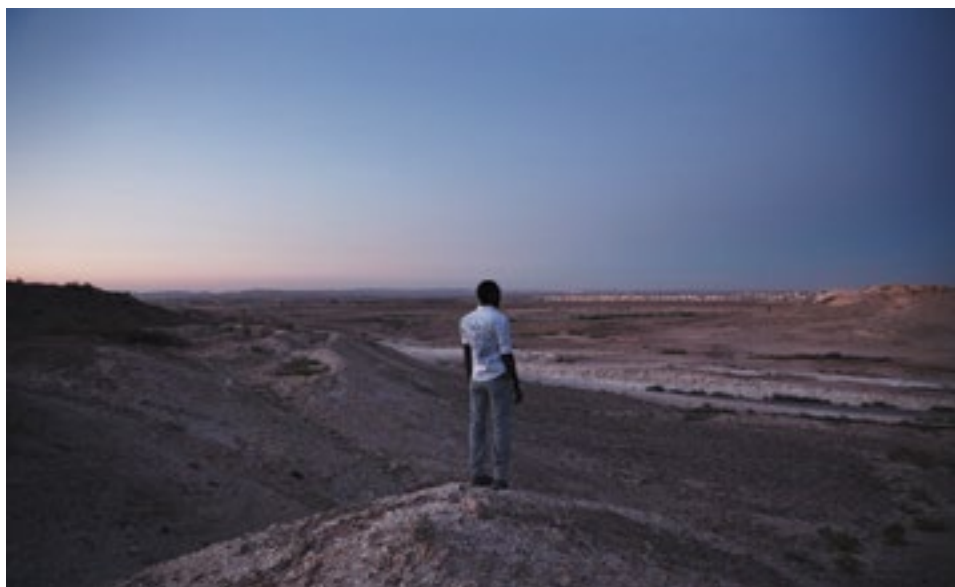
253 עצורים מס' מספר ט' 1408779, 1381869 – 1423574.

254 סעיף 32 ד' ב 6 ג' לחוק למניעת הסתננות ולהבטחת יציאת מסתננים מישראל קובע: "לא ייתן ממונה ביקורת גבולות הוראת שהייה למסתנן שהוא אחד מאלה: ... היה לממונה ביקורת הגבולות חשד סביר כי מסתנן הוא קורבן עבירה בעבירה לפי סעיפים 375א או 377א(א) או (ב) לחוק העונשין, יכנה למשטרת ישראל, בטרם מתן הוראת שהייה לאותו מסתנן בבקשה לברר אם יש ראיות לכאורה לכך שנעברה לגבי המסתנן עבירה כאמור."

”אני לא מקבל את דברייך, עכשיו בדקתי את הפרוטוקולים של הדיונים שלך בבית הדין בסהרונים ואפילו פעם אחת אתה לא טענת שנאנסת... כולם שקרנים ואתה דובר אמת?”²⁵⁵

כך הטיח ממונה ביקורת גבולות בשימוע שערך לב”ג, לאחר שזה, שורד מחנות העינויים בסיני, העז וסיפר לו שנאנס. ב”ג הבין שזו דרכו היחידה להימלט מכליאה בחולות לאחר השנה ומחציה שנכלא בסהרונים ועל אף הקושי הכרוך בחשיפה, העז ואמר את הדברים.

כמו ב”ג, במהלך אותה שנה פנו למוקד 235 מבקשי מקלט, שורדי מחנות העינויים, שביקשו סיוע בביטול זימוניהם למתקן חולות. עקב היעדר משאבים לא הצליח המוקד לערוך ראיונות עומק מספקים על מנת למפות כמה מהם עונים על ההגדרה של קורבן סחר אך לא זוהו ככאלו. שורדים רבים לא זוהו עד היום כקורבנות עקב חרדתם לספר את שעבר עליהם, או עקב התנהלות ממוני ביקורת הגבולות שלא עודדה אותם לעשות זאת.

צילום: מלין פזהאי

255 פרוטוקול שימוע לקראת הוצאת הוראת שהייה לחולות של ממונה ביקורת גבולות ערן וינטרוב לב”ג, מבקש מקלט מאריתריאה, מיום 19 באוקטובר 2015.

2016

דוח מחלקת המדינה האמריקאית

יוני 2017²⁵⁶

דרגה 1

"הממשלה פתחה ב – 310 חקירות של עברות סחר בבני אדם (279 סחר לזנות ו – 31 לעבודות כפייה)... הממשלה העמידה לדין שלושה בני אדם בגין סחר לזנות ואף אדם בגין עבודות כפייה. המשיכו ההליכים המשפטיים של 18 בני אדם שהועמדו לדין בתקופת הדיווח הקודמת (17 לזנות ואחד לעבודות כפייה)... הממשלה הרשיעה 16 בני אדם בסחר לזנות בתוכם שמונה בגין "רכישת שירותי מין מקטין", ששניים מהם גם הורשעו ב"תיאום זנות של קטינים" ואחד בעבודות כפייה... שמונה נאשמים הורשעו... הרשויות זיהו רק 47 קורבנות סחר והפנו אותם למקלטים... בשנת 2016 מקלט הנשים סייע ל 29 נשים, מהן 19 הופנו באותה שנה. מקלט הגברים סייע ל – 23 גברים שהופנו באותה שנה, מהם 12 גברים שסבלו מניצול מיני. המקלט המשיך לסייע ל – 28 קורבנות שהופנו שנה קודם לכן."

2016: צוות המוקד איתר וזיהה שורדת סחר לזנות, 15 עובדי בניין שהוחזקו בתנאי עבדות, 43 שורדי מחנות העינויים מאריתריאה, חמישה מסודאן ואחד מסנגל, ושתי נשים שורדות עבדות (עובדת סיעוד מהפיליפינים ועובדת משק בית מגיאורגיה). 67 בני אדם.

חולית הסחר הכירה ב 47 קורבנות: 23 גברים ו – 24 נשים. מתוכם, איתר, זיהה, ראיין והפנה צוות המוקד 26 קורבנות, שמהווים 55% מכלל השורדים שהוכרו באותה שנה.

סחר בנשים לזנות

במהלך השנה איתר צוות המוקד רק מהגרת אחת, אזרחית מולדובה, שהגיעה לישראל למטרת עיסוק בזנות עוד בשנות ה-2000, אך לא אותרה על ידי הרשויות במהלך כל השנים. דוח המקלטים השנתי מלמד ש-12 נשים אותרו על ידי שש יחידות משטרה שונות בבתי בושת והופנו על ידי המשטרה למקלט, 33% מכלל שורדי ושוורדות הסחר שהוכרו באותה שנה.

סחר במהגרי עבודה

בשנת 2016 הצליחו הרשויות לעצור ולהגיש כתבי אישום נגד שישה אזרחים ישראלים שהביאו לישראל במרמה כבדי שמיעה אילמים ממדינות חבר העמים והעסיקו אותם בתנאים קשים בקיבוץ נדבות, יתכן שהם גם הביאו את 22 כבדי השמיעה האילמים שהועסקו בקיבוץ נדבות אודותם דיווחנו בפרק אודות שנת 2014.²⁵⁷ תשעה מהם הועברו למקלט.

בפברואר 2016 איתר צוות המוקד 15 פרוטוקולים של דינוי בית הדין בעניינם של 15 עובדי בניין מטורקיה שהעידו על כך שנמלטו מחברת הבניין ילמזלר טרם מעצרום. 65% עובדים הועסקו באותה שנה על ידי החברה. לאור הדברים, דיין בית הדין מצא לנכון להפנות את עניינם לבחינת השאלה אם נפלו קורבן לעברות סחר. ואולם, התנהלות רשות ההגירה והתעקשות פקחיה על הפקדת ערבויות כספיות גבוהות כתנאי לשחרור ממעצר, בשילוב עם נסיבותיהם האישיות של העובדים, הביאו לכך שמרביתם הורחקו מהארץ ישירות מהכלא בטרם נבחנה בפועל שאלת ההכרה בהם כקורבנות.

רק שניים מתוכם ביקשו להתלונן נגד החברה ולנסות להסדיר את מעמדם כעובדים בישראל. עו"ד מיכל פומרנץ, שמונתה על ידי הלשכה לסיוע משפטי לבחון את עניינם של העובדים, ראינה אותם בכלא, מצאה את עדויותיהם אמינות, והמליצה לחולית הסחר להכיר בהם כקורבנות החזקה בתנאי עבדות. בהמלצותיה ציינה: "מתיאורו עולה שהוא הוחזק בחברת יילמזלר במצב בו שלטו באופן ממשי בחירותו – הוא היה תחת מעקב ופיקוח, איימו עליו באלימות אם ירח, הוא נאלץ לעבוד שעות ארוכות בעבודות מסוכנות מאוד, ללא אוכל ראוי, במשכורת שלא מכסה את השעות שעבד, הוא נאלץ לחתום על שטר שלא הבין כראוי את תוכנו לפיו יכלו לדרוש ממנו תשלום כסף רב אם יעזוב את העבודה."²⁵⁸

אף על פי כן, המשטרה סירבה להכיר בשניים כקורבנות, בטענה שעדויותיהם היו כלליות מידי. לאחר תקופת מעצר קצרה, מאס אחד מהם בחיי הכלא ושב לטורקיה. עובד נוסף, א"ט, נותר בכלא, וביקש למצות את זכויותיו. א"ט סיפר לממונה ביקורת הגבולות על תנאי ההעסקה הקשים, אך זה התעלם מהמידע והוציא נגדו צו הרחקה. רשות ההגירה מצידה, התעלמה מבקשת השחרור של הלשכה לסיוע משפטי וניסתה להרחיק את א.ט. מהארץ, ניסיון שנמנע בזכות העובדה שא"ט הצליח להתקשר מנתב"ג לעורכת דינו וזו הגישה בדחיפות ערר לבית הדין לעררים, שהוציא צו ארעי למניעת הרחקתו מהארץ. א"ט שוחרר בערבות כספית לאחר חודשיים בכלא.

257 מגידו גור, חשד: הביאו ארצה כבדי שמיעה והעסיקו אותם בכפייה כקבצנים, גלובס, 22.8.2016.

258 המוקד לפליטים ולמהגרים, [סחר בבני אדם בישראל – דוח מעקב שנתי לשנת 2016](#), עמ' 12.

במרץ 2016 דחתה רשות ההגירה את פניית המוקד בשמו של א"ט להישאר בישראל כעובד בניין של חברה אחרת, בטענה שהתלונן רק לאחר שנעצר. רשות ההגירה נסמכה בין היתר על העובדה שהמשטרה לא מצאה ראיות המצביעות על כך שא"ט הוחזק בתנאי עבדות. המוקד הגיש ערר בשמו כנגד קביעה זו, אך ההליכים הופסקו לאחר שבדצמבר 2016 נאלץ א"ט לחזור לטורקיה בעקבות עניין אישי דחוף.²⁵⁹

כן איתר צוות המוקד עובדת סיעוד מגיאורגיה ועובדת משק בית מהפיליפינים שהועסקו בתנאי עבדות והוכרו כקורבנות. שתי נשים אלו וכן עובדת תאילנדית שאותרה על ידי קו לעובד, היו שלוש הנשים היחידות שנקלטו בשנה זו במקלט ואשר לא נסחרו למטרת זנות אלא הוחזקו בישראל בתנאי עבדות.

בסוף שנת 2016 החליטו הרשויות על ביטול ביקורי בית של עו"סים בבתי קשישים המעסיקים עובדי סיעוד. אמנם גם קודם לכן הביקורים לא נערכו באופן סדיר, ואופן ביצועם הקשה על איתור וזיהוי מקרי עבדות בבתיים, אך עצם קיומם היווה תקווה לאיתור מקרי העבדות הקשים והבולטים לעין.²⁶⁰

שורדי ושורדות מחנות העינויים בסיני

בשנה זו איתר צוות המוקד 43 שורדים מאריתריאה, חמישה מסודאן ואחד מסנגל שעונו ונאלצו גם לספק שירותים למבריחים בסיני. שניים מהשורדים, שנחשדו על ידי הרשויות כאזרחי אתיופיה ולא אריתריאה כפי שטענו, אותרו בכלא לאחר למעלה מחמש שנות כליאה, בתקווה שימאסו במעצר הממושך ויפעלו להסדיר את יציאתם לאתיופיה, מדינה שלטענתם היא אינה מדינת אזרחותם.²⁶¹

מבקשי מקלט ממזרח אירופה שנכנסו דרך נתב"ג

בשנה זו נכנסו לישראל למעלה מ- 10,000 אזרחי אוקראינה וגיאורגיה והגישו בקשות מקלט למערכת המקלט הישראלית הכושלת, במטרה לנצל את האיתיות והסחבת שבה פועלת המערכת. זאת על מנת לעשות שימוש באשרות השהייה שמאפשרות בפועל לעבוד בישראל עד לדחיית בקשות המקלט. המודעות ברשת שמבטיחות עבודה קלה וחוקית בישראל, מעורבות גורמים לא מוכרים בניסוח ותיאום ההגעה של אזרחים אלו לישראל, דמי התיווך הגבוהים שהם משלמים על אף שהם אזרחי מדינות שישראל מחילה לגביהן מדיניות של פטור מאשרת תייר מאז 2011 וההגעה המאורגנת שלהם למשרדי הרשות על מנת להגיש בקשות מקלט ולקבל אשרת שהייה, כל אלו - מעלים חשד למידה רבה של שליטה מצד מגייסים או מתווכים על אותם מהגרים, שליטה שבחלק מהמקרים עלולה לעלות לכדי סחר.²⁶²

259 שם, עמ' 10.

260 שם, וגם: המוקד לפליטים ולמהגרים וקו לעובד, [עובדות סיעוד ממזרח אירופה בישראל](#), ינואר 2017.

261 המוקד לפליטים ולמהגרים, [מרים את ראשו – קורבנות עבדות מסודאן](#), 2016.

262 למידע מפורט אודות התופעה ראו: המוקד לפליטים ולמהגרים, [בדלת האחורית](#) – מגמות חדשות של סחר בבני אדם תוך ניצול מערכת המקלט הישראלית, 27 ספטמבר 2017.

דוח מחלקת המדינה האמריקאית

יוני 2018 ²⁶³

דרגה 1

"עקב תהליכי איתור לא יעילים, הממשלה המשיכה להעניש קורבנות מקרב המהגרים האפריקאים בגין פשעים המהווים תוצאה ישירה של היותם קורבנות סחר, כגון עברות הגירה. הממשלה גם יישמה מדיניות שגרמה לגירושם של קורבנות סחר פוטנציאליים מקרב אוכלוסייה זו.

הממשלה פתחה ב 231 חקירות בגין חשד לסחר לזנות ולא פתחה אף חקירה בגין עבודות כפייה... הממשלה יזמה הגשת עשרה כתבי אישום (ארבעה בגין סחר לזנות ושישה בגין סחר בילדים לזנות), אך אפס כתבי אישום בגין עבודות כפייה... הממשלה הרשיעה שלושה בני אדם (אחד בסחר לזנות ושניים בסחר לזנות ילדים) אך אפס הרשעות בעבודות כפייה... רשות ההגירה הגישה 143 כתבי אישום פליליים נגד מעסיקי מהגרי עבודה בגין הפרת חוקי עבודה. 114 מעסיקים הורשעו ונדרשו לשלם פיצוי כספי לקורבנותיהם. אף אחד ממעסיקים אלו לא הועמד לדין בגין סחר למטרות עבודות.... הממשלה גזרה דינם של שישה סוחרי נשים לזנות. אחד המורשעים בעבודות כפייה, נגזר דינו ל 15 חודשי כליאה...

המשטרה העניקה מעמד של קורבן סחר ל 73 בני אדם בשנת 2017: 24 נשים ו 49 גברים... בשנת 2017, מקלט הנשים סייע ל 41 קורבנות, ביניהם ארבעה ילדים. מקלט הגברים סייע ל 57 קורבנות ודירות המעבר סייעו ל 24 גברים ונשים כולל שמונה ילדים. רב הקורבנות במקלט הגברים היו אזרחי אתיופיה ואריתריאה."

2017: צוות המוקד איתר וזיהה שני עובדי בניין שהוחזקו בתנאי עבודה, 60 גברים ו 29 נשים שורדי מחנות העינויים מסיני, ואישה שהוחזקה בתנאי עבודה על ידי גבר ישראלי לו נישאה. 92 בני אדם.

בשנת 2017 הכירו הרשויות ב - 49 גברים וב - 24 נשים שורדי ושורדות מחנות העינויים בסיני כקורבנות סחר. מתוכם איתר והפנה צוות המוקד שבעה גברים ו 15 נשים. 12 אחוזים מהגברים ו 63 אחוזים מהנשים שהוכרו על ידי הרשויות באותה שנה, אותרו וזוהו על ידי צוות המוקד.

סחר במהגרי עבודה

צוות המוקד איתר שני עובדי בניין נוספים מטורקיה שהועסקו בתנאים קשים בחברת הבניין ילמזר, תנאים העולים לכדי החזקה בתנאי עבודת. עם זאת, חולית הסחר לא מצאה ראשית ראייה לכך. צוותי הארגונים המשיכו לאסוף מידע בתקווה להביא להכרתם של העובדים ולאחר העברת מידע נוסף, זמנו שני העובדים לחקירה נוספת. לאחר החקירה, דיווחו העובדים שהם נשאלו אך ורק על האיומים והאלימות שספגו משליחי החברה המעסיקה לאחר שנמלטו ממנה. כשניסו להעלות טענות אודות תנאי ההעסקה הפוגעניים, הבהירה להם המתורגמנית שאין זה נושא החקירה.²⁶⁴

גם בשנה זו לא זוהה ולא הוכר אף מהגר עבודה כקרבן סחר על אף שארגוני זכויות האדם איתרו וזיהו קורבנות כאלו. נציגי הארגונים התרשמו שחוקרי המשטרה כלל אינם מכירים את העברות הפליליות הייחודיות הסובבות את עברות הסחר במהגרי עבודה. כך, תלונות בנושא החזקת דרכון, שלילת חירות וסממנים נוספים, לא היו מוכרים ולא הדליקו כל נורות אדומות בקרב חוקרי משטרה ברחבי הארץ שטיפלו בתלונות אלו.²⁶⁵

שורדי ושורדות מחנות העינויים בסיני

בשנה זו איתר צוות המוקד 60 גברים ו- 29 נשים, מבקשי מקלט ששרדו את מחנות העינויים מסיני. רק שבעה גברים ו- 15 נשים מתוכם, הוכרו כקורבנות, משום שאחרים לא סיפרו על שארע להם עם כניסתם לארץ, או שלא היה תעוד לכך שסיפרו ולא איתרו עד שהוכר כקורבן והיה עמם בשבי בסיני.

בשנת 2017, הצליח צוות המוקד להביא לשחרורו של א"ג, מבקש מקלט מאריתריאה שהוחזק במשך שש שנים במעצר מנהלי משום שרשות ההגירה סברה הוא אזרח אתיופיה שמתחזה לאריתריאי. צוות המוקד כשל בהוכחת זהותו של האיש, אך הצליח לשכנע את חולית הסחר שא"ג הוא קורבן סחר מסיני. נציבות האו"ם לפליטים פעלה להעברתו של א"ג לארה"ב שם יוכל לקבל מעמד של קבע. במשך שנתיים לאחר שחרורו, רשות ההגירה המשיכה להתעקש על כך שהוא אזרח אתיופי ולהערים עליו קשיים מידי חודשיים, בעת חידוש אשרת השהייה שלו, קשיים שהעצימו את פוסט הטראומה ממנה סבל. בשנת 2019 יצא א"ג לארה"ב, שם זכה במעמד קבע ואפשרות לשיקום.

²⁶⁴ כך לדברי העובדים לנציגי המוקד אודות חקירת המשטרה שנערכה ביום 7 במרץ 2019.

²⁶⁵ לפיכך נוספים ראו את [התגובה המלאה של הארגונים](#) קו לעובד והמוקד לפליטים ולמהגרים לדוח מחלקת המדינה האמריקאית לשנת 2017.

מבקשי מקלט ממזרח אירופה שהגיעו דרך נתב"ג

כבר בשנת 2016 התריע צוות המוקד על הגידול במספרם של תיירים שהגיעו מאוקראינה וגיאורגיה לאחר שהונו לחשוב שיוכלו לעבוד כחוק בישראל. בשנת 2017 גדל עד מאד מספרם, ורק בששת החודשים הראשונים של אותה שנה, הוגשו 7,000 בקשות מקלט על ידי אזרחי מדינות אלו.²⁶⁶ צוות המוקד הצליח לאתר מבקשי מקלט ממזרח אירופה שנעצרו, בדרך כלל לאחר שנתפסו מחזיקים באשרות מזויפות שמכרו להם אותם גורמים שהביאו אותם ארצה. הם מיעטו לשתף פעולה ולא ניתן היה להבין אם היו בין אותם עצורים גם קורבנות סחר, או ש'רק' נפלו קורבן לתרמית כשהאמינו שיוכלו לעבוד כחוק בישראל.

עם זאת, צוות המוקד קיבל באוגוסט 2017 פנייה מארגון ההגירה הבינלאומי (IOM) ובה סיפורו של ו"פ, אזרח אוקראינה אשר זוהה על ידי הארגון כקורבן החזקה בתנאי עבדות לאחר שגורש מישראל. ו"פ גויס על ידי חברת כוח אדם אוקראינית והובטחה לו עבודה בישראל. הוא שילם 800 דולר עבור השירות וקיבל הדרכה כיצד עליו לנהוג בשדה התעופה. לאחר שעבר את ביקורת הגבולות, המתינו לו שני ישראלים ממוצא אוקראיני אשר לקחו אותו לדירה בה הם שיכנו אותו וכן סיפקו לו מסמכים שנתגלו מאוחר יותר כמזויפים. הם גבו ממנו 400 דולרים בנוסף על הסכום ששילם באוקראינה. מהדירה הוא נלקח למפעל בו עבד עם 15 אוקראינים נוספים בין 12 ל-15 שעות ביום והשתכר 600 דולר עבור החודש במהלכו עבד שם. לדבריו, המפעל היה תחת שמירה כבדה ונאסר עליו לצאת ממנו. הוא נלקח מהמפעל לדירה בלבד והיה נתון לאיומים מצד המבריחים כי יסגירו אותו לשלטונות. ו"פ נעצר וגורש מישראל לאחר ביקורת של הרשויות במפעל ולאחר שנתגלה כי המסמכים שניתנו לעובדים בו היו מזויפים.²⁶⁷

על פי עדותו של ו"פ, 15 אזרחי אוקראינה נוספים הוחזקו יחד עמו בתנאים שזוהו כתנאי עבדות. מתיאור מעצרו של ו"פ, עולה שיחד עמו נעצרו שורדים נוספים שהחזיקו במסמכים מזויפים ועבדו באותו מפעל, אך ממונה ביקורת הגבולות שערך לו ולחבריו שימועים עם מעצרים והחליט על גירושם, לא שאל את השאלות שהתשובות להן היו מעלות שמדובר בקורבנות החזקה בתנאי עבדות. גם דיין בית הדין לא שאל שאלות אלו, וכך גורשו ו"פ וחבריו מהארץ, מבלי למצות זכויותיהם ומבלי שניתן היה להעמיד לדין את מעסיקיהם הישראלים.

נישואין ככסות לסחר בנשים

בשנה זו איתר המוקד לראשונה, אישה אתיופית שהובאה לישראל על ידי אזרח ישראלי ממוצא אתיופי שנשא אותה לאישה, ולאחר הנישואין החזיק בה בתנאי עבדות. בעקבות פניית המוקד, המשטרה הכירה באישה כקורבן החזקה בתנאי עבדות.

266 המוקד לפליטים ולמהגרים, [בדלת האחורית](#) – מגמות חדשות של סחר בבני אדם תוך ניצול מערכת המקלט הישראלית, 27 ספטמבר 2017.

267 שם, עמ' 8.

צילום: איג עם המגשר התרבותי גרה ומנהלת הקו החם אלכס, ערב נסיעתו לארה"ב

You are safe here

Hier ben je veilig

Tumi ekhaney nirapod

آپ یہاں محفوظ ہیں

Здесь ты в безопасности

إِنَّكَ هُنَا فِي أَمَانٍ

在這裡你是安全的

אתה בטוח כאן

Estás seguro aquí

Hier bist du sicher

Hér er þú trygg

ہیجا مکانی امن

Είσαι ασφαλής

tu sùr ici

dito

Y88

न जग

vo aqui

endesin

דוח מחלקת המדינה האמריקאית

יוני 2019 ²⁶⁸

דרגה 1

"הממשלה פתחה ב – 139 חקירות הכוללות 114 חקירות של סחר נשים לזנות, שמונה חקירות בגין עבודות כפייה, ו – 17 בגין סחר בילדים למטרות מין... הממשלה יזמה 22 כתבי אישום (13 בגין סחר לזנות, שניים בגין עבודות כפייה ושבעה בגין סחר בילדים למטרות מין)... הממשלה הרשיעה חמישה סוחרים, אחד בגין עבודות כפייה וארבעה בגין סחר בילדים למטרות זנות... הרשויות פתחו 1,271 חקירות פליליות והגישו 175 כתבי אישום בגין חשד להפרת זכויות מהגרי עבודה, שהובילו ל – 35 הרשעות... הרשויות הגישו שלושה כתבי אישום נגד מעסיקים בחשד להפרת זכויות של עובדים ילדים.

ב – 2018 הממשלה דיווחה שקיבלה 105 הפניות של ארגונים לא ממשלתיים וגורמי ממשלה, 30 נותרו תלויות בסוף תקופת הדיווח. מתוכם, הממשלה העניקה מעמד של קורבן סחר ל – 59 בני אדם, מהם 41 נשים ו – 18 גברים, ירידה מ – 73 ההכרות ב – 2017. בין הקורבנות היו חמישה גברים שנפלו קורבן להעסקה בתנאי עבודות, הראשונים שהוכרו בעילה זו בשמונה השנים האחרונות."

2018: צוות המוקד איתר וזיהה 34 גברים ו – 22 נשים שורדי מחנות העינויים בסיני, חמישה עובדי בניין שהוחזקו בתנאי עבודות ואישה שהוחזקה בתנאי עבודות על ידי גבר ישראלי לו נישאה. 62 בני אדם.

סחר במהגרי עבודה

חמישה עובדי בניין טורקים, מתוך ה- 11 שפנו למוקד ולקו לעובד בשנה זו, זוהו על ידי הארגונים כמי שהוחזקו בתנאי עבדות. המדינה סירבה להכיר בהם כקורבנות עבדות על אף מאמצי הארגונים להוכיח כי הם אכן נפלו קורבן לעברה זו.²⁶⁹ עם זאת, לאחר שמונה שנים בהם לא הוכר אף מהגר עבודה כקורבן אחת מעברות הסחר, דיווחה המדינה על כך שהכירה בפברואר 2019 בחמישה מהגרי עבודה כקורבנות עבדות.²⁷⁰ גם מהגרים אלו, עובדי חקלאות מתאילנד, אותרו על ידי הארגון קו לעובד, שהפנה את עניינם אל חולית הסחר.²⁷¹

שורדי ושורדות מחנות העינויים בסיני

צוות המוקד איתר וזיהה 20 גברים אריתראים ו- 14 גברים סודאנים, שורדי מחנות העינויים בסיני, וכן 22 נשים אריתראיות ששרדו את המחנות. מתוכם הכירה המדינה בשבע נשים ושמונה גברים.

שבעה גברים מסודאן סיפרו לצוות המוקד שחוטפיהם במחנות בסיני אילצו אותם לעבוד בניקיון, בבניין ובגידול חשיש. אף על פי כן, אף אחד מהשבעה לא הוכר על ידי הרשויות כקורבן החזקה בתנאי עבדות. זאת, לאור דרישת חולית הסחר שיאתרו עדים שהיו עמם במחנות העינויים, הוכרו כקורבנות ויתמכו בעדויותיהם.

בנוסף, שבעה גברים נוספים מסודאן סיפרו לצוות המוקד שנפלו קורבן לאונס ולהתעללות מינית, באופן העונה על הגדרת החוק כהחזקה בתנאי עבדות. עוד תיארו השורדים כיצד היו עדים לאונס ולהתעללות מינית בשבויים אחרים. מלבד מקרה אחד, כל העדויות על אונס ועל התעללות מינית בסיני עלו לראשונה בפני צוות המוקד בשלהי שנת 2018, משום שצוות המוקד היה הגורם הראשון שבו פגשו ששאל אותם באופן שעודד אותם לחלוק את המידע.²⁷² חולית הסחר סירבה לקבל כראיה מספקת את עדויותיהם המהימנות של השורדים ודחתה את הבקשות.

אחד מבני הקבוצה שהגיעה אל המוקד היה ח"א, שנכנס לישראל דרך גבול מצרים באוקטובר 2011, לאחר שעונה במשך שלושה חודשים בארבעה מחנות עינויים שונים בסיני, עד שמשפחתו גייסה את סכום הכופר שנדרש לשחרורו. כשנכנס לישראל היה מצבו הבריאותי כה קשה עד שכלל לא הועבר לכלא, אלא נלקח באמבולנס ישירות לבית חולים סורוקה, שם אושפז למשך שלושה ימים עד שמצבו התייצב. על אף שסימני העינויים ניכרו על גופו, הוא לא נשאל לנסיבות הגעתו לישראל.

מאחר וח"א לא סיפר אודות מעשי האונס השיטתי במגעיו הראשונים עם הרשויות, ולאור הדרישה הראייתית הבלתי סבירה שהציגה חולית הסחר, על מנת לבסס את מהימנות העדות, פנה

269 המוקד לפליטים ולמהגרים וקו לעובד, 'כלי שרת – כבילה וניצול של עובדי בניין מטורקיה', פברואר 2020.

270 בריינר, יהושע (ג'וש), חמישה עובדים זרים הוכרו כקורבנות סחר שהובאו לישראל למטרות עבדות, הארץ, 3 פברואר 2019.

US State Dept. TIP report for 2018, Israel, June 2019 271

272 המוקד לפליטים ולמהגרים, לא מדובר – מבקשי מקלט מסודאן, ניצולי עינויים ממדבר סיני, יוני 2019, עמ' 9.

צוות המוקד לעזרת הועד הציבורי נגד עיניים בישראל על מנת שירויין בהתאם ל"פרוטוקול איסטנבול", הקובע כללים בינלאומיים מקובלים לתייעוד רפואי של עיניים. לאחר שדבריו נתמכו כאמינים על ידי המומחים שראיינו אותו, פנה צוות המוקד בפברואר 2019 לחולית הסחר בבקשה להכיר בח"א כקורבן החזקה בתנאי עבדות למטרת שירותי מין.

ביוני 2019 החליטה חולית הסחר לדחות את הבקשה, בנימוק שהחומרים אכן מעידים על כך שח"א נפל קורבן לעינויים, אך לא בהכרח קורבן החזקה בתנאי עבדות לצורך שירותי מין. בינואר 2020 עתר המוקד לבג"ץ על החלטת המשטרה שלא להכיר בח"א כקורבן סחר. במסגרת ההליכים המשפטיים, חזרה בה המדינה מעמדתה, ובמרץ 2020 החליטה חולית הסחר להכיר בח"א כקורבן עבדות. בנוסף, ביוני 2020 ניתן פס"ד המעגן את התחייבות המדינה להקים תוך חצי שנה מנגנון ערר על החלטות חולית הסחר, ולנסח באופן ברור ומוגדר את תנאי הסף להכרה באדם כקורבן סחר בבני אדם.²⁷³ באוקטובר 2021 אכן פורסם ינוהל המסדיר את הליך ההכרה כקורבנות סחר בבני אדם, כפי שהתחייבה המדינה.²⁷⁴

נישואין כנסות לסחר בנשים

באוקטובר 2018 איתר צוות המוקד את מ"ב, אזרחית אתיופיה בת 26 שהוחזקה בתנאי עבדות בידי בן זוגה הישראלי. מ"ב נישאה בשנת 2014 באתיופיה לאזרח ישראלי בנישואי שידוך. לאחר שנתיים, בסוף שנת 2016, הביאה בן זוגה לישראל לחיות עמו והסדיר עבורה אשרת תושבות זמנית. במהלך שנה הוחזקה מ"ב בביתו של בן זוגה כאשר הוא נועל אותה בבית בצאתו לעבודה, ומסרב בתוקף לתחנניה ללמוד עברית ולעבוד למחייתה. בנוסף לבידוד שכפה עליה, מ"ב סבלה אלימות קשה מצידו של בן זוגה. באוגוסט 2018 דקר אותה בן זוגה בפלג גופה העליון וכמעט שיסף את צווארה. עירנות השכנים שהזעיקו את מד"א הצילה אותה, והיא אושפזה במצב קשה בבית חולים, עברה סדרת ניתוחים ולאחר שהשתפר מצבה, לא שבה לביתה. תוכנית סיוע לקורבנות אלימות במשפחה סייעה למ"ב לקבל סיוע נפשי מביטוח לאומי וכן סיוע במגורים אך על אף שפגשה גורמי טיפול רבים ומגוונים, לא נבחנה האפשרות שהיא נפלה קורבן לעברת סחר. רק כשנודע לצוות המוקד אודותיה, באוקטובר 2018, ערך הצוות פנייה לחולית הסחר בשמה ותוך חודש מ"ב הוכרה כקורבן החזקה בתנאי עבדות.

273 בג"ץ 687/20 פלוני ואח' נ' משטרת ישראל ואח', פס"ד מיום 17 ביוני 2020.

274 משטרת ישראל, נוהל מס' 300.25.02: הגשת בקשה להכרה באדם קורבן סחר בבני אדם או החזקה בתנאי עבדות, 4 אוקטובר 2021.

דוח מחלקת המדינה האמריקאית

יוני 2020 ²⁷⁵

דרגה 1

"הממשלה פתחה ב-125 חקירות, מהן 110 חקירות בגין סחר לזנות, שמונה בגין עבודות כפייה ושבע בגין סחר בילדים לזנות... הממשלה הגישה 20 כתבי אישום הכוללים 16 של סחר לזנות, שניים של עבודות כפייה ושניים של סחר בילדים לזנות... הממשלה הרשיעה 17 סוחרים, 13 בגין סחר לזנות וכן ארבעה בגין סחר בילדים לזנות, אך אפס בגין עבודות כפייה... בנוסף, הרשויות פתחו 1,087 חקירות פליליות והגישו 157 כתבי אישום נגד מעסיקי מהגרי עבודה בגין הפרת זכויות עובדים. הורשעו 123 מעסיקים...

הממשלה קיבלה 9% הפניות מארגונים לא ממשלתיים וממקורות ממשלתיים... והכירה ב-73 קורבנות הכוללים 58 נשים ו-15 גברים. מתוך 73 הקורבנות המוכרים, 38 היו קורבנות סחר לזנות ואילו 34 היו קורבנות עבודות... רק שלושה מהקורבנות נוצלו בסיני."

2019: צוות המוקד איתר וזיהה שישה עובדי בניין טורקים, שישה עובדי בניין סרבים שנכנסו לישראל כתיירים, אישה ושתי נערות קורבנות סחר לזנות מאפריקה, שתי נשים, שורדות מחנות העינויים בסיני, ואישה שהוחזקה בתנאי עבודות על ידי גבר ישראלי לו נישאה. 18 בני אדם.

מתוך השורדים שהוכרו על ידי הרשויות, הארגונים איתרו וזיהו תשעה שורדי עבודות ושלוש שורדות סחר לזנות. 34 מהגרי העבודה שהוכרו על ידי חולית הסחר, אותרו על ידי צוות קו לעובד שהפנה 40 שורדים נוספים שלא הוכרו כקורבנות למרות ראיות חזקות לכך שהוחזקו בתנאי עבודות. למעט מקרה אחד, בכל המקרים בהם לא הוכרו השורדים, כלל לא נפתחה חקירה פלילית, על אף שבנוסף לעברת ההחזקה בתנאי עבודות, ניתן היה על פני הדברים להעמיד לדין את המעסיקים בעברות של עושק, מרמה, החזקת דרכון, תקיפה, איומים, ועוד.²⁷⁶

US State Dept. [TIP report for 2018](#), Israel, June 2019 275.

276 [תגובת ארגוני זכויות האדם לדוח מחלקת המדינה האמריקאית אודות המצב בישראל בשנת 2019.](#)

סחר בנשים לזנות

בינואר 2019, איתר צוות המוקד שלוש נשים, אזרחיות מדינה אפריקאית שהגיעו יחדיו לישראל, מהן שתי קטינות, שמעדותן עלה חשש כבד כי הוברחו לישראל דרך נתב"ג על ידי רשת של סוחרי אדם למטרת ניצול מיני. הן נכנסו לישראל בדרכונים דיפלומטיים ולא ממולדתם. צוות המוקד העביר את המידע שאסף מהאישה והנערות לרשויות הרווחה, לרשות ההגירה וכן לחולית הסחר. צוות המוקד השתכנע שהאישה ושתי הנערות נפלו קורבן לעברת סחר, וליווה אותן במהלך כל אותה שנה. עם זאת, עקב אי שיתוף פעולה של הנערות עם צוות החקירה הנערות לא הוכרו כקורבנות. אי שיתוף הפעולה נבע מהתנהלות המשטרה אל מול הנערות. בשעת בוקר מוקדמת וללא התרעה, ניידת משטרה הופיעה ואספה לחקירה את אחת הנערות מבית המחסה, כשהיא עדיין לבושה בפיג'מה. הודעה למוקד נמסרה רק לאחר שהנערה כבר הועברה לתחנת המשטרה. האירוע היה כה טראומטי עבור הנערה, עד שנלקחה מבית המחסה לבית חולים פסיכיאטרי, שם ניסתה ליטול את חייה יותר מפעם אחת.

בעקבות מקרה זה, וכן מקרים נוספים בהם המוקד וגורמים נוספים הפנו שורדות סחר לחולית הסחר, ואלו נחקרו באופן מאיים, חסר רגישות ומנוגד להנחיות ולנהלים, יזם המוקד ביוני 2020, פנייה בשיתוף עם הקליניקה לזכויות פליטים באונ' ת"א ואיגוד מרכזי הסיוע לנפגעי ונפגעות תקיפה מינית לשר לבט"פ באותה עת, אמיר אוחנה, בדרישה לשינוי כולל של דרכי התשאול של קורבנות פוטנציאליים על ידי חולית הסחר. בפנייתם פירטו הארגונים בין היתר, לצד המקרה שתואר לעיל, כיצד נחקרה קורבן לעבירות מין חוזרות ונשנות באופן אגרסיבי ובנוכחות מתורגמן גבר, וחקירתה הועמדה כתנאי מקדמי לקבלת הגנה ושיקום במקלט וכיצד אישה שסבלה אלימות מינית ופיזית מצד בעלה נלקחה בניידת מביתה לחקירה ללא התראה, ולעימות עם בן הזוג המתעלל, באופן שהוביל להפסקת שיתוף הפעולה שלה עם החקירה.²⁷⁷ בתגובה למכתב, הוזמנו נציגות הארגונים למכש עם הגורמים הרלוונטיים במשרד המשפטים והבט"פ בו ניתנה הזדמנות לנציגות הארגונים לשותף את בעלי התפקידים בממשלה בהצעותיהן לייעול הליכי הזיהוי של שורדי ושורדות הסחר. כן הבהירו הנציגות שאסור שזכאותם של שורדי סחר למקום במקלט תותנה בשיתוף פעולה עם חקירת המשטרה וכן ש"רף ראשית הראייה" להשמה במקלט צריך להיות מינימלי, ונמוך משמעותית מזה שנדרש לצורך העמדה לדין של הפוגע בשורד הסחר. המשנה למנכ"ל המשרד לבט"פ, מר אליעזר רוזנבאום, הסכים שניתן להעביר קורבן למקלט בעקבות חקירה ראשונית, אף בטרם איתור ראשית ראייה, וכן הביע את עמדתו כי ייתכן שנכון יהיה שגורם ראשוני, שאינו משטרת ישראל, שיכיר בראשית הראייה, גורם שהתמחותו בסיוע לאוכלוסיות קצה. בסיכום הישיבה הוחלט שהדברים יועברו לצורך גיבוש נוהל משטרת שידור זכות ערר על החלטות שלא להכיר בקורבנות.²⁷⁸ ואכן, באוקטובר 2021 פורסם הנוהל בו הופנמו הערות הארגונים.²⁷⁹

277 לפרטים נוספים ראו: המוקד לפליטים ולמהגרים, הקליניקה לזכויות פליטים באונ' ת"א, המרכז לנפגעי ונפגעות תקיפה מינית, **כשלים חמורים בניהול חקירותיהם של קורבנות סחר בבני אדם**, אוגוסט 2020.

278 מתוך סיכום הפגישה שהתקיימה ביום 15 אוקטובר 2020 בניהולה של בראשות עו"ד נילי פינקלשטיין מאשכול עונשין ופשיעה חמורה בייעוץ וחקיקה (משפט פלילי) בשיתוף צוות המוקד וארגוני זכויות אדם נוספים.

279 משטרת ישראל, נוהל מס' 300.25.02: **הגשת בקשה להכרה באדם קורבן סחר בבני אדם או החזקה בתנאי עבדות**, 4 אוקטובר 2021.

סחר במהגרי עבודה

בפברואר 2019 הגיע למשרדי המוקד ד"ד, אזרח סרביה, שמעדותו עלה שהוחזק בתנאי עבדות במשך חודש בקרית גת, יחד עם חמישה אזרחים סרבים נוספים. לדבריו, בהיותו בסרביה, שמע מאדם אחר שיוכל לעבוד בישראל ולהרוויח 200 יורו בחודש. האיש טיפל בהגעתו של ד"ד לישראל ובהעברתו למעסיק ישראלי בענף הבניין בעיר קרית גת. לדברי ד"ד, הוא וחמישה פועלים נוספים, אולצו לעבוד בבניין מבוקר עד ערב, ללא הפסקה, כשהם מקבלים ארוחת ערב בלבד. השישה התגוררו במוסך של בית אותו היה נועל המעסיק מידי ערב על מנת למנוע את יציאתם. עוד סיפר ד"ד שהמעסיק נהג לאיים עליהם ולהשפיל אותם. בתום החודש, התלונן ד"ד על כך שלא קיבל כל שכר, והמעסיק נתן לו 200 ש"ח בלבד. ד"ד הבין שנפל קורבן להונאה, והחליט לעזוב את המקום. הוא ניגש לשוטר בקרית גת, סיפר לו את סיפורו באנגלית הבסיסית שבפיו ושאל אותו היכן יוכל לקבל עזרה. השוטר הציע לו לפנות לארגון קו לעובד ומסר לו את כתובת הארגון. ד"ד הגיע לתל אביב בערב, ישן על מדרגות משרדי המוקד ונמצא רק למחרת היום. בעקבות פניית המוקד לחולית הסחר, ד"ד הוכר כקורבן סחר בבני אדם עוד באותו היום והועבר למקלט. חקירת משטרה נפתחה בעניין, אך ד"ד ביקש לעזוב את הארץ ולא המתין להסדרת אשרה שתאפשר את חזרתו לארץ על מנת למצות את חקירה. לטענת המשטרה, ד"ד לא הצליח לאתר את מקום החזקתו בקריית גת, באופן שסתם את הגולל על החקירה. במהלך שנת 2019 איתרו וזיהו צוות המוקד וקו לעובד עוד שישה עובדים של חברת הבנייה הטורקית ילמזלר אשר הוחזקו בתנאי עבדות שגם בהם סירבה חולית הסחר להכיר.

שורדי ושורדות מהננות העינויים בסיני

צוות המוקד הביא בשנת 2019 להכרה בשתי נשים מאריתריאה שאולצו לספק שירותי מין לשוביהם במדבר קרוב לעשור קודם לכן. האחת, ל"ק, סיפרה באופן נדיר את שעבר עליה כבר עם כניסתה לארץ, לממונה ביקורת הגבולות, אך הוא לא עשה דבר עם המידע. השנייה, ר"ב, גם היא סיפרה את שעבר עליה לדיין בית הדין מרט דורפמן, שאף המליץ לשחררה ולהכיר בה כקורבן, אך הדבר לא ארע. שתיהן הוכרו רק לאחר שהגיעו בשנת 2019 למשרדי המוקד בבקשה לסיוע וסיכומי הראיונות עמן הופנו באופן מסודר לחולית הסחר.

נישואין ככסות לסחר בנשים

בינואר 2019 פנתה למוקד מ"א, אזרחית אתיופית בת 37, שנישאה לאזרח ישראלי לאחר חמש שנים של קשר זוגי. השניים נישאו, ובפברואר 2018 מ"א הגיעה לישראל לאחר שמכרה את כל רכושה באתיופיה, לבקשת בן זוגה הישראלי. לאחר הגעתה לישראל, בן הזוג מנע בעד מ"א מלעזוב את דירתם ללא רשותו ונעל את הבית בצאתו. הוא הפעיל עליה לחצים להיכנס להריון ולאחר שהרתה, דרש שתפיל את הולד. מ"א הצליחה להימלט מהבית ומצאה מסתור אצל שכנה שחסה עליה, בבאר שבע. המארכת שלה שכנעה את מ"א להגיש תלונה במשטרה, תלונה שגובתה בהודעות האיומים המתועדות שספגו בני משפחתה באתיופיה מבן זוגה הישראלי. המשטרה הוציאה צו הרחקה נגד בן הזוג של מ"א. עם זאת, רק לאחר שהגיעה למשרדי המוקד, פנה בשמה צוות המוקד לחולית הסחר והיא הוכרה כקורבן החזקה בתנאי עבדות.

צילום: אקטיבסטילס מטבח של עובדי בניין

דוח מחלקת המדינה האמריקאית

יולי 2021²⁸⁰

דרגה 2

"המשטרה פתחה ב- 11 חקירות, כולל חקירה אחת של סחר לזנות, שמונה חקירות של עבודות כפייה ושתי חקירות של סחר בילדים לזנות. הממשלה גם חקרה 91 עברות נלוות לסחר למטרות מין אך הגיעה למסקנה שאלו עברות נלוות הקשורות לזנות... הממשלה הגישה תשעה כתבי אישום, שלושה בגין סחר לזנות, אחד בגין עבודות כפייה וחמישה בגין סחר בילדים לזנות. בכתב אישום שהוגש באפריל 2020, הנאשם החזיק לכאורה נשים וילדים בתנאי עבדות בכת בירושלים... הממשלה הרשיעה 12 סוחרי אדם, כולל תשעה בגין סחר לזנות, שניים בגין עבודות כפייה, ואחד בגין סחר בילדים לזנות... בנוסף, הממשלה פתחה 145 חקירות פליליות והגישה 94 כתבי אישום נגד מעסיקי מהגרי עבודה שנחשדו בהפרת תנאי עבודתם. בית המשפט הרשיע 77 מעסיקים..."

מדיניות זיהוי הקורבנות של הממשלה גרמה לעתים לטראומטיזציה חוזרת לקורבנות ומנעה מהם גישה לטיפול הכרחי, לעיתים במשך שנים. בנוסף, הממשלה צמצמה את מאמציה לחקור, לתבוע ולהרשיע סוחרי אדם. מדיניות הממשלה כלפי מהגרי עבודה הגבירה את פגיעותם לסחר. המדינה לא חקרה בעקביות מקרי סחר שהופנו אליה על ידי ארגונים לא ממשלתיים. זו השנה החמישית ברציפות שחולית הסחר במשטרה, שהיא עדיין הסמכות היחידה להכרה בקורבנות, סובלת ממחסור קשה בתקנים. מצב זה משפיע על יעילות ההליכים לזיהוי קורבנות סחר והפנייתם לטיפול והגנה. לכן, ישראל הורדה לדרגה 2..."

הביקורת הקשה ביותר בדוח היא בגין הצמצום במאמצי האכיפה בתחום הפרת זכויות מהגרי עבודה, ש - 98,000 מהם מועסקים בישראל כחוק ומתוכם - למעלה מ 12,000 מועסקים כחוק זה למעלה מעשר שנים. מתוך 74 קורבנות שהופנו לחולית הסחר, הכירה המשטרה ב - 69 קורבנות, אחוז הכרה גבוה במיוחד. 39 מהקורבנות שהוכרו, למעלה ממחצית - הן נשים ונערות ישראליות שחולצו מכת אחת. תשע נשים הועסקו בזנות ו - 20 הם מהגרי עבודה.

מחלקת המדינה האמריקאית המליצה לישראל 13 המלצות מרכזיות שמחציתן מתמקדות בצמצום הסחר במהגרי עבודה והשאר - בשיפור האכיפה על התופעה בכללותה והגנה על קורבנותיה, הידוק הקשר עם ארגוני החברה ושקיפות מאמצי האכיפה.

2020: צוות המוקד איתר וזיהה קורבן סחר לזנות, גבר ואישה שורדי מחנות העינויים בסיני, ומהגרת מניגריה שהוחזקה בתנאי עבדות. ארבעה בני אדם.

סחר בנשים לזנות

בשנת 2017, הגיעה למוקד ד"ג, אזרחית מולדובה, ותיארה כיצד הובאה לישראל במרמה בתחילת שנות האלפיים, והוחזקה, כמו אלפי נשים אחרות באותה תקופה, בבית בושת שבו נאלצה לספק שירותי מין לגברים רבים נגד רצונה וללא שכר, עד שאחד הלקוחות "קנה את החופש שלה" מהסרסור. התנאים שבהם הוחזקה תרמו להתמכרותה לסמים ולמערכת יחסים עם גבר אלים. המוקד פנה בשמה באותה שנה לחולית הסחר, אך בקשתה של ד"ג להכרה כקורבן נדחתה, ואילו היא החליפה את מספר הטלפון שלה וניתקה קשר.

בסוף שנת 2020, הועברה ד"ג לכלא גבעון, לאחר שריצתה מספר חודשי מאסר בגין החזקת סמים. ממונה ביקורת הגבולות שערך לה שימוע הוציא נגדה צו גירוש מהארץ, תוך התעלמות מכך שעדותה העלתה בבירור שהיא קורבן סחר בבני אדם ותוך התעלמות מהעובדה שילדיה הקטינים, אזרחי ישראל, נותרו כאן בפנימיות.

דיין בית הדין בגבעון, עו"ד יואב בר-לב, תיעד את דבריה הברורים של ד"ג בפרוטוקול הדיון:

"נכנסתי לישראל בשנת 2002 דרך מצרים. לא זוכרת אם פניתי בעבר למשרד הפנים לצורך הסדרת מעמדי היות ואני משתמשת בסמים לשעבר. הגעתי לצורך עבודה בניקיון אבל עבדתי בישראל בזנות. אין לי אף אחד במולדובה, אני מגיל מאוד צעיר הייתי בפנימייה במולדובה.... לפני שנעצרתי הייתי כמה פעמים בגמילה וגרתי ברחוב במשך כשנה וחצי. אני רוצה לבנות את המשפחה שלי כאן. אני לא מוכנה לצאת מישראל בלי הילדים שלי."²⁸¹

לעו"ד מירב בן זאב נודע במקרה על האם העומדת בפני גירוש ופנייתה הביאה לכך שמונתה בחודש אוקטובר 2020 על ידי הלשכה לסיוע משפטי לייצג את ד"ג. בזכות פעילותה, הוכרה ד"ג תוך שבוע כקורבן סחר והועברה מהכלא למקלט. ואולם, חודש לאחר מכן היא יצאה מהמקלט ולא שבה. בתחילת דצמבר 2020 אותרה גופתה ונקבע שמתה ממנת יתר של סמים.

במהלך שני העשורים האחרונים פגשה ד"ג גורמי טיפול, רווחה, אכיפה ומשפט רבים אשר בפניהם שטחה את נסיבות חייה בישראל, אך אף אחד מהם לא הפנה את עניינה לחולית הסחר.

סחר במהגרי עבודה

20 מהגרי העבודה שהוכרו על ידי חולית הסחר בשנה זו, אותרו על ידי צוות קו לעובד. הארגון קיבל תלונות רבות והתריע במהלך שנת 2020 על פגיעתה הרחבה של מגפת הקורונה בזכויות מהגרי עבודה שכלואים בסגרים עם מעסיקהם, באופן שהווה כר פורה מהרגיל להיווצרות עברות הסחר. על אף זאת, הממשלה בחרה להטיל על הפקחים משימות מתחום אכיפת נהלי הקורונה באופן שצמצם את מספר החקירות שנפתחו נגד מעסיקי מהגרי עבודה ב - 87 אחוזים.²⁸²

281 פרוטוקול בית הדין מיום 19 אוקטובר 2020 בעניינה של ד"ג.

282 עמדת המוקד לפליטים ולמהגרים בנוגע למידע שבדוח מחלקת המדינה האמריקאית אודות שנת 2020.

קו לעובד והמוקד פנו לשרים הרלוונטים והתריעו בפניהם על מחדל הטיפול בקורבנות סחר בקרב מהגרי העבודה בתקופת מגפת הקורונה.²⁸³ בין היתר ציינו הארגונים את הסדרי ההעסקה "עוקפי הסכמים בילטרליים"²⁸⁴ דוגמת ייבוא עובדים לישראל באשרות "מתנדב" או "סטודנט", את הרחבת ההגבלות על חופש ההתקשרות בהעסקה והזכות לעבור בין מעסיקים, ואת הנחיות רשות ההגירה שמנעו מעשרות אלפי עובדות ועובדי סיעוד ליטול אפילו יום חופש אחד במהלך חודשי המגפה הארוכים. הפנייה לא הובילה לשינוי המדיניות.

ב - 13 בינואר 2020 נעצרה ה"ס, מהגרת עבודה מניגריה בבית מעסיקה לאחר שאלו הזעיקו את פקחי ההגירה. ה"ס העידה שלא קיבלה כל שכר במהלך השנה ושלושת החודשים בהם עבדה בישראל וכי המעסיקה כלאה אותה והביאה למעצרה, כשביקשה את שכרה. דיין בית הדין, רג'א מרזוק, דאג להביא את דבריה לתשומת לב המשטרה אך שוטר שהגיע לכלא גבעון לחקור את האישה, טען שהיא אינה דוברת אנגלית. לדברי האישה: "מישהו שאל אותי אמר לי לכתוב התלונה כתבתי ולא שאל אותי מישהו רשמתי באנגלית אני לא טענתי שאני לא יודעת אנגלית אמר לי רק לכתוב תלונה." במקרה זה, בנוסף לדיין, גם ראש תחום טיפול ושיקום גבעון, עו"ס אופירה בראון, גילתה עירנות וערכה פנייה נוספת למשטרה על מנת שהאישה תחקר. רק בזכות הליכים משפטיים פרטיים שניסתה ה"ס לנהל על מנת לקבל את זכויותיה, עוכב גירושה על ידי בית הדין לעררים.²⁸⁵ על אף כל זאת, חולית הסחר לא עיכבה את גירושה של האישה והיא גורשה מהארץ מבלי שנחקרו כראוי טענותיה.²⁸⁶

שורדי ושורדות מחנות העינויים בסיני

ס"ב, מבקשת מקלט מאריתריאה, נמלטה לסודאן עקב רדיפת הרשויות במולדתה. היא נחטפה ממחנה פליטים בסודאן למחנה עינויים בסיני שם נאלצה לבשל, יחד עם שבוייה נוספת, את מזונם של 300 שבויי המחנה. ס"ב נאנסה אינספור פעמים על ידי שוביה עד שאימה הצליחה לגייס את סכום הכופר שנדרש עבורה. כששוחררה על הגבול עם ישראל במרץ 2012, היא לא אמרה דבר לממונה ביקורת הגבולות שחקר אותה. רק ב - 2015, עקב קשייה להתגבר בכוחות עצמה על הטרואמה, החלה בטיפול פסיכולוגי. ב - 2018 פנתה לעמותת א.ס.ף לסיוע פסיכולוגי, שם פנו בשמה למתאמת הבין-משרדית בתקווה שתיכלל בתוכנית הפיילוט לשורדי מחנות העינויים.²⁸⁷

283 לפנייה המלאה ראו: המוקד לפליטים ולמהגרים וקו לעובד, [טיפול בעברת סחר ועבדות נגד מהגרי עבודה](#), 7 יוני 2020.

284 למידע נוסף על ההסכמים הבילטרליים ראו: הילה שמיר ומעיין ניזנה (עורכות), [תוכנית אלטרנטיבית למאבק בסחר בבני אדם](#): מודל מוצע לפי גישת העבודה לסחר, מסמך מדיניות – קבוצת המחקר טראפלב, אוניברסיטת תל אביב (2020), הסכמים בילטרליים, תמר מגידו ויובל לבנת, פרק 5, עמ' 42.

285 ערר 20-1283 (ת"א), החלטת הדיין דותן ברגמן מיום 20 ינואר 2020

286 מס' מוחזק 9120109.

287 בשנת 2018 נעתרה המדינה ללחצי ארגוני זכויות האדם והחליטה על פיילוט לטיפול ב - 300 משורדי מחנות העינויים שלא הוכרו כקורבנות החזקה בתנאי עבדות. ארגוני זכויות האדם הפנו לבחינת הרשויות 250 שורדים בתקווה שיזכו לסיוע רפואי וזכויות נוספות. רק לאחרונה, שלוש שנים מאוחר יותר, פורסמו מסקנות הפיילוט, אשר חלקן כבר אינן רלוונטיות ואחרות, אינן מספקות.

במאי 2019 פנה צוות המוקד בעניינה לחולית הסחר על מנת שס"ב תוכר כקורבן החזקה בתנאי עבדות. ביולי 2019 הבקשה נדחתה ללא נימוקים.

בעקבות פסה"ד בבג"ץ משנת 2020, שנזכר לעיל במסגרת הדיון בשנת 2018,²⁸⁸ הגיש המוקד בקשה לעיון מחדש בשמה של ס"ב בנובמבר 2020, בקשה שהביאה בפברואר 2021 לכך שחולית הסחר חזרה בה והכירה בס"ב כקורבן.

ז"ג, מבקש מקלט מאריתריאה, חלק רבות מנסיבותיה של ס"ב וגם את בקשת המוקד בעניינו דחתה חולית הסחר ללא נימוקים. בדצמבר 2020 הגיש המוקד בקשה לעיון מחדש גם בשמו, שהביא להכרה בו במרץ 2021.

מאמצי ארגוני זכויות האדם נשאו פירות, גם אם באופן מוגבל, ובאוגוסט 2021 העבירה המדינה לארגוני זכויות האדם את דוח עיקרי מסקנות הפיילוט שערכה המדינה בקרב 250 משורדי מחנות העינויים בסיני. כמקרה לדוגמא, מתוארת בדוח עדותה של ל"א, שהופנתה לתוכנית הפיילוט על ידי צוות המוקד, לאחר שניסיונות הצוות להביא להכרה בה כקורבן עבדות נדחו על ידי חולית הסחר. על פי הדוח הממשלתי "היא ונשים אחרות הועבדו ע"י הבדואים – נדרשו להביא מים, לאסוף עצים ולנקות את מגורי הבדואים, כל יום במשך 4-5 שעות ביום. מלבד זאת, עברה גם עינויים מיניים; מתארת כי נאנסה כל יום, שלוש פעמים ביום, על ידי שלושה אנשים שונים". תיאור זה, שהתקבל כאמין על ידי נציגי המדינה, מהווה ראשית ראייה לכך של"א זכאית למעמד של קורבן החזקה בתנאי עבדות. עם זאת, לא נעשה דבר להכרה בה כקורבן, על אף שנציגי המדינה לבטח שמו לב לעדות זו, שכן עשו בה שימוש כ"מקרה לדוגמא" לקורבן עינויים.²⁸⁹ ארגוני זכויות האדם דרשו מהמדינה לבחון אם קיימים קורבנות עברות סחר נוספים בקרב השורדים שנכללו בפיילוט.²⁹⁰

288 בג"ץ 687/20

289 משרד המשפטים, היחידה לתיאום המאבק בסחר בבני אדם, תקציר דוח פיילוט לימודי: מיפוי אוכלוסיות פגיעות שעברו עינויים במחנות סיני, עמ' 16.

290 לפירוט עמדת ארגוני זכויות האדם ראו: המוקד לפליטים ולמהגרים, רופאים לזכויות אדם, א.ס.ף. ארגון סיוע לפליטים ולמבקשי מקלט בישראל, [התייחסות ארגוני זכויות האדם למסקנות ועדת הפיילוט בנושא מיפוי קורבנות מחנות העינויים בסיני](#), 18 אוגוסט 2021.

מגמות בולטות

במאבק בסחר לאורך שני

העשורים האחרונים

בפרק זה נסקור מגמות
בולטות העולות כשתי וערב מתיאור
המאבק בסחר ב - 20 השנים
האחרונות

מערכות נפרדות למאבק בסחר בנשים לזנות ולמאבק בדפוסים סחר אחרים

המגמה הבולטת ביותר לאורך כל התקופה היא קיומן של שתי מערכות נפרדות למאבק בסחר בבני אדם: האחת, המערכת שפועלת למניעת סחר בנשים לזנות. מערכת זו מאתרת מהגרות שעוסקות בזנות באופן אקטיבי באמצעות פשיטות משטרה על בתי בושת, העברת הנשים למקלט ופתיחת תיק פלילי לסרסור או למי שנחזה כסרסור שכן נמצא בבית הבושת בעת הפשיטה. המערכת השנייה היא זו שאמורה לפעול למניעה ואכיפת החוק על כל שאר דפוסים הסחר: הדפוס המרכזי ביותר שקיים לאורך שני העשורים האחרונים - החזקה בתנאי עבדות של מהגרי עבודה. כמו כן, ישנם דפוסים נוספים שחלקם מתועדים במקרים בודדים או במשך תקופה מוגבלת: נכגעי כתות, ילדים, בעלי מוגבלויות, סחר בכסות של נישואין וכדומה. בתחומים אלו, כאשר הקורבנות אינם אזרחי ישראל, לא נעשה כל מאמץ לאיתורם. כשהם מאותרים על ידי גורמים לא ממשלתיים, משקיעה רשות ההגירה מאמצים בגירושם מהארץ, בטרם יהיה סיפק בידם להוכיח ששרדו עברת סחר.

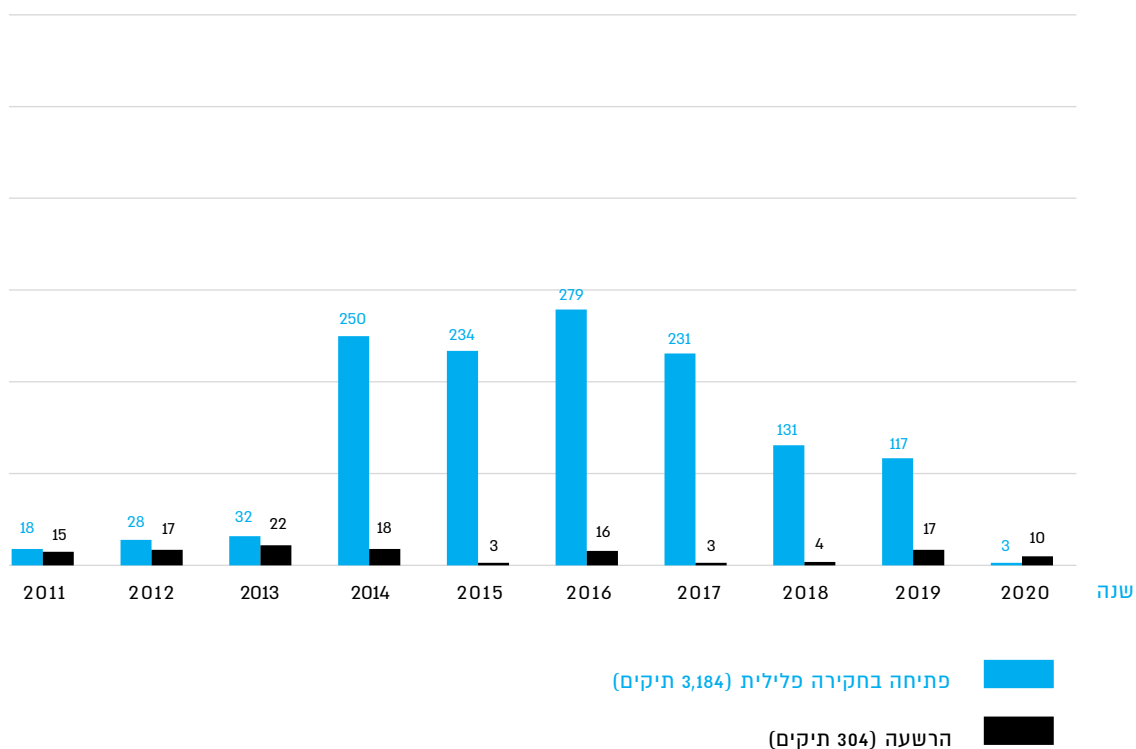
כך ארע שבעוד בעשור הראשון איתרה המדינה 3,039 שורדות סחר בנשים לזנות, הרי שבעשור האחרון, על אף המאמצים המתוארים, איתרה המדינה לכל היותר 158 שורדות סחר לזנות.²⁹¹

**“חלפו הימים האפלים בהם ניתן היה לראות באדם
כלשהו קניינו של אדם אחר. האדם באשר הוא אדם, אינו יכול
לשמש כחפץ שניתן לרכוש בו זכויות קנייניות: אדם נולד בן חורין,
וזכותו לחירות מוגנת ונשענת על זכויות היסוד של האדם,
בין אם חקוקות הן ובין אם אינן כתובות עלי ספר.”**

כבוד השופטת דורית ביניש, ע"פ 11196/02, 13 אוגוסט 2003, בפסק הדין
שדחה ערעורו של סוחר הנשים מיכאל פרודנטל, על 24 חודשי המאסר בפועל
שקצב לו בית המשפט המחוזי

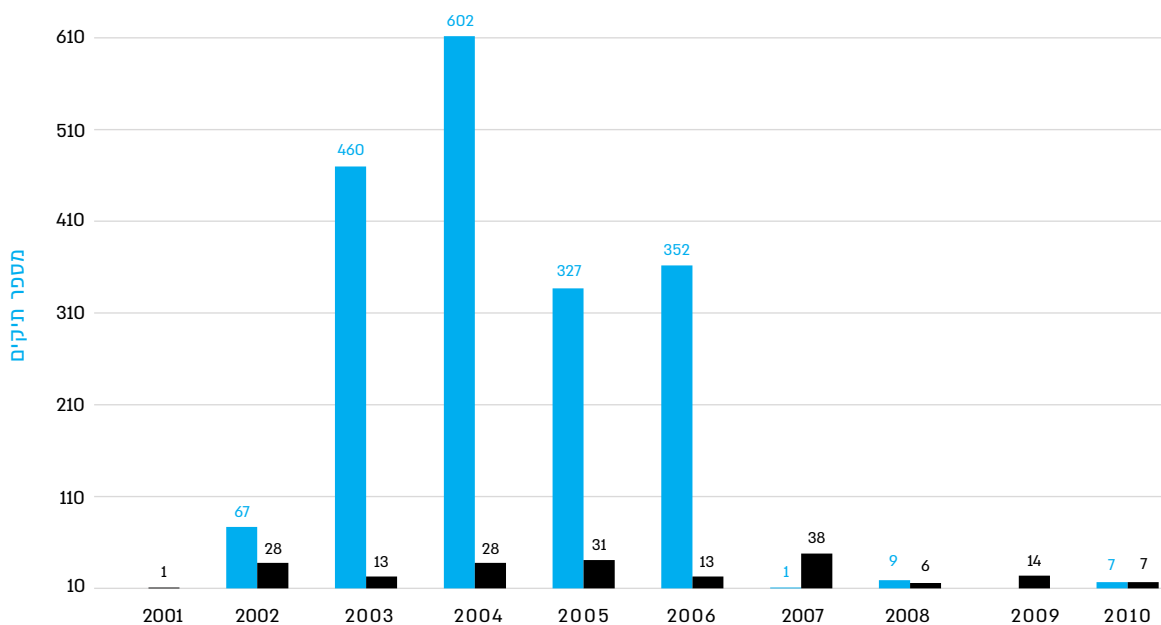
291 על פי ספירת שורדות הסחר כפי שמפורטת בדוחות מחלקת המדינה האמריקאית בשנים בהן מפורט מספרן. בשנים האחרות, חיסרנו ממספר הנשים הכולל שנמסר על ידי מחלקת המדינה את הנשים שהמוקד איתר ואינו שורדות סחר לזנות. יתכן שמספרן של הנשים בזנות אף נמוך מ- 158 בין השנים 2010 ל 2020 שכן לא חיסרנו ממספר השורדות את מהגרות העבודה שזוהו במהלך שנים אלו על ידי ארגון קו לעובד, שכן הנתונים טרם עובדו.

הליכים פליליים בתיקי סחר לזנות ועברות נלוות על פי דיווח המדינה למחלקת המדינה האמריקאית

נתוני אכיפת עברת הסחר לזנות בישראל
על פי דוחות מחלקת המדינה האמריקאית בשני העשורים האחרונים

2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	סה"כ
18	28	32	250	234	279	231	131	117	3	3148
15	17	22	18	3	16	3	4	17	10	304

הליכים פליליים
בתיקי סחר לזנות

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
פתיחה בחקירה פלילית		67	460	602	327	352	9	117		7
הרשעה	1	28	13	28	31	13	6	17	14	7

הגרף מתאר את מאמצי האכיפה של מדינת ישראל על עברת הסחר בנשים לזנות בלבד וזאת משום שנתוני האכיפה על מעסיקי מהגרי עבודה כפי שהשתקפו בדיווחי המדינה למחלקת המדינה האמריקאית לאורך שני העשורים האחרונים הם מאד לא ברורים ולא עקביים. בכל שנה הודגשה אכיפה על עברות שונות וכן דווחו שלבי אכיפה שונים וחלקיים, באופן שלא מאפשר עיבוד נתונים מסודר. זאת בנוסף לעובדה שרק בשנת 2006 הצטרפו 'החזקה בתנאי עבודת' ו'עבודת כפייה' לעברות הסחר ולכן לא ניתן היה להעמיד לדין על עברות אלו עובר לשנת 2006.

נציין שגם הנתונים אודות אכיפת עברת הסחר לזנות אינם מדויקים שכן לעיתים דיווחה המדינה על כך ש"זמה כתבי אישום" באופן שאינו מאפשר להבין אם אותם כתבי אישום אכן הוגשו. לעיתים מדווח ש"הוגשו כתבי אישום, חלקם בעברת סחר", באופן שלא מאפשר להסיק כמה מהם בעברת סחר וכמה בעברות נלוות. המדינה מציינת שלעיתים כתב אישום בעברת סחר הסתיים בהרשעה בעברה נלווית אך ללא נתונים המבהירים את היקף התופעה. בכל השנים מצוין כמה הרשעות בעברות הסחר (או אולי גם עברות נלוות) הושגו, ובכל השנים למעט שנת 2009 מצוין כמה תיקי חקירות נפתחו ולכן בחרנו להציג נתונים אלו. ניתן להסיק שבעוד נפתחו במהלך שני העשורים האחרונים 3,148 חקירות פליליות בגין סחר לזנות ועברות נלוות, הושגו בסופו של דבר 304 הרשעות כשלא ברור כמה מהן בעברת סחר לזנות וכמה בעברות נלוות.²⁹² במהלך כל השנים הללו, הורשעו רק שני בני אדם, בני זוג ממזרח ירושלים, בהחזקת מהגרת עבודה מהפיליפינים בתנאי עבודת.²⁹³ הרשעות אחרות בעברה זו התקבלו רק במקרים בהם השורדים היו אזרחי ישראל.

ניכר שרשויות האכיפה נחושות לפעול למיגור הסחר בנשים ויתכן שהפער בין מספר תיקי החקירות שנפתחים לבין ההרשעות נובע גם מאי שיתוף פעולה של הנשים. רבות מהמהגרות שנעצרות בבתי בושת או במועדוני חשפנות, אינן משתפות פעולה עם המשטרה ומבקשות רק לשוב למולדתן ולפיכך מתקשות רשויות החוק להאשים סרסורים, או מי שנמצא במקום ונחזה לסרסור, בעברות סחר. עם זאת, נראה כי כל מהגרת שנעצרת בבית בושת, מועברת באופן אוטומטי למקלט, גם אם היא מבהירה לשוטרים שהיא נמצאת במקום מרצונה, שהיחס אליה וכן רוחחיה, הם לשביעות רצונה המלאה. הרף הראייתי שחולית הסחר דורשת ממהגרות שנעצרות בבתי בושת, לצורך הכרה בהן כקורבנות, הוא נמוך עד מאד. אפילו רשות ההגירה, הפועלת נחרצות לגירוש שוהים שלא כדיון, גם אם הם שורדי סחר, פועלת על פי נהליה ומעניקה אשרת שיקום לכל קורבן סחר לזנות שמבקשת אשרה מסוג זה.

לעומת זאת, המצב שונה בתכלית באשר לסחר של מהגרי עבודה. כאמור, עד שנת 2006 החוק לא אסר על החזקה בתנאי עבודת ועבודות כפייה. כפי שמוכיח דוח זה, מהגרי עבודה רבים הועסקו בתנאי עבודת עוד לפני שנת 2006, ועל אף שנעברו כלפיהם גם עברות שהיו קיימות בספר החוקים באותה עת, נמנעו רשויות האכיפה מאכיפת החוק על מעסיקים פוגענים. בנוסף,

²⁹² מספר כתבי האישום שהוגשו במהלך שני העשורים עומד על 214, אך ברור שמדובר בדיווח חסר ומספר כתבי האישום שהוגשו רב ממספר ההרשעות. בשנים 2003, 2004, 2005, ו- 2009 לא דווח כלל מספר כתבי האישום שהוגשו.

²⁹³ ע"פ 6327/12 ג'ולאני נ' מדינת ישראל, פסק דינו של כבוד השופט חנן מלצר פורסם בנבו, 6 ספטמבר 2016. בנוסף הורשע בעברה זו גם מנהיג כת אזרחי ישראל, אך דוח זה מתמקד במהגרים ומהגרות בלבד.

חלפו ארבע שנים מכניסתו של החוק שהפליל החזקה בתנאי עבדות ועבודות כפיה לתוקף ועד שהוגש כתב אישום נגד זוג המעסיקים הראשונים שהחזיקו את המהגרת שעבדה בביתם בתנאי עבדות.²⁹⁴ חקירה זו, כמו שאר החקירות מסוג זה, נפתחה רק בעקבות פניות של צוות קו לעובד. ניכר שהמדינה אינה עושה כל מאמץ לאתר קורבנות עבדות ועבודות כפייה ביוזמתה. מהגרי העבודה המועטים שהוכרו כקורבנות הם מי שאותרו וזוהו על ידי ארגוני זכויות אדם. מאחר והארגונים מפנים את שורדי ושורדות הסחר ואת תיקיהם לחולית הסחר, יכולה המדינה לדווח ואכן כך היא עושה, שהמטרה היא שאיתרה וזיהתה את השורדים, על אף שעבודת האיתור נעשית תמיד על ידי הארגונים ובמקרים רבים גם עריכת הראיונות עם השורדים והכנת הסיכומים והמסקנות לחולית הסחר.²⁹⁵ בכל הנוגע לקורבנות סחר שלא למטרת זנות, רשות ההגירה מפרה את נהליה שלה ומונעת בעד שורדי ושורדות סחר רבים את אשרת השיקום המגיעה להם. כך קורה שבעוד הלשכה לסיוע משפטי העניקה בעשור האחרון סיוע ל – 1,454 מהגרים ומהגרות, והמקלטים העניקו מקלט ל 898 מהם,²⁹⁶ רשות ההגירה העניקה אשרות שיקום רק ל-329 שורדים ושורדות,²⁹⁷ שלישי מדירי המקלטים ורק חמישית מלקוחות הלשכה לסיוע משפטי.

מן הראוי להבהיר שישראל אינה לבד. מתוך 118,932 שורדי סחר בבני אדם שזוהו ברחבי העולם בשנת 2019, רק 13,875 שורדים. ות זוהו מחוץ לתעשיית המין. מתוך 9,548 סוחרי אדם שהורשעו באותה שנה, רק 498 סחרו בבני אדם שלא למטרת זנות.²⁹⁸ בכל העולם מתקשות הרשויות בזיהוי ואכיפת עברות סחר שאינן למטרת ניצול מיני.²⁹⁹ ועדיין, הפער בישראל בין אכיפת עברות הסחר לזנות לבין אכיפת שאר עברות הסחר גדול באופן משמעותי מהממוצע העולמי שהוצג כאן.

294 שם.

295 כך לדוגמה דיווחה המדינה בשנת 2015 באופן שהוצג בדוח כך: "ב' – 2015 הרשויות זיהו 50 קורבנות סחר והפנו אותם למקלטים" על אף שכל אותם 50 מהגרי העבודה אותרו על ידי צוות קו לעובד שפנה בעניינם לרשויות פעם אחר פעם, עד שחולצו ממעסיקיהם הפוגעניים.

296 במהלך 15 שנות פעילות מקלט מעגן לנשים, שהו בו 551 נשים שורדות סחר ועבדות ואילו במהלך 10 שנות פעילות מקלט אטלס לגברים, שהו בו 347 שורדי סחר ועבדות, תשובת רשות ההגירה מיום 14 אפריל 2019 לבקשת חופש מידע של טראפלב מיום 13 במרץ 2019.

297 נתוני השנים 2009 עד 2018 נאספו מתוך תשובת רשות ההגירה מיום 14 אפריל 2019 לבקשת חופש מידע של טראפלב מיום 13 במרץ 2019 ואילו נתוני השנים 2019 ו 2020 מופיעים בדוחות מחלקת המדינה האמריקאית לשנים אלו, כמצוין בפרקים הרלוונטיים.

298 הילה שמיר ומעיין נייעזה (עורכות), תוכנית אלטרנטיבית למאבק בסחר בבני אדם: מודל מוצע לפי גישת העבודה לסחר, מסמך מדיניות – קבוצת המחקר טראפלב, אוניברסיטת תל אביב (2020), עמ' 8.

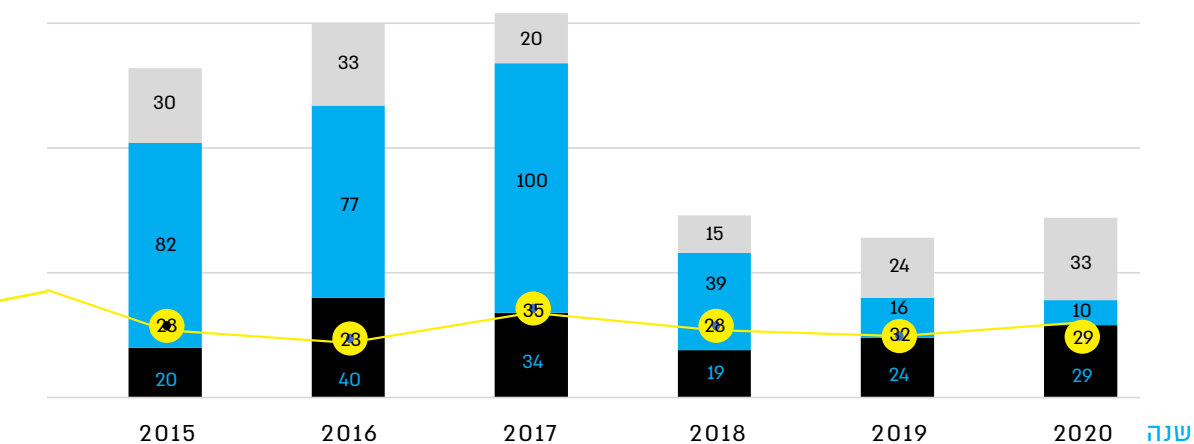
299 למידע נוסף אודות הקשיים בזיהוי שורדים ובאכיפת החוק על סוחרי אדם למטרות עבדות ופתרון הקשיים, ראו: Adv. Rahel Gershuni, *Trafficking for Slavery, Forced Labour and Servitude: Issues and Insights*, 2020

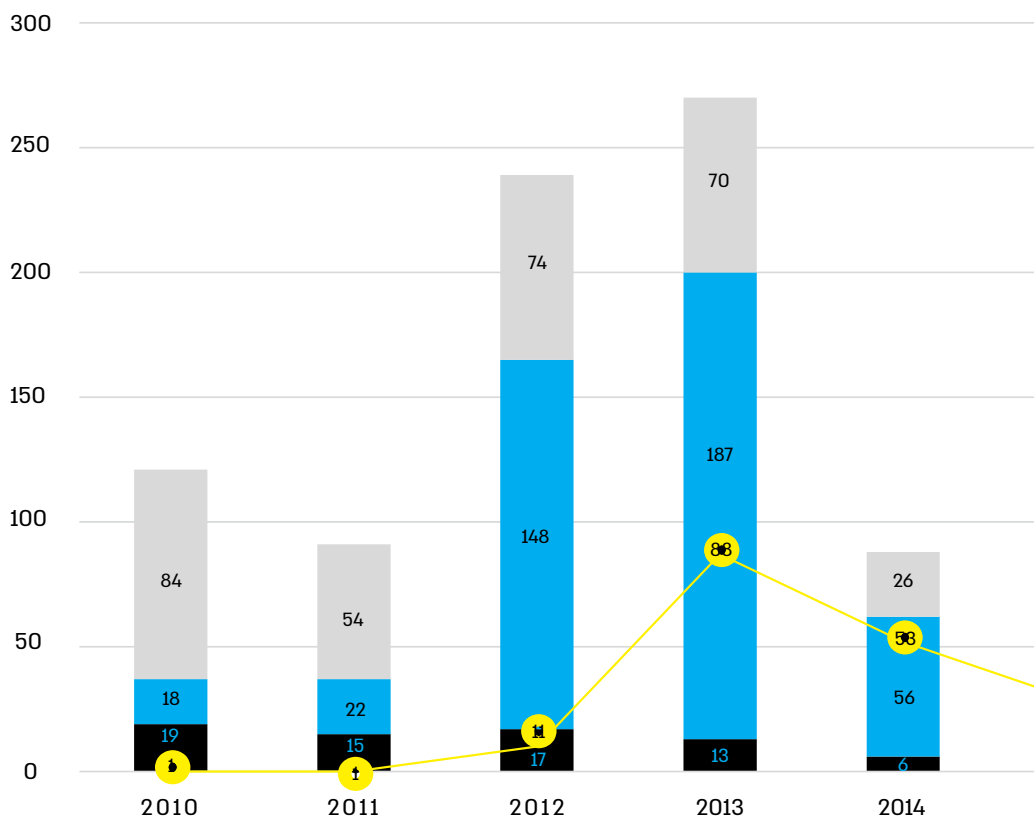

צילום: אקטיביסטיס מגורים של עובדי בניין

פניות חדשות של מהגרים.ות ללשכה לסיוע משפטי אל מול אשרות השיקום שקיבלו שורדי ושורדות עברות הסחר

■ 329 אשרות שיקום
■ 236 שורדות עברות הסחר לזנות
■ 463 מהגרי ומהגרות עבודה
■ 755 שורדי ושורדות מחנות סיני

הנתונים בגרף זה מלמדים על מספרם של שורדי ושוורדות עברות הסחר שנעזרו בשירותי הלשכה לסיוע משפטי של משרד המשפטים לאורך השנים ולצידם, שורדי ושוורדות סחר שקיבלו אשרת עבודה לשנת שיקום מרשות ההגירה. לא נכללו בגרף פונים. ות ללשכה לסיוע משפטי שהוחלט שאינם זכאים לסיוע כזה וכן נעדרים מהגרף אזרחי ישראל נפגעי כתות אשר גם להם מספקת הלשכה סיוע משפטי. כל המופיעים בגרף הם מהגרים. ות שהתעורר חשד לכך שהם שורדי ושוורדות סחר שזכאים לסיוע משפטי.

ספירת לקוחות הלשכה לסיוע משפטי במהלך העשור האחרון, מעלה שניתנו שירותים ל – 1,454 מהגרים ומהגרות, כמחציתם – 755 בני אדם, הם מבקשי ומבקשות מקלט מאריתריאה, אתיופיה וסודאן ששרדו את מחנות העינויים בסיני. 463 מתוכם הם מהגרי עבודה או מהגרים למטרות אחרות. 236 מתוכם הן שוורדות סחר לזנות. מתוך 1,454 לקוחות הלשכה, רק 329, כחמישית, קיבלו במהלך העשור האחרון אשרות שיקום מרשות ההגירה.

ניתן להתרשם שקיים פער בין מספרם של הזוכים בסיוע משפטי מטעם משרד המשפטים לבין הזוכים באשרת עבודה לשנת שיקום מרשות ההגירה. הפער נובע ממספר סיבות שהראשונה בהן היא העובדה שלא כל מי שזוכה לסיוע משפטי, אכן זכאי למעמד של קורבן סחר. לעיתים מתברר שאינו זכאי. סיבה שנייה לפער נעוצה בכך שמבקשי מקלט שממילא אינם מגורשים לארצם, לא משקיעים בדרך כלל את המאמצים הנדרשים להגשת הבקשה לאשרה. סיבה שלישית לפער היא ששוורדים רבים העדיפו לחזור למולדתם ולכן לא ביקשו ולא קיבלו אשרות שיקום. אך לא ניתן להתעלם מהעובדה שהפער משקף את המאמצים שמשקיע כל השנים משרד המשפטים בניסיון לסייע לשורדי ושוורדות הסחר, על ידי הנושאות בתפקיד התיאום הבין-משרדי למאבק בסחר בבני אדם וכן הלשכה לסיוע משפטי, אל מול מאמציה המונגדים של רשות ההגירה לגרש מהארץ כמה שיותר מהגרים, גם אם הם שורדי ושוורדות סחר. פעמים רבות יגורשו מהגרים. ות גם לאחר שמתעורר חשש של ממש בעניין זה, אך בטרם ניתן לזהותם כקורבנות סחר. כך למשל גורשו בבהילות בראשית שנת 2016 עובדי חברת ילמזלר שנעצרו וזאת על אף הפניית בית הדין ועל אף שהלשכה לסיוע משפטי מצאה ראשית ראייה להחזקתם בתנאי עבדות של חברי הקבוצה שסרבו לעזוב.³⁰⁰ כך גם נעצרו וגורשו בשנת 2014 מהגרים כבדי שמיעה ואילמים שהובאו ממדינות חבר העמים לקבץ נדבות בתנאים שהתבררו בסופו של יום כתנאי עבדות.³⁰¹

מספרן הנמוך של שוורדות הסחר לזנות שפנו ללשכה לסיוע משפטי – 236 נשים – בעשור האחרון, מעיד אף הוא על הצלחתה של המדינה בפיתרון הבעייה, שכן על אף שנשים בזנות מאותרות באופן אקטיבי ויזום על ידי המשטרה, עדיין מספרן בכל בעשור האחרון לא עלה על 236 נשים.³⁰²

300 לפרטים ראו פרק שנת 2016.

301 לפרטים ראו פרק שנת 2014.

302 הפער בין מספר שוורדות הזנות שהוכרו בעשור האחרון (158 לכל היותר) לבין 236 שוורדות הזנות שפנו ללשכה לסיוע המשפטי בעשור האחרון, נובע ככל הנראה מכך שגם שוורדות סחר שהגיעו לישראל עשור קודם לכן פנו בעשור האחרון ללשכה לסיוע משפטי ובנוסף, לא כל מי שפונה לסיוע המשפטי אכן זכאי להכרה כקורבן סחר.

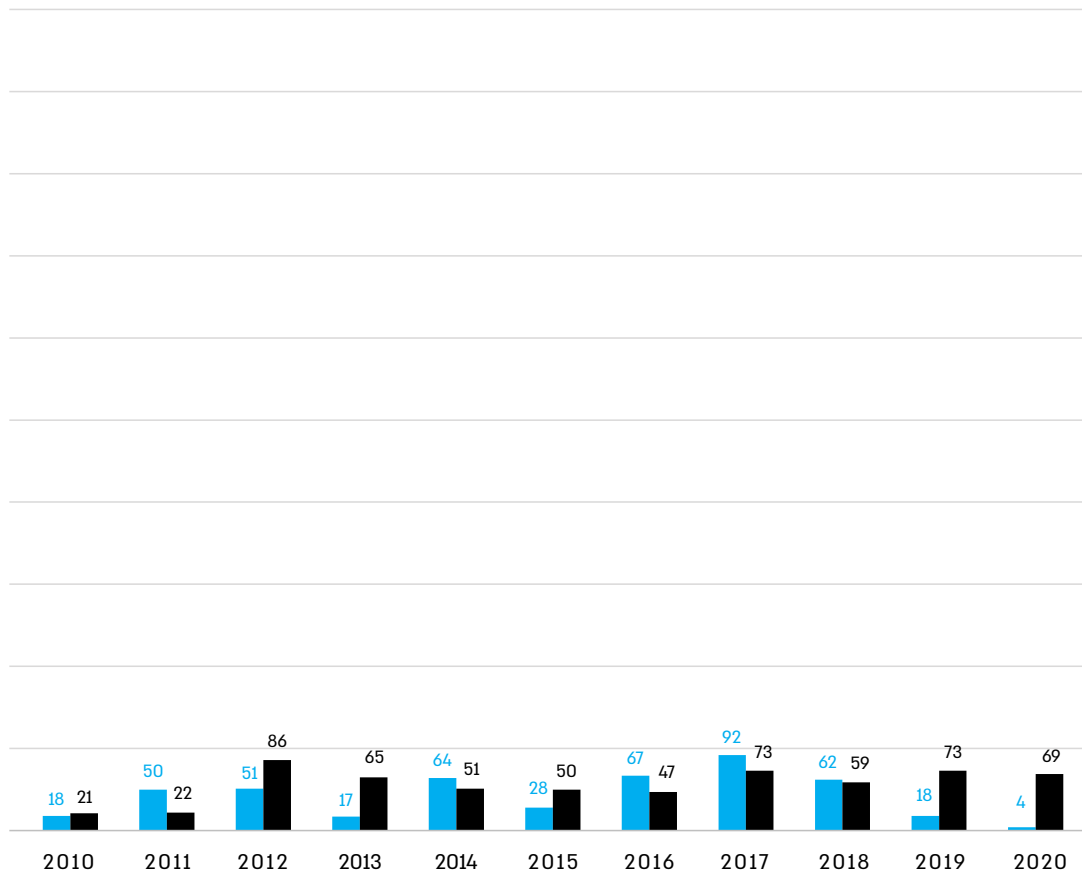

צילום: אקטיבסטיילס, דרום תל אביב

הסתמכות הרשויות על ארגוני זכויות האדם לאיתור וזיהוי שורדי סחר

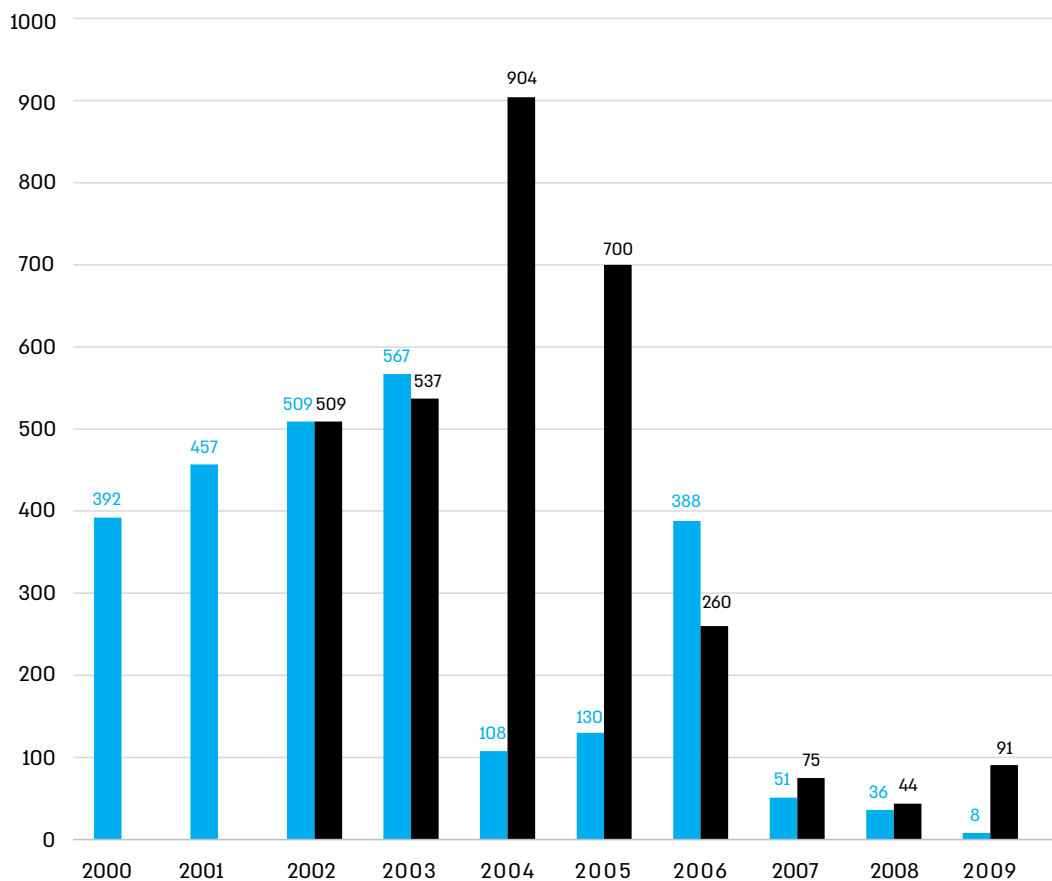

■ סה"כ שורדי ושורדות סחר שאותרו על ידי המוקד (3,117)
■ סה"כ שורדי ושורדות סחר שהוכרו על ידי המדינה (3,736)

שורדי ושורדות עברות סחר שאותרו על ידי המוקד אל מול אלו שהוכרו על ידי המדינה

עשרים שנות מאבק בסחר בבני אדם

מספר השורדים והשורדות

הנתונים בגרף זה מתארים את מספרם של שורדי ושורדות עברות הסחר שזוהו על ידי המדינה לאורך שני העשורים האחרונים, כפי שמפורט בדוחות מחלקת המדינה האמריקאית, אל מול מספרם של שורדי ושורדות סחר שזוהו על ידי צוות המוקד, בהתאם לרישומי המוקד. הגרף מבהיר את מספרם הגבוה של השורדים שמזוהים על ידי המוקד, ארגון זכויות אדם אחד בלבד, **3,117 בני אדם**, אל מול אלו המוכרים על ידי המדינה, **3,736 בני אדם**. נציין שעיבוד נתוני השורדים.ות שאותרו במהלך השנים על ידי צוות קו לעובד, (גם אם לא הוכרו על ידי המדינה), היה מעלה, בסבירות גבוהה, ששני ארגוני זכויות אדם בלבד, זיהו במהלך שני העשורים האחרונים יותר שורדים.ות מהרשויות האמונות על כך.

נציין, כי הצמצום הדרסטי במספר שורדות הסחר בנשים לזנות שאותרו על ידי צוות המוקד משנת 2003 ואילך נובע ממספר סיבות: בראשית העשור ועד להקמת המקלט, מסרו הרשויות למחלקת המדינה האמריקאית את מספר הנשים הכלואות בנווה תרצה אשר נעצרו בבתי בושת, כמספר שורדות הסחר. גם צוות המוקד הגדיר את כל הנשים שנעצרו בבתי בושת כקורבנות סחר, מבלי שנערכה בדיקה פרטנית באשר לנסיבותיהן של כל הנשים שנעצרו. רק בהמשך, עם הקמת המקלט, החלו הרשויות והמוקד לכלול ברשימת קורבנות הסחר רק את המהגרות שנעצרו בבתי בושת והועברו למקלט, או לדירות המתנה לעדות. שנית, עם העברת כלל המהגרות מכלא נווה תרצה לכלא מיכ"ל, הוגבלה גישת צוות המוקד לנשים ולא ניתן היה עוד לפגוש את כל הכלואות במהלך ביקורי הכלא של המוקד. שלישית, כמפורט בדוח, החל משנת 2007 הצטמצם משמעותית מספרן של הנשים שהובאו לישראל לתעשיית הזנות, עד שבשנים 2010 ו- 2011 לא אותרה אף מהגרת שהגיעה באותה שנה לעיסוק בזנות. בכל העשור האחרון, אותרו לכל היותר 158 מהגרות נוספות בבתי בושת, מספר הנמוך באופן משמעותי ממספרן של הנשים שאותרו בעשור הקודם (3,039 נשים). מספרם של שורדי הסחר המדווחים בקרב מהגרי העבודה הצטמצם גם הוא באופן משמעותי וזאת בעיקר עקב צמצום הגישה למהגרים הכלואים, וזירוז הליכי הגירוש מהארץ. נציין עוד כי בשנים הראשונות לפעילותו, איתר צוות המוקד בבתי הכלא מהגרים רבים שעלה חשד שנפלו קורבן לעברות הסחר, אך ברב המקרים אלו גורשו בטרם ניתן היה לערוך בדיקה מקיפה שתעיד אם אכן תנאי החזקתם עלו לכדי החזקה בתנאי עבדות. מספרם הגבוה של שורדי הסחר לעבדות שאותרו על ידי צוות המוקד בעשור הקודם משקף את המאמצים שהשקיע הצוות באיתורם, במסגרת המאמץ לבטל את מדיניות הכבילה של העובד למעסיקו, מדיניות שמהווה אקלים נוח להיווצרות עברות הסחר.

מאמצים למיגור מעורבות

פקידי ממשל ושוטרים בסחר בבני אדם ועברות נלוות

אחת הבעיות המרכזיות שבלטו לצוות המוקד כבר בראיונות הראשונים עם הנשים הכלואות בנווה תרצה בתחילת שנות האלפיים, הייתה מעורבותם של נציגי החוק בעסקי הסרסרות

והסחר, מעורבות שבאה לידי ביטוי גם בדוחות מחלקת המדינה האמריקאית לאורך שני העשורים האחרונים. נציין שבחינת הנושא מעלה שגם רשויות המדינה מבינות את החשיבות במיגור התופעה של מעורבות נציגי חוק בעברות קשות אלו, וכי נעשה ניסיון כן מצד המדינה להילחם בתופעה זו.

במחקר שערך צוות המוקד בשנים 2000 עד 2003 בקרב 106 שורדות סחר שהועסקו בזנות, 44% מהן טענו שהיו שוטרים בין לקוחות בית הבושת בו הועסקו.³⁰³ 13% מהן אף ידעו לספר על יחסי ידידות בין השוטרים לבין בעלי בית הבושת. שלוש נשים דיווחו שראו את בעלי בית הבושת מעבירים מזמנים לידי שוטרים.³⁰⁴

"כמה נשים האשימו מספר שוטרים בשיתוף פעולה עם סרסורים וסוחרי אדם" צויין בדוח הראשון של מחלקת המדינה האמריקאית אודות ישראל. הנשים המוזכרות בדוח אותרו בכלא נווה תרצה על ידי צוות המוקד ועתרו לבג"ץ, בהבהירן שהתקשו למסור עדותן לשוטרים.³⁰⁵ שלושת העידו שהשוטרים שחקרו אותן היו לקוחות בבית הבושת בו עבדו ולכן חששו למסור עדות. העותרת הרביעית באותה עתירה, סיפרה שבעל בית הבושת קיים קשרים חברתיים עם מספר שוטרים שהיו מבקרים במכון בו עבדה.

דוח מחלקת המדינה האמריקאית אודות שנת 2001 מציין: "היו מספר מקרים בהם שוטרים נחשדו בקבלת שוחד או קבלת טובות הנאה בדמות שירותי מין בתמורה למתן אזהרה לבעלי מכונים על פשיטות צפויות של המשטרה. יחידה עצמאית במשרד המשפטים (מח"ש), חקרה את התלונות והעמידה בהצלחה לדין את השוטרים המעורבים." בשנת 2002 הוסיף הדוח: "הממשלה גם חוקרת שוטרים בגין קבלת שוחד או אזהרת בתי בושת לפני פשיטות משטרה." אמנם לא ברור אם הכוונה לאותם שוטרים או לאחרים, אך ברור שהמדינה מצאה לנכון להדגיש את האכיפה על אלו שאמורים לאכוף את החוק.

כשצוות המוקד התקשה לגרום למשטרת ישראל לחקור נשים שביקשו להעיד נגד סוחריהן, הגיש המוקד מספר הליכים משפטיים שאילצו את המשטרה לחקור את תלונות הנשים ואפשרו את עדותן של אותן נשים. הליכים אלו הביאו, בין השאר, למעצרו של השוטר אוסקר סיס, שעל פי כתב האישום נגדו "רכש יחד עם אחר בחורה... ממכון ליווי בנתניה לשם העסקתה בזנות בדרום". בנוסף, אוסקר סיס מסר מידע על פשיטה משטרתית לאלני בן עמי "לבעלי מכון קלאסה האמור מאחר והוא עצמו שותף בהעסקתן של שתי בחורות במעשי זנות במכון."³⁰⁶

בשנת 2004 ציין הדוח ש"ישראל העמידה לדין פקח משרד העבודה לשעבר בגין קבלת שוחד, לצד אישומים נוספים. הממשלה גם העמידה לדין שוטר שדרש שירותי מין משורדת סחר ואיים עליה במעצר וגירוש. שני שוטרים הועמדו לדין בגין תלונות של מהגרי עבודה."

303 מוקד סיוע לעובדים זרים, אישה לאישה ומרכז אדווה, [אישה עוברת לסוחר](#), סחר בנשים בישראל, 2003.

304 מוקד סיוע לעובדים זרים, [ענישה בתיקי סחר בנשים ועברות נלוות בשנת 2005](#), פברואר 2006.

305 בג"ץ 3536/01 פלוניות נ' משטרת ישראל.

306 פ 2444/01 מ"י נ' אוסקר סיס, מתוך המוקד לפליטים ולמהגרים, סחר נשים בישראל – דוח עדכני 2001, עמ' 10.

ארבע שנים מאוחר יותר, בשנת 2008, נדחה ערעורו של אותו שוטר על חומרת העונש שהוטל עליו. השוטר, עו"ד וסגן ראש משרד החקירות במרחב אילת, הורשע על סמך הודאתו במעשה מגונה תוך הפעלת לחץ. זאת לאחר שבהיותו קצין תורן פגש באזרחית אוזבקיסטן, בדק שהיא שוהה בארץ שלא כדין ודרש ממנה לקיים עמו מגע מיני. בבית משפט השלום באילת נפסקו לו שבעה חודשי מאסר בפועל ועשרה חודשים על תנאי. ערעורו על חומרת העונש נדחה.³⁰⁷

בשנת 2010, דיווחה מחלקת המדינה ש"אחת החקירות נבעה מתלונה של ארגון זכויות אדם אודות עובדת סיעוד ממולדובה שאולצה לקיים יחסי מין עם בנו הנכה של המעסיק במשך תקופה ממושכת, כשהיא סובלת אימים ומניעת חופש תנועה. פקיד משרד העבודה והרווחה היה מודע לכך, אך לא התערב." המדינה מצאה לנכון לחקור גם את פקיד משרד העבודה על כך שלא סייע לעובדת הסיעוד, אם כי לא דווח מה העלתה החקירה.

בשנת 2013 דיווחה מחלקת המדינה ש"המשטרה יזמה שלוש חקירות של פקחי הגירה שנחשדו בעברות מין נגד מהגרות עבודה שבחלק מהמקרים יתכן שהגיעו לדרגת עברת סחר. הוגשו שלושה כתבי אישום נגד הפקחים..."³⁰⁸

שנה לאחר מכן, בדוח אודות שנת 2014, מצוין ש"הממשלה השעתה וחקרה שלושה פקחי הגירה עקב זיוף דרכונים ואשרות למהגרי עבודה. אחד המקרים הוביל לחקירה של שבעה בני אדם בחשד לסחר לעבדות..." החקירה לא הובילה לכתבי אישום בגין עברות סחר.

בשנה לאחר מכן, בדוח אודות שנת 2015, מצוין ש"הממשלה הגישה כתב אישום נגד שוטר בגין מעורבות בהגנה על פעילות של בית בושת, אך לא היה ברור אם כתב האישום שהוגש נגד השוטר הוגש בגין עברות סחר בבני אדם...". ניתן להעריך שאם כתב האישום היה מוגש בגין עברות סחר, הדבר היה מצוין באופן מפורש. בדוח אודות שנת 2018, מצוין ש"הממשלה גם דיווחה שפתחה בחקירה נגד שני פקידי ממשלה שהיו מעורבים לכאורה בסחר או בעברות הנלוות לסחר בבני אדם." עוד צוין באותה שנה ש"הממשלה דיווחה על מקרה של שוטר ששידל לכאורה למתן שירותי מין קורבנות סחר שמונה על ביטחונן בדירת מסתור, בעת שאלו המתינו למתן עדות נגד סוחריהן..." בדוח אודות שנת 2019, צוין בעניינו של אותו קצין משטרה, ש"ביוני 2019 בית המשפט הרשיע את הקצין ודן אותו לעשר חודשי מאסר בפועל ושישה חודשי מאסר על תנאי...".

באותה שנה, ציין הדוח ש"הממשלה גם דיווחה על המשך חקירה של פקיד משרד החקלאות שאפשר כניסת אזרחים גיאורגים בנתב"ג באמצעות כרטיס העובד שלו תמורת תשלום מאותם אזרחים גיאורגים או סוחריהם". בדוח בשנה לאחר מכן, אודות 2019, הלינה מחלקת המדינה על כך ש"הממשלה לא דיווחה על ההתפתחויות בעניין חקירת פקיד משרד החקלאות שגבה כספים תמורת כניסתם של מהגרים גיאורגים דרך נתב"ג...". לא ברור איך התקדמה חקירתו של פקיד משרד החקלאות ולא ידוע לנו אם הועמד לדין, אך ביוני 2019 פורסם בהרחבה באמצעי התקשורת

307 שם. ע"פ (ב"ש) 7260/06 שר טוב נ' מ"י (פסק דין מיום 20.2.2008).

308 ראו פרוטוקול דיון ועדת הכנסת לבחינת בעיית העובדים הזרים, ניצול מיני של עובדות זרות בתחומי הסיעוד והחקלאות, 26 נובמבר 2013.

על הארכת מעצרו של שישה מבין החברים ברשת הברחה זו ברשות שדות התעופה, שעל פי גורם משטרי "התברר לנו שהרשת פעלה מאז 2017. מדובר בהברחה של מאות אנשים".³⁰⁹

בדוח אודות שנת 2019, מצוין ש"הממשלה המשיכה לדווח על מאמצי האכיפה על פקידי ממשלה שמעורבים בסחר ועברות נלוות. הממשלה פתחה בחקירה נגד שוטר והוגש נגדו כתב אישום בגין קבלת שוחד מבעל בית בושת שם ארע לכאורה סחר בנשים לזנות, על מנת לאפשר את המשך פעילותו של המקום. המקרה נותר תלוי בתום תקופת הדיווח". בדוח אודות שנת 2020, צוין ש"הממשלה המשיכה לדווח על מאמצי האכיפה על פקידי ממשלה שמעורבים בסחר ועברות נלוות. בספטמבר 2020 הממשלה יזמה חקירה נגד קצין משטרה ששידל לכאורה קורבן סחר קטינה לזנות. במרץ 2021 הקצין הועמד לדין. בנובמבר 2020, הממשלה גזרה דינו של קצין משטרה ל 18 חודשי מאסר על תנאי וכן קנס בגין קבלת שוחד מבעל בית בושת בו התנהל סחר בנשים וזאת תמורת סיוע בהמשך פעילותו של המקום. בסוף תקופת הדיווח, הפרקליטות ערעה על קולת גזר הדין... בינואר 2021, הממשלה הגישה כתב אישום נגד פקיד רשות ההגירה שאחראי על לשכות כ"א פרטיות בתחום הסייעוד, מגזר החשוף במיוחד לעברת הסחר, בגין קבלת שוחד תמורת הסדרת אשרות, לכאורה והפרת אמונים..."

ניתן להתרשם שממשלת ישראל מיהרה לדווח למחלקת המדינה האמריקאית על כל חקירה של פקידיים, פקחים ושוטרים בחשד לעברות נלוות לסחר בבני אדם, גם אם במקרים רבים החקירות לא הבשילו לכדי כתבי אישום והרשעות. מהדוחות עולה שנפתחו חקירות בעניינם של לפחות תשעה שוטרים וכן 12 פקחים בגין עברות נלוות לסחר. מתוכם, שבעה שוטרים וחמישה פקחי הגירה הועמדו לדין. מתוכם, דווח על שלושה שוטרים בלבד שהורשעו ונגזר דינם במהלך התקופה. מחקירות שנפתחו במהלך שני עשורים נגד 21 עובדי מדינה, רק שלושה הורשעו.

על אף שרוב החקירות הסתיימו בלא כלום, וגם אם היעדר ראיות מספיקות מנע הגשת כתבי אישום, ניתן לשער שעצם קיום החקירות והדיווח אודותיהן, לא רק למחלקת המדינה, אלא גם לאמצעי התקשורת הישראליים, הוו אמצעי הרתעה לפקידיים ושוטרים הבאים במגע עם קהילות המהגרים וצמצם את מספרם של השוטרים והפקידיים שהעזו לשתף פעולה עם פשעים חמורים אלו. יש לברך את רשויות אכיפת החוק על המאמצים לאיתור ואכיפת החוק על כל אותם שוטרים ופקחים שסורחים. עם זאת, מן הראוי למצוא את הדרך לשפוט ביתר חומרה עובדי מדינה, ובעיקר שוטרים, שנמצא כי הם מעורבים בעברות סחר בבני אדם.

309 בריינר יהושוע (ג'וש), [עובדים בנתב"ג חשודים שהבריחו לארץ אלפי גיאורגים תוך עקיפת מערך האבטחה](#), הארץ, 17 יוני 2019, וגם: אשכנזי אבי, [דרך עגלות הנוסעים, בעזרת עובדי קבלן: כך הבריחו מסתננים בנתב"ג](#), חדשות וואלה, 17 יוני 2019. נבקש להבהיר שאירועי הברחה אלו אינם עונים, בהיעדר מרכיבים נוספים, על הגדרת העברה של סחר בבני אדם, אך ציונו על ידי כתבי דוח מחלקת המדינה האמריקאית.

סיכום

והמלצות

”האיצו הליכי זיהוי והפנו

קורבנות סחר לטיפול הולם ללא

טראומטיזציה, כולל קורבנות שהופנו

על ידי ארגוני זכויות האדם”

המלצת דוח מחלקת המדינה האמריקאית, יולי 2021

המחויבות והמחדל

החוק הבינלאומי והישראלי מטילים על ממשלת ישראל את החובה המעשית למנוע סחר בבני אדם והחזקה בתנאי עבדות בתחומה, לאכוף את החוק על החוטאים בעברות אלו ולהגן על שורדי ושורדות הסחר, ללא קשר למדינת אזרחותם ולאופן בו הגיעו לישראל.³¹⁰ בנוסף, כל עוד ממשיכה ויוזמת המדינה את הבאתם של מהגרי עבודה לעבוד כחוק בישראל, מוטלת עליה אחריות להגן על המהגרים אותם היא מביאה מפני החזקה בתנאי עבדות. ואולם, כמפורט בדוח זה, ישראל אינה עומדת במחויבותיה אלו. בעוד שהנתונים מלמדים שהיא מחוייבת למאבק תקיף ויעיל בסחר בנשים למטרות זנות, ובמניעת מעורבותם של גורמי אכיפת החוק בסחר, היא מעודדת – במדיניותה ובמחדליה – את הסחר בבני אדם ואת העבדות בהקשרים אחרים, ואת הפקרתם של הקורבנות לדפוסי סחר אלו. זוהי תמונת המצב הקשה באשר למהגרי עבודה אשר חומקים מתחת לעיני המדינה ומגורשים במהירות בטרם ניתן יהיה לאתרם. נקדיש אם כך את פרק הסיכום לפערים "סמויים" אלו של מדיניות המאבק בסחר במהגרים. ות במדינת ישראל בעשרים השנים האחרונות.

הגנה על מהגרי עבודה וביטול הסדרים כובלים

מהגרי העבודה דוברים לעיתים קרובות את שפתם בלבד. הענפים בהם הם מועסקים, ענפי הבניין, החקלאות והסיעוד, מכתבים מקומות מגורים הכרוכים לעיתים קרובות בבידוד סביבתי. על אף מאמצי הרשויות לצמצם את סכומי דמי התיווך אותם משלמים מהגרי העבודה, גם כיום הם משלמים אלפי דולרים תמורת הזכות לעבוד כחוק בישראל. תשלום זה מעמיד אותם במצב פגיע ביותר של שעבוד חוב.³¹¹ סירובה של רשות ההגירה לאפשר לעובדים לעבור למעסיק אחר, גם אם הם מועסקים בתנאים מנוגדים לחוק, מביא אותם להסכנה גם עם תנאים קשים ביותר, ובלבד שלא יאבדו את אשרת עבודתם. מצב זה מקנה למעסיק הישראלי כח נוסף שכן הוא מודע לכך ששהותו החוקית של העובד בישראל תלויה בו.

על אף כל זאת, דוחות ומחקרי הרשות בנושא מתעלמים לחלוטין מהסדרי ההעסקה של מהגרים בישראל, הסדרים כובלים שמעודדים החזקה בתנאי עבדות. ככל שמדינת ישראל ממשיכה ומרחיבה את ההגבלות על חופש ההתקשרות בהעסקה על המהגרים ומונעת בעדם מלעבור בין

310 למידע נוסף אודות חובותיה המעשיות של מדינה המבקשת להגן על שורדי ושורדות הסחר בתחומה, ראו: European Court of Human Rights, Case of Rantsev v. Cyprus and Russia, Application no. 25965/04, Strasbourg, January 2010 and The High Court of South Africa Gauteng Local Division, Johannesburg, Case no. 2016/ 01352 S.L. et Al. v. The Minister of Home Affairs et Al. February 26, 2016

311 קו לעובד, [עליה דרמטית בסכום דמי התיווך שמשלמים עובדי סיעוד](#), 2 אוגוסט 2016.

מעסיקים, היא מובילה לגידול במספרם של שורדי ושוורדות הסחר והעבדות.³¹² כיום מועסקים כחוק בישראל למעלה מ- 30,000 עובדות ועובדי סיעוד במשך למעלה מחמש שנים. עובדות ועובדים אלו מנועים מלעזוב את מעסיקם החוקי אם הם רוצים להישאר בישראל ועל כן הם כבולים אליו.³¹³ גם אלפי עובדי הבניין שמועסקים באמצעות שש חברות ביצוע מסין וחברת הביצוע מטורקיה, מנועים מלהחליף את מעסיקם גם אם מדובר במעסיק מתעלל. 15 שנים לאחר שבית המשפט העליון ביטל את הכבילה, היא ממשיכה להיות אחד העקרונות המארגנים של מדיניות הגירת העבודה לישראל.

בהקשר של מהגרי העבודה, אין לנו אלא להצטרף להמלצות אותן גיבשה קבוצת המחקר TraffLab, המאמצת את גישת העבודה לצמצום הסחר בבני אדם והחזקה בתנאי עבודת.³¹⁴

אלו הן עיקרי ההמלצות:

1. עיצוב מדיניות הגירה שתצמצם את פגיעות מהגרי העבודה לסחר גם אם תוך התחשבות בכך שמדיניות ההגירה של ישראל היא מבוססת שבות ומכוונת למניעת השתקעות מהגרים.³¹⁵
2. ביטול מוחלט של הסדרי הכבילה של מהגרי עבודה למעסיקיהם באופן שיאפשר מעבר בין מעסיקים בחוק וכן בפועל.³¹⁶
3. אימוץ תיקוני חקיקה ונהלים שימנעו תשלום דמי תיווך ויגנו על אותם מהגרי עבודה שכבר שילמו את דמי התיווך.³¹⁷
4. הרחבת ההסכמים הבינלאומיים בין ישראל למדינות המוצא של העובדים כך שלא רק יצמצמו את תופעת דמי התיווך אלא גם יכלו מנגנוני אכיפה וחיזוק זכויות העובדים באמצעות מנגנוני תלונות ותביעות.³¹⁸
5. עריכת רפורמה יסודית במבני ההעסקה קיימים, שתתמודד עם ניגוד העניינים בו מצויים כיום גורמי תיווך וזאת באמצעות שינוי סמכויות ומבני תגמול או הפיכת גורמי התיווך למעסיקים תוך

312 חנה קופפר, סחר בבני אדם: [מגמות עדכניות, דרכי איתור, זיהוי וטיפול](#), האגף לתכנון מדיניות, רשות האוכלוסין וההגירה, מרץ 2018.

313 מתוך תגובת המדינה מיום 3 אוקטובר 2017, לעתירה לבג"ץ שהגיש קו לעובד בעניין זכאון של עובדות סיעוד ותיקות לטיפול רפואי בישראל עולה ש – 30,370 עובדות ועובדי סיעוד מתוך 62,000 הועסקו באותה עת למעלה מחמש שנים בהסדר כבילה מוחלט.

314 הילה שמיר ומעיין נייזנה (עורכות), [תוכנית אלטרנטיבית למאבק בסחר בבני אדם](#): מודל מוצע לפי גישת העבודה לסחר, מסמך מדיניות – קבוצת המחקר טראפלב, אוניברסיטת תל אביב (2020).

315 שם, אבינועם כהן, מדיניות הגירה ושוק העבודה, פרק 2, עמ' 25.

316 שם, מעיין נייזנה, כבילה, פרק 3, עמ' 31.

317 שם, יובל לבנת, דמי תיווך, פרק 4, עמ' 37.

318 שם, יובל לבנת ותמר מגידו, הסכמי עבודה בינלאומיים, פרק 5, עמ' 45.

הבטחת ייצוג קיבוצי לעובדים בענפים אלו.³¹⁹

6. צמצום היחס האינטרטומנטלי למהגרי עבודה באמצעות הרחבת חיי הקהילה והמשפחה: התרת זוגיות, מתן אפשרות להארכת רישיון גם לאחר לידה, צמצום חסמים בפני ביקורי משפחות וזאת על אף האתגר שיועמד בפני תכלית מניעת ההשתקעות.³²⁰

7. פיתוח אסטרטגיה קיבוצית מכילה ומתקנת על ידי ארגוני עובדים והקמת יחידות לארגון מהגרי עבודה על בסיס ענפי.³²¹

8. הקמת מועצה ארצית להגירת עבודה שתשלב ארגוני עובדים, ארגוני מהגרים, מעסיקים, נציגי מדינה וחברה אזרחית, מועצה שתהווה מסגרת להידברות על שינויים במסכות, מדיניות ותוכניות גיוס מהגרי עבודה.³²²

9. להחיל ולאכוף את חוקי המגן על מהגרי עבודה: לבטל בענף הסיעוד את חובת המגורים בבית המעסיק, להחיל חוק שעות עבודה ומנוחה, לבחון תנאי עבודה של "מתנדבים" ו"משתלמים" ולהקצות משאבים לאכיפת חוקי המגן.³²³

תעדוף חקירות סחר על פני הרחקה מהירה ככל האפשר מן הארץ

כאמור, דוח זה מצביע על מחיר מדיניותה של רשות ההגירה, המתעדפת את מעצרים וגירושם של "שוהים שלא כדוין" על פני איתור שורדי סחר בבני אדם, הגנה על זכויות עובדים או איתור ואכיפה כנגד סוחרי אדם ומעסיקים המחזיקים את עובדיהם בתנאי עבדות. כך מוצאים עצמם ארגוני זכויות האדם מתעדים מידי שנה שורדי ושורדות עברות סחר שמגורשים מהארץ מבלי שהוכרו על ידי הרשויות. כך גם מתועדים בדוח בפירוט, מספר לא מבוטל של מקרים בהם ניתן להתרשם ממאמצי רשות ההגירה לגרש את השורדת גם בניגוד להחלטות שיפוטיות, וגם אם התקיימו הליכים משפטיים שבמהלכם הסכימו גורמים ממשלתיים שמדובר בקורבנות סחר.³²⁴

319 שם, יהל קורלנדר, לשכות פרטיות ותאגידי כוח אדם, פרק 6, עמ' 53.

320 שם, שחר שוהם וחני בן ישראל, קהילה ומשפחה, פרק 9, עמ' 87.

321 שם, אסף בונדי, ארגוני עובדים, פרק 10, עמ' 95.

322 שם.

323 שם, חני בן ישראל, חקיקת מגן בדיני העבודה, פרק 7, עמ' 65; הילה שמיר ותמר ברקאי, אחריות תאגידית, פרק 11, עמ' 101. תשובת רשות ההגירה מיום 14 אפריל 2019 לבקשת חופש מידע של טראפל מיום 13 במרץ 2019, בעמוד 16 בתוכנית האלטרנטיבית.

324 כך למשל קורבנות חברת ילמזלר כמפורט בדוח המוקד לפליטים ולמהגרים וקו לעובד, 'כלי שרת – כבילה וניצול של עובדי בניין מטורקיה', פברואר 2020.

'נוהל הטיפול במתן מעמד לנפגעות סחר בנשים מטעמים הומניטאריים' של רשות ההגירה מבהיר ש"ככלל, יש לאפשר לקרבנות סחר בנשים לשהות בארץ עם רשיון עבודה מסוג ב/1 במשך שנה על מנת לשקם את עצמן ולהתבסס לפני החזרה לארץ המוצא, בין אם מדובר בשנה נוספת לאחר סיום עדותן ובין אם מדובר בקרבנות סחר שלא העידו ומבקשות מעמד מטעמים הומניטאריים.³²⁵ הנוהל אף קובע ש"אישה השוהה במקלט חזקה עליה כי היא קרבן סחר.³²⁶ בפועל, כפי שהראנו, הנתונים מעלים שרק שלישי משורדי ושוורדות הסחר ששהו במקלטים זכו באשרת שיקום.

מן הראוי לתקן את נהלי רשות ההגירה כך שבעת מגע עם פקחיה, תיבחן האפשרות שאדם נפל קורבן לאחת מעברות הסחר ואם ימצא שאכן כך, יופנה לגורם המטפל. כך יימנע גירושו של מי שנבחנת האפשרות שנפל קורבן לעברות הסחר. כמו כן, על הנהלים להקנות אשרת שיקום באופן מיידי ואוטומטי לשורדים.ות שהוכרו על ידי הרשויות, ללא עיכובים ודרישת מסמכים נוספים.

צדק והכרה בשורדי ושורדות מחנות העינויים בסיני

בנוסף לשורדי ושוורדות סחר שנפגעו בישראל, ישנם גם שורדים מקרב מבקשי המקלט שהגיעו דרך גבול מצרים ואשר הפוגעים בהם נותרו על אדמת מצרים.³²⁷ על אף שלא הוחזקו בתנאי עבדות בישראל, הרי שעם הגיעם לארץ, הם קורבנות שיש לפעול לשיקומם.³²⁸ רק כ- 10% מתוך כ- 5,000 קורבנות עינויים הוכרו עד היום כקורבנות החזקה בתנאי עבדות.³²⁹ רבים אחרים נדחו על בסיס רף ראייתי בלתי ריאלי או קשיים בירוקרטיים הנובעים מאטימות המערכת. על ישראל לעמוד בחובתה ולהגן על שורדי ושוורדות העינויים, אשר הגיעו לישראל כאשר הם פוגעים נפשית ופיזית בגין המעשים שנעשו בהם.³³⁰

325 רשות ההגירה, נוהל מס' 6.3.0007 מיום 1 יוני 2006, "נוהל הטיפול במתן מעמד לנפגעות סחר בנשים מטעמים הומניטאריים", סעיף 4א.

326 שם, סעיף ב.

327 למידע נוסף על מחנות העינויים בסיני ראה המוקד לפליטים ולמהגרים ורופאים לזכויות אדם 'עונו בסיני ונכלאו בישראל' 10 נובמבר 2012.

328 סעיף 14 לאמנה נגד עינויים, ונגד יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים (CAT), מטיל על המדינות החתומות עליה את החובה לפעול לשיקום ניצולי עינויים המצויים בשטחן. ועדת האו"ם נגד עינויים קבעה שהמדינות החתומות נדרשות לכוון מנגנונים נגישים וזמינים לניצולי העינויים, בסמוך ככל שניתן לאחר אבחון של רופא ולספק שירותי שיקום שישבו לניצול את עצמאותו, את יכולותיו הפיזיות, הנפשיות, החברתיות והמקצועיות. כן יש לקיים תוכניות לזיהוי ניצולי עינויים ולתת סיוע רפואי, פסיכולוגי, משפטי וחברתי לניצולים (The General Committee Against Torture, 2012, par. 11-15). ראו גם: עמ"נ (מחז' י-ם) 25532-07-16 פלונת נ' משרד הפנים (13.10.2016)

329 על פי נתוני משרד המשפטים כפי שנמסרו לאחרונה באוגוסט 2021 ב'תקציר דוח פיילוט לימודי: מיפוי אוכלוסיות פגיעות שעברו עינויים במחנות בסיני', הוכרו עד כה כ- 400 שורדי מחנות העינויים בסיני כקורבנות עבדות.

330 לפנייה המלאה ראו: המוקד לפליטים ולמהגרים, רופאים לזכויות אדם, א.ס.ף. ארגון סיוע לפליטים ולמבקשי מקלט בישראל, [התייחסות ארגוני זכויות האדם למסקנות ועדת הפיילוט בנושא מיפוי קורבנות מחנות העינויים בסיני](#), 18 אוגוסט 2021.

גמישות בזיהוי דפוסי סחר חדשים

כפי שהראה הדוח, מעת לעת מתעוררות בישראל תופעות חדשות של סחר במהגרים.ות, שלא זוהו קודם לכן: אילמים-כבדי שמיעה שמגיעים כתיירים ונשלחים לקבץ נדבות, ימאים שמועסקים בדיג ונשים שנישאות לאזרחים ישראלים אך נישואיהן מהווים למעשה את החזקתן בתנאי עבדות על ידי בני הזוג ועוד. פעם אחר פעם, הגורמים הראשונים לזהות דפוסי סחר אלו הם ארגוני זכויות האדם, שנאלצים להיאבק בתפיסות מיושנות ושמרניות של רשויות המדינה באשר לסחר. על המדינה להגמיש נכונותה להכיר ולזהות דפוסים חדשים ושונים של סחר בבני אדם, כך שיזכו בהגנתה גם שורדי ושורדות סחר מאוכלוסיות לא מוכרות.

**“הארגונים הלא ממשלתיים הם החלוצים
ההולכים לפני המחנה שאבחנו לראשונה את התופעה,
נטלו על עצמם סיוע מעשי לקורבנות ושימשו גורם מדרבן
ומתריע בפני רשויות הממשלה.”**

מתוך דבריה של עו"ד רחל גרשוני, המתאמת הבינמשרדית בנושא המאבק בסחר
בבני אדם במשרד המשפטים, בכנס בנושא המאבק בסחר בבני אדם
ביום 27 ביולי 2006, במעלה החמישה

צילום: סיגל רוזן עובדי בניין סינים משוחררים מכלא מעשיהו

